YEDİ İKLİM
TÜRKÇE

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ
ÇALIŞMA KİTABI

Seviye C1

Yunus Emre Enstitüsü

Yunus Emre Enstitüsü

Yedi İklim Türkçe

C1

Yayın Türü ve Basım Tarihi
Çalışma Kitabı - 2015

İmtiyaz Sahibi
Prof. Dr. Hayati DEVELİ

Editörler
Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN
Dr. Şaban ÇOBANOĞLU
Prof. Dr. Şeref ATEŞ
Doç. Dr. Mustafa BALCI
Doç. Dr. Cihan ÖZDEMİR

Yazarlar
Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜLTEKİN
Doç. Dr. Mahir KALFA
Yrd. Doç. Dr. İbrahim ATABEY
Yrd. Doç. Dr. Filiz METE
Aydan ERYİĞİT
Uğur KILIÇ

Eğitim Tasarımı ve Redaksiyon
Selçuk DOĞAN, Gül GÖNÜLTAŞ
Emine SARIKAYA, Sinan DORUK, Aybegüm AKSAK GÖNÜL

Görsel Yapım
taze kitap
Görsel Yayın Yönetmeni: Zeynep Sevde Paksu
Görsel Yayın Danışmanı: Dr. Melike Günyüz
Sanat Yönetmeni: Sümeyye Eroğlu
Fotoğraflar: Sezer Alçınkaya
Grafik Uygulama: Rumeysa Temiz
İllustratörler: İbrahim Çiftçi, Saadet Ceylan

Basım
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Serhat Mah. Alınteri Bulvarı 1256.
Sok. No: 11 Ostim - Yenimahalle - Ankara
www.diyanetvakfiyayin.com.tr
Tel: 0 312 354 91 31 Fax: 0 312 354 91 32

Dağıtım
Karbey Yayıncılık Eğitim ve Dan. Hiz. San. Tic. Ltd. Şti:
Ankara Cad. No: 15 Konak Han Kat: 1
Hobyar Mahallesi Cağaoğlu - Fatih / İstanbul
Tel: 0 212 512 56 33 - 0 212 511 68 28

Yönetim Yeri
Anafartalar Mah. Atatürk Bulvarı No: 11 Ulus-Ankara
Tel: 0.312 309 11 88 Faks: 0.312 309 16 15
www.yee.org.tr - iletisim@yee.org.tr

ISBN
978-605-87010-2-1
© 2015
Yunus Emre Enstitüsü
Bütün hakları saklıdır.

C1

SUNUŞ

Sevgili Öğrenciler,

Bir dili öğrenmek, yeni bir dünyaya doğru yolculuğa çıkmak gibidir. Her yolculuk gibi, dil öğrenme yolculuğu da öncelikle sağlam bir niyet, coşkulu bir arzu ve hedefe varmak için gerekli irade ve çalışma gerektirir. Dil öğrenirken birkaç adım sonra bu kararından dönenler, birkaç durak sonra vazgeçenler çok görülür; hedefe varanlar ise yeni bir kültür ve medeniyetin geniş kapısından içeri girip kendi geleceklerini, kendi zihin dünyalarını zenginleştirme mutluluğuna erenlerdir.

Bu yolculuğun üç temel unsuru var: Birincisi öğrencidir. Öğrenci bu yolculuğun asıl unsurudur. Onun talebi, iradesi, çalışması olmadan yolculuk gerçekleşemez. Diğer unsurlar ise ona bu yolda kılavuzluk edecek olan öğreticiler ve öğretim malzemeleridir.

Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe öğrenme yolculuğuna çıkanlara yardımcı olmak için çalışıyor. Okutmanlarımızı bu konuda özel bir eğitimden geçiriyor ve bir dilin yabancı dil olarak öğretimi metotlarını bilen okutmanlarla yürüyoruz. Okutmanlarımızın işlerini yaparken en iyi araçlara sahip olmasını arzu ediyoruz. Kitap ve yardımcı ders malzemeleri bunların başında geliyor.

Elinizdeki kitap, Türkçe öğrenmek isteyenlere yardımcı olmak üzere üretildi. Türkçeyi daha hızlı, kolay, akılda kalıcı; günlük hayatın ihtiyaçlarına cevap verecek yeterlikleri kazandırmak üzere tasarlandı. Derslerde ilerledikçe kendinizi Türkçe ifade edebilmeniz, Türkçe ile iletişim kurabilmeniz, yazma, okuma, konuşma ve dinleme becerileriniz gelişmesi hedeflendi.

Yedi İklim Türkçe kitabının tamamını bitirdiğinizde günümüz Türkçesinin iyi bir konuşuru olacağınıza, Türk edebiyatının heyecanlı sayfalarında kendi başınıza gezinebileceğinize, Türk akademik hayatını Türkçe takip edebileceğinize inanıyoruz.

Bu yeni yolculukta Yunus Emre Enstitüsü, okutmanları ve yöneticileriyle sizin yanınızdadır. Hepinize sağlık ve başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Hayati DEVELİ

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ BAŞKANI

C1

İÇİNDEKİLER

1 SPOR

Spor	7-16
A) Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar	
B) Spor Çeşitleri	
C) Sağlıklı Yaşam İçin Spor	

2 DEĞİŞEN DÜNYA

Değişen Dünya	17-24
A) Dünden Bugüne	
B) Neredeyim?	
C) Yakın Gelecek	

3 KELİMELERİN BÜYÜLÜ DÜNYASI

Kelimelerin Büyülü Dünyası	25-34
A) Sözlerin Gizemi	
B) Sazın ve Sözün Ustaları	
C) Hayalden Mecaza	

4 CANLILAR ÂLEMİ

Canlılar Âlemi	35-48
A) Hayvanlar	
B) Bitkiler	
C) Modern Hayat ve Canlılar Âlemi	

5 TARİHE YOLCULUK

Tarihe Yolculuk	49-60
A) Yazının Macerası	
B) Medeniyetler	
C) Kilometre Taşlarımız	

6 BİLİMİN GÖZÜYLE

Bilimin Gözüyle	61-72
A) Sempozyuma Hazırlık	
B) Sempozyum Günleri	
C) Bildiri Sunuyorum	

7 SAYILARLA HAYAT

Sayılarla Hayat	73-82
A) Abaküsten Bilgisayara	
B) Sayılar Ne Söyler?	
C) Hayatımızdaki Sayılar	

8 KİŞİLER KİŞİLİKLER

Kişiler, Kişilikler	83-92
A) Bilim Adamı	
B) Kişiliğin Anahtarı: El Yazısı	
C) Yüz Hatları İle Karakter Okumak	

Avrasya Maratonu / İstanbul

1

Spor

Bölümler

A) Daha Hızlı, Daha Yüksek, Daha Güçlü: Olimpiyatlar
B) Spor Çeşitleri
C) Sağlıklı Yaşam İçin Spor

Beceriler

- Sporla İlgili Anonsları Anlayabilme
- Geleneksel Spor Çeşitlerini Tanıma

Kelimeler

- saha
- hakem
- istatistik
- olimpiyat

1. Okuyalım.
Ata Sporlarımız

Güreş: Geleneksel Türk sporlarının başında gelen güreş, MÖ 13. yüzyıldan beri yapılıyor. Güçlerini topluma kanıtlamak amacıyla ortaya çıkmış olan güreş, pehlivan olarak adlandırılan sporcular tarafından yapılıyor ve günümüzde de Anadolu kültürünün önemli parçalarından birini oluşturuyor. En önemli güreş müsabakası olan Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali, bu ata sporunu takipçileri ile buluşturuyor.

Halter: Osmanlı döneminde pehlivanlığa merak salan genç sporcuların kollarını güçlendirmek için geliştirdikleri halter, bugün Türkiye'deki en önemli spor dallarından biridir. Naim Süleymanoğlu ve Halil Mutlu ile Türkiye'nin halterdeki başarısını uluslararası arenaya taşıyan sporcuların yerini günümüzde genç ve başarılı olan başkaları almıştır.

Cirit: Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya göçleri dönemine kadar dayanan ve bir savaş oyunu olan cirit, sporcunun at üstündeyken mızrağını rakibine isabetli bir şekilde atmasıdır. Osmanlı döneminde en büyük gösteri ve tören oyunu olarak kabul edilen cirit, Avrupa ve Arabistan'da da oynanmıştır.

Okçuluk: Orta Asya'da en önemli savaş silahı olan ok ve yay, daha sonraki dönemlerde bir spor olarak da gelişmiştir. Osmanlı döneminde İstanbul'da bulunan Okmeydanı semti, özellikle Türk okçuluğu ve gelişimi için tahsis edilmiştir.

Binicilik: Türklerde at ve binicilik, en önemli kavramlardan biridir. Orta Asya'da yaşarken atlarını ehlileştirerek ve onları ulaşım aracı olarak kullanarak ilk göçü gerçekleştiren ve büyük bir uygarlığı Anadolu'ya taşıyan Türkler için bu spor çok önemlidir. Günümüzde biniciliğin en önemli müsabakaları Gazi Koşusu'nda yapılır.

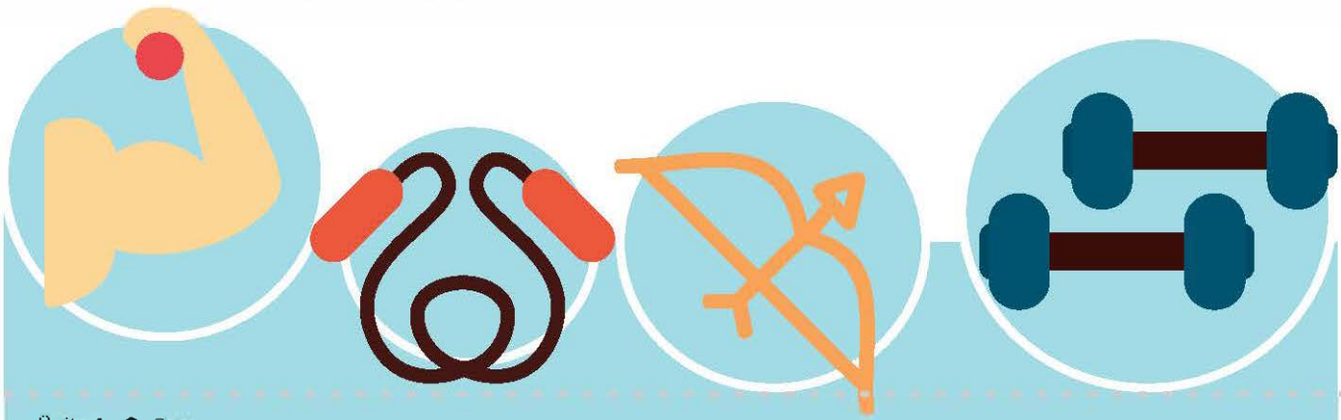

2. Yazalım.

1. Güçlerini topluma kanıtlamak amacıyla ortaya çıkmış bir spor.	**Güreş**
2. Yılın belirli dönemlerinde yapılan bir spor.	
3. Osmanlı döneminde pehlivanlığa merak salan genç sporcuların kollarını güçlendirmek adına geliştirmek için yaptıkları bir spor.	
4. MÖ 13. yüzyıldan beri yapılan geleneksel Türk sporlarının başında gelir.	
5. Osmanlı döneminde İstanbul'da bulunan Okmeydanı semti, özellikle bu sporun gelişimi için tahsis edilmiştir.	
6. Sporcunun at üstündeyken mızrağını rakibine isabetli bir şekilde atmasıyla yaptığı bir spordur.	
7. Günümüzde bu sporun en önemli müsabakaları Gazi Koşusunda yapılır.	
8. Osmanlı döneminde en büyük gösteri ve tören oyunu olarak kabul edilen bu spor, Avrupa ve Arabistan ülkelerinde de oynanmıştır.	
9. Naim Süleymanoğlu ve Halil Mutlu ile Türkiye'nin bu spordaki başarısını uluslararası arenaya taşıyan sporcudur.	
10. Orta Asya'da yaşarken atlarıyla ilk göçü gerçekleştiren ve büyük bir uygarlığı Anadolu'ya taşıyan Türkler için bu spor çok önemlidir.	

3. Okuyalım.

Sporun Sağlık İçin Önemi

İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşayabilmesi, iyi ilişkiler kurabilmesi, sağlıklı ve dürüst davranabilmesi, düşünce gelişiminin yanında, bedensel ve ruhsal gelişimine de bağlıdır. Bu gelişimi sağlayan en önemli etkenlerden biri de spor yapmaktır.

Kişisel Yönden Sporun Önemi: İyi bir moral ölçüleri içerisinde gelişmiş kemik, kas yapısı ve iyi bir duruş alışkanlıkları kazandırır.

Kültürel zevk ve duyarlılık sağlar.

Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır.

Toplumsal Yönden Sporun Önemi: Yeni bir gün ve faaliyete istekli ve kuvvetli başlamayı sağlar.

Toplumsal sorumluluğu geliştirir.

Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.

Ölçülü ve planlı bir şekilde çalışmayı ve dinlenmeyi öğretir.

Birlikte olma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisini belirlemesine olanak sağlar.

Gençler için Spor Eğitiminin Önemi: Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur.

Bireyi topluma hazırlar.

Genç nesillerin yapıcı, yaratıcı ve üretici olmasında; sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi vardır.

Spor bir tedavi yöntemidir.

Toplumların eğitim ve kültür düzeylerini artırır.

4. İşaretleyelim.

	Doğru	Yanlış
1. Spor, kişisel zevk ve duyarlılık sağlar.		
2. Spor, güne yorgun başlamaya sebep olur.		
3. Spor, toplumsal sorumluluğu azaltır.		
4. Spor, birlikte iş yapma olanağı sağlar.		
5. Spor, bireyi topluma hazırlar.		
6. Spor, bir tedavi yöntemi değildir.		

5. Aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. "Spor insanın toplum kurallarına uygun olarak yaşayabilmesini sağlar."

Cümlesindeki altı çizili ifade ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Oturuş ve kalkışlara dikkat etmek
B) Başkalarını rahatsız edici davranışlardan kaçınmak
C) Kıyafetin yer ve zamanına uygun olmasına özen göstermek
D) İnsanların fikirlerini önemsemeden yerli yersiz konuşmak

2. "Genç nesillerin yapıcı, yaratıcı ve üretici olmasında; sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi vardır."

Aşağıdakilerden hangisi cümledeki altı çizili kelimeyle aynı anlamda kullanılmıştır?

A) Kırık kemikleri sonunda kaynaştı.
B) Ahmet, yeni arkadaşlarıyla hemen kaynaştı.
C) Demirci, eriyen demirlerin kaynaşmasını bekledi.
D) "Cumartesi" kelimesi, "cuma" ile "ertesi" kelimelerinin kaynaşmasıyla oluşmuştur.

3. "Spor serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır."

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Boş vakitlerde gereksiz işlerle uğraşmak
B) Okul vakti dışındaki zamanlarda arkadaşlarla çene çalmak
C) Eğitime dönük yayınları izlemek ve ayrıca televizyon haberlerini takip etmek.
D) Vücudu dinlendirmek için çalışma vakti dışında bol bol uyumak.

4. "Spor bir tedavi yöntemidir."

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ruhsal ve bedensel olarak insanı rahatlatır.
B) Spor yaptıktan sonra vücuttaki yorgunluk artar.
C) Ciddi rahatsızlıklarda sporun tedavi etme yöntemi çok da etkili değildir.
D) İlerleyen yaşlarda sporla uğraşmak beden sağlığı için gerekli değildir.

5. Metinde aşağıdakilerden hangisine **değinilmemiştir?**

A) Toplumsal açıdan sporun bireyler için önemine
B) Sporun toplum kurallarına uymadaki önemine
C) Sporun aileler üzerindeki etkiye
D) Sporun kişiler için önemine

6. Okuyalım.

Sporun çocuklara yararı nedir?

Spor, hem bedensel sağlık ve fiziksel gelişme yönünden hem de iyi bir kişilik gelişimi ve ruh sağlığı bakımından yararlıdır. Çocuk spor yoluyla çevresini tanır, iletişim kurar, kendine güveni artar. Psikolojik açıdan da kendini kontrol etmeyi, bir konuya konsantre olabilmeyi, iradesini kullanabilmeyi, başarıya güdülenebilmeyi öğrenir. Araştırmalar, spor yapan gençlerin spor yapmayanlara oranla daha iyi beslendiklerini, şiddete daha az başvurduklarını ve insan ilişkilerinde daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Sağlıklı büyümeye etkisi var mıdır?

Çocukların sağlıklı büyüyebilmesi için spor yapması gerekiyor. Büyümenin hızlı olduğu dönemlerde çocuğun bedeni çok değişkendir. Genç yaşlardaki fiziksel bozuklukları önlemede ve geciktirmede spor önemli bir rol oynar. Spor yapmayan, dengesiz beslenen çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmeleri zordur.

Spora erken başlamanın avantajları nelerdir?

Araştırmalara göre, okul çağındaki çocuklara spor yapma alışkanlığı kazandırılması, onların ileriki yaşlarda da düzenli spor yapmalarına katkı sağlamaktadır. Ayrıca erken yaşta spora başlayan kişilerin, potansiyelinin en üst noktasına erişmesi mümkündür.

Çocuklar spora hangi yaşta başlatılmalıdır?

Çocuklar spora ve düzenli egzersizlere, özellikle jimnastik ve yüzme gibi sporlara, en erken 4 yaşında başlatılmalıdır. Bu yaştaki çocukların hareket etme isteğinin güçlü olması nedeniyle davranışlarında belirsizlikler bulunur ve atak davranışları zaman zaman sorunlara yol açabilir. Her yaşa göre yapılması ya da yapılmaması gereken şeyler vardır. Çocuklara sevdikleri sporu yapmalarına izin verilmelidir. Aile kendi istediği spor dalları için diretmemelidir. İlla şampiyonlar yaratmak şart değildir. Spor alışkanlığı kazandırmak da önemli bir kazanımdır. Spordan iyi verim almak için bireysel çalışmalardan önce grup çalışmaları tercih edilmelidir. Özellikle okul öncesi yaşlarda çocuğun doğal hareketlerine paralel, spora yönelik hareketlerin geliştirilmesine ve pekiştirilmesine dikkat edilmelidir. İlköğretim çağında önceden kazanılmış motor becerileri temel alınarak atletizm, oyun, jimnastik, yüzme ve kayma sporlarının temel hareket formları geliştirilmelidir. 9-11 yaş grubunda, spor dalına özgü temel teknik becerilerin kazandırılması ön plana çıkmaktadır.

Spor yapan çocukların beslenmesi farklı mı olmalıdır?

Hayır. Sağlıklı ve dengeli beslenmeleri yeterlidir.

Hangi yaşta hangi etkinlikler yapılmalıdır?

Uzmanların yaşa göre etkinlik ve spor önerileri şöyle:

Bebeklik (0-2 yaş): Serbest oyun

Erken çocukluk (3-5 yaş): Yürüme, koşma, yüzme, fırlatma, yakalama...

Çocukluk (6-9 yaş): Yüzme, koşma, jimnastik, giriş düzeyinde futbol, basketbol Güreş gibi karmaşık beceri sporları yapmaları ise zor.

Geç çocukluk (10-12 yaş): Giriş düzeyinde futbol, basketbol, güreş ve diğer temas sporları

Spor, sağlıktan sosyal yaşama her şeyi etkiliyor.

Vücudun kontrolü ve fiziksel yeteneklerin gelişiminde, hareket kabiliyetini anlama ve değerlendirmede, aktif yaşam stili kazandırmada, entelektüel gelişime katkı sağlamada, kendine güveni geliştirmede, yaratıcılığı geliştirmede, obeziteyi önlemede, bağışıklık sistemini güçlendirmede olumlu etkisi vardır. Takım sporları, yaşamın bir benzeri. Birlikte çalışmak, üretmek, rekabet, kazanma, kaybetme ve hayatı kurallarıyla yaşama gibi beceriler kazandırıyor.

7. İşaretleyelim.

	Doğru	Yanlış
1. Çocuğun özellikle jimnastik ve yüzme gibi sporlara en erken başlama yaşı 4 civarıdır.		
2. Unutulmaması gereken spordan en yüksek verimi elde edebilmek için arada sırada spor yapma gerektiğidir.		
3. Genç yaşlardaki fiziksel bozuklukları önlemede ve geciktirmede sporun önemli bir rolü yoktur.		
4. Çocuk, spor sayesinde bir konuya konsantre olabilmeyi, iradesini kullanabilmeyi, başarıya güdülenebilmeyi öğrenir.		
5. Aile, kendi istediği spor dalları için çocuğunu yönlendirmelidir.		
6. Spor yapan çocukların sağlıklı ve dengeli beslenmesi gerekmektedir.		
7. Spor, çocuklarda kendine olan özgüvenin artmasında önemli bir rol oynar.		

1. Metinde aşağıdaki konulardan hangisine değinilmemiştir?

A) Çocukların sevdiği sporu yapmalarına
B) Spor yapan çocukların nasıl beslendiklerine
C) Sporda yüksek verimin nasıl elde edilebileceğine
D) Sporun derslerdeki çalışma düzenine etkisine

2. Metinde aşağıdaki konulardan hangisine değinilmiştir?

A) Spor yapmayanların sağlık durumuna
B) Spora erken başlamanın avantajlarına
C) Spor yapmaya nasıl vakit bulunması gerektiğine
D) Sporsuz hayatın ileride nasıl sonuçlar doğuracağına

3. Aşağıdakilerden hangisi spora erken başlamanın avantajları arasında yer almaz?

A) Çocuklara sevdikleri sporu yapmalarına izin verilmeli.
B) İleriki yaşlarda düzenli spor yapma alışkanlığı kazanmak zor
C) Okul çağındaki çocuklara düzenli spor yapma alışkanlığı
D) Spordan en yüksek verimi elde edebilmek için düzenli spor yapma gerektiği

4. Aşağıdakilerden hangisi çocukların spora başlama yaşıyla ilgili konuda yer almıştır?

A) Çocuk spor yoluyla çevresini tanır.
B) Spor sağlıklı büyüyebilmesi için spor yapması gerekir.
C) Spor hem bedensel sağlık ve fiziksel gelişme yönünden yararlıdır.
D) Çocuğun özellikle jimnastik ve yüzme gibi sporlara en erken başlama yaşı 4 civarı.

8. İşaretleyelim.

Çocuklar hangi dönemde hangi sporları yapar?

	Bebeklik	Erken Çocukluk	Çocukluk	Geç Çocukluk
1. Basketbol, güreş ve diğer temas sporları				
2. Serbest oyun				
3. Yürüme, koşma, yüzme				
4. Jimnastik				

9. İşaretleyelim.

	Doğru	Yanlış
1. Araştırmalar spor yapan gençlerin spor yapmayanlara oranla daha az beslendiklerini gösterir.		
2. Spor genç yaşlardaki fiziksel bozuklukları önlemede önemli rol oynar.		
3. Okul çağındaki çocuklara düzenli spor yapma alışkanlığı kazandırılsa da bu ileri ki yaşlarda devam etmiyor.		
4. Çocuğun düzenli spora özellikle jimnastiğe başlama yaşı 4'ten küçük olmalıdır.		
5. Sporun bağışıklık sistemini düzenlemede önemli bir etkisi vardır.		
6. Bilardoda kendine has vuruş teknikleri vardır.		

10. Okuyalım.

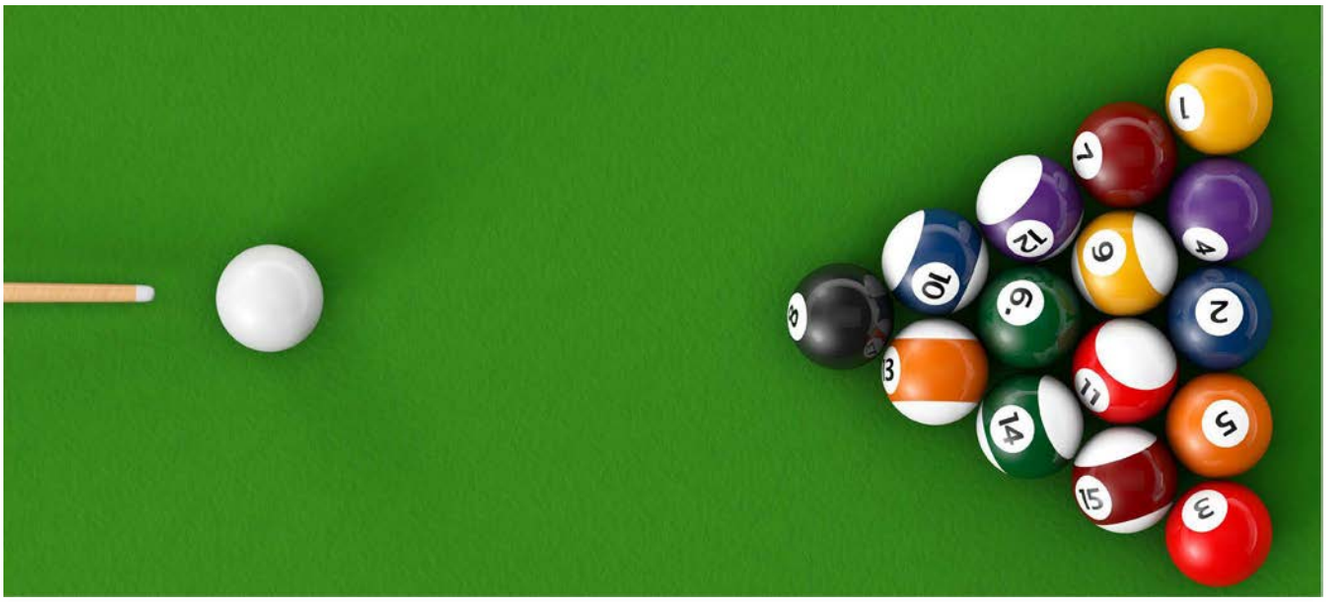

Semih Saygıner, 12 Kasım 1964 yılında Adapazarı'nda doğdu. Babası tüccar terzi Faruk Bey ile annesi Süreyya Hanım'ı, 14 yaşındayken elim bir trafik kazasında kaybetti. Çok başarılı bir okul hayatı olmasına rağmen lise 1. sınıfta ailesinin vefatı nedeniyle okuluna ara veren Saygıner, bir süre sonra tekrar sınava girip Endüstri Meslek Lisesi Elektrik bölümünü kazandı. Lise 1. sınıfı tekrar okuyan ancak ailesini kaybetmenin verdiği üzüntü nedeniyle sorunlar yaşayan Semih Saygıner, sonunda okul hayatına nokta koymak zorunda kaldı. Aynı dönemlerde bir arkadaşının tavsiyesi üzerine bilardo ile tanıştı. Özlediği dostluk ve sevgi ortamını bilardoda bulan Saygıner, hayatındaki tüm olumsuzlukları bu sayede aştı ve küçük yaşta büyük başarılara imza atmaya başladı.

16 yaşında bilardo oynamaya başlayan Saygıner, kısa bir süre sonra üstün başarılarıyla herkesin dikkatini üzerine çekti. 17 yaşındayken Tezcan isimli bir arkadaşının ikna etmesiyle İstanbul Şampiyonası'na katıldı ve birinci oldu. Kısa bir zaman içinde ünü bütün Türkiye'ye yayılan Saygıner'e ülkenin her yerinden açılış ve turnuva davetleri gelmeye başladı. Birçok başarı elde etmesine rağmen bilardodan hayatını kazanamadığı için bu sporu hobi olarak yapmaya karar verdi. Ağabeyinin müteahhitlik firmasında çalışmaya başladı. 1986'da askerliğini yaptıktan bir süre sonra bilardodan kopamayacağını anlayıp tekrar İstanbul'a geldi. Bir bilardo salonunda çalışmaya başlayan Saygıner hem hayatını kazanıp hem de antrenman yapma fırsatı bulmuş oldu. 1988 yılında Türkiye'de yapılan uluslararası bir gösteri turnuvasında dünya şampiyonlarına karşı gösterdiği üstün başarıyla kendine güveni artan Saygıner, başarılarını uluslararası platforma taşımayı hedefledi. 1992 yılına kadar çeşitli uluslararası turnuvalara katılan Saygıner, ilk önemli başarısını Almanya'da, Dünya Kupası'nda, o yılın Dünya Şampiyonu olan Ceulemans'ı 3-0 yenerek elde etti. Bu başarıdan sonra 1993'te Dünya Klasmanında altıncılığa kadar yükseldi. Semih Saygıner'in elde ettiği uluslararası başarılardan sonra, bilardo Türkiye'de de federasyonu olan bir spor dalı hâline geldi ve hızla yaygınlaştı. Saygıner, 1994'te ilk kez Dünya Kupası'nı kazandı. Aynı yıl bilardonun en önemli ligi olarak bilinen Takımlar Hollanda'ya transfer oldu ve 1994'ten bu yana sayısız başarılara imza attı. Dokuz sene profesyonel olarak Hollanda Ligi'nde oynayan ve üç sene FC PORTO bilardo takımının kaptanlığını da yapmış olan Saygıner'in kırılmış olan iki dünya rekoru bulunmaktadır. Bilardo Literatürü'ne geçen 40 vuruşu bulunan Saygıner, dünya bilardo camiasında "Mr. Magic" ve "Turkish Prince" lakaplarıyla anılmaktadır.

11. İşaretleyelim.

	Doğru	Yanlış
1. Saygıner, lise birinci sınıfı iki kez tekrar okumak zorunda kaldı.		
2. Lise birinci sınıftan sonra okuluna devam edemedi.		
3. Bilardodan çok para kazandığı için müteahhitlik işini bırakma istedi.		
4. Saygıner'in en az üç tane dünya rekoru vardır.		
5. Bilardo ile genç yaşta tanıştı.		
6. Bilardoda kendine has vuruş teknikleri vardır.		

1. Metinde Saygıner'in bilardo ile tanışması hangi olaydan sonra oldu?

A) Ailesinin yönlendirmesinden,

B) Bilardo hocasıyla tanışmasından,

C) Lisedeki arkadaşlarının tavsiyesinden,

D) Okul hayatına son vermek zorunda kaldığından,

2. Metinde Saygıner, neden müeahhitlik işine girdi?

A) Ağabeyinin ısrarından dolayı,

B) Bilardodan hayatını kazanamadığı için,

C) Müteahhitlik firmalarından teklif aldığı için,

D) Mimarlık fakültesinden mezunu olduğu için

3. Metinde Saygıner'in genç yaşta bilardoda başarılı olmasına en büyük etken nedir?

A) Arkadaşıyla sürekli antrenman yapması,

B) Çocukluğundan beri bu sporla uğraşması,

C) Bilardo hocasının en büyük destekçisi olması,

D) Hayatındaki olumsuzlukları bilardo sayesinde aşması,

4. Metinde aşağıdaki konulardan hangisine değinilmemiştir?

A) Saygıner'in ailesine,

B) Saygıner'in lise yıllarına,

C) Saygıner'in bilardoyla nasıl tanıştığına,

D) Saygıner'in arkadaşlarıyla nasıl vakit geçirdiğine,

5. Metinde bilardo ne zaman Türkiye'de federasyonu olan bir spor dalı oldu?

A) Saygıner'in 1994'te ilk kez Dünya Kupası'nı kazanmasından sonra,

B) Saygıner'in 1992 yılına kadar çeşitli uluslararası turnuvalara katılmasından sonra,

C) Saygıner'in 1993'te Dünya Klasmanında altıncılığa kadar yükselip elde ettiği uluslararası başarılardan sonra,

D) Saygıner'in 1988 yılında Türkiye'de yapılan uluslararası bir gösteri turnuvasında dünya şampiyonlarına karşı gösterdiği üstün performansından sonra,

6. "Semih Saygıner, sonunda okul hayatına nokta koymak zorunda kaldı."

Bu cümle ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisi ile aynı anlamdadır?

A) Semih Saygıner, sonunda okul hayatını bırakmak zorunda kaldı.

B) Semih Saygıner, sonunda okul hayatına ara vermek zorunda kaldı.

C) Semih Saygıner, sonunda okul hayatına devam etmek zorunda kaldı.

D) Semih Saygıner, sonunda okul hayatına bir müddet devam etmek zorunda kaldı.

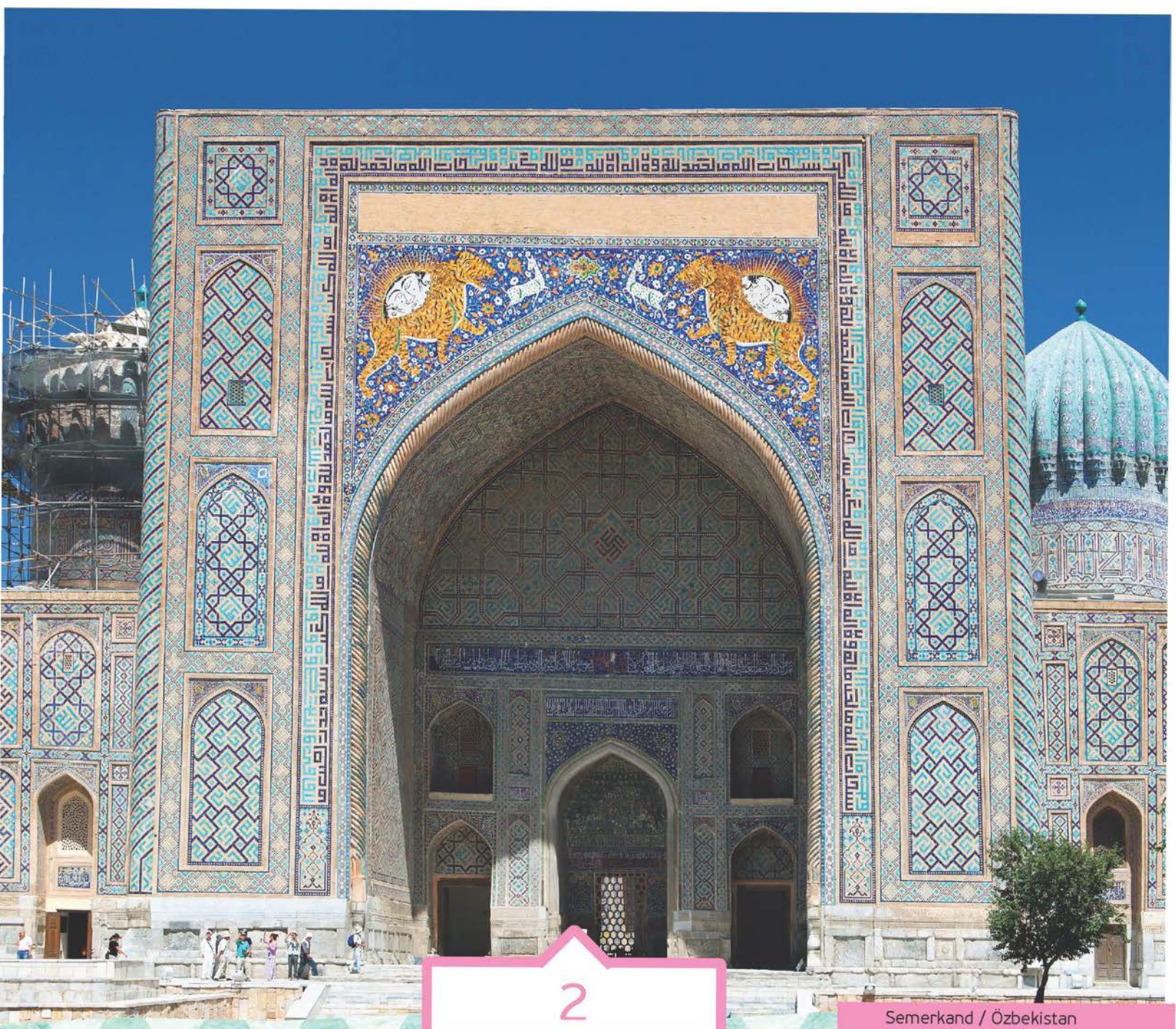

Semerkand / Özbekistan

2

Değişen Dünya

Bölümler

A) Dünden Bugüne
B) Neredeyim?
C) Yakın Gelecek

Beceriler

- Ulaşımla İlgili Terimleri ve Kalıp İfadeleri Tanıma
- Teknolojik Terimler ve Kalıp İfadeleri Tanıma

Kelimeler

- köy
- şehir
- robot
- teknoloji
- fabrika

1. Okuyalım.

Her Şey Bir Uçurtmayla Başladı

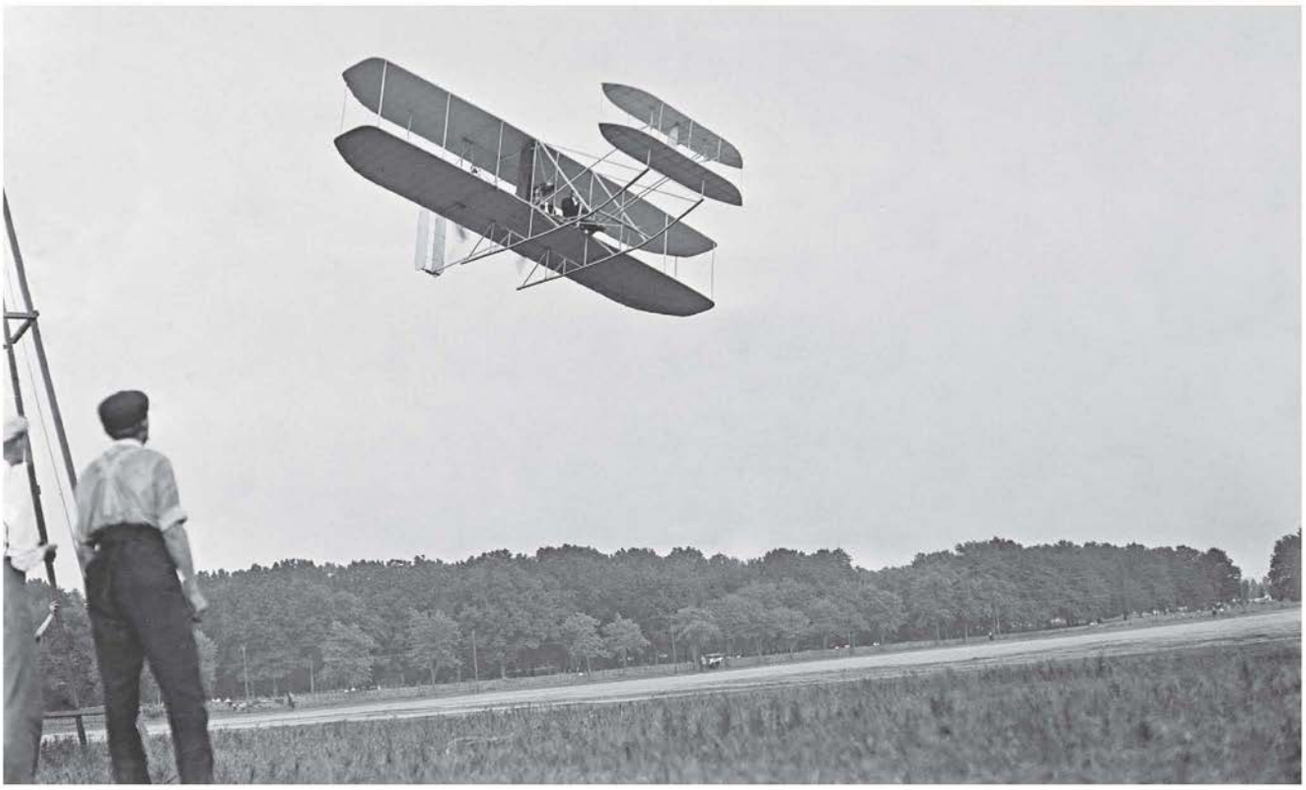

Her Şey Bir Uçurtmayla Başladı

1800'lü yılların sonunda, ABD'deyiz. Küçük bir bisikletçi dükkânı düşünün. O zamanlar bisiklet, henüz yeni sayılacak bir buluş. Yirmili yaşlarındaki iki kardeş tarafından işletilen bu dükkânda bisikletlerle ilgili ne gerekiyorsa bulunabiliyor. Orville ve Wilbur Wright adlı bu iki kardeşin elinden her iş geliyor. Hem bisiklet yapıyor hem de eski bisikletleri tamir ediyorlar. Bu işten arta kalan zamanlarında da yapacak öyle çok işleri var ki! Onlar, düşlerini gerçekleştirmeye, havada uçan bir makine yapmaya çalışıyorlar. Yani bir uçak!

Wright Kardeşler'in elinden her iş geliyordu. Makinelerden de çok iyi anlıyorlardı. Ancak, uçan bir makine yapmak için, önce uçma işini çok iyi anlamaları gerektiğine karar verdiler. Küçüklüklerinden beri uçurtmaları çok seviyorlardı. Uçurtmanın havada nasıl asılı kaldığını incelemeye başladılar. İlginç uçurtmalar yapıp uçurarak yüzeylerinin farklı rüzgâr koşullarına nasıl tepki verdiğini gözlemliyorlardı.

1898 yılında, özel bir ip sistemiyle kontrol ettikleri kanatlı bir uçurtma yaptılar. Bunu, adını "Wright no:1" adını verdikleri ilk planör izledi. Bu planörün içindeki kişi,yüzü yere bakacak biçimde duruyordu. Ellerine aldığı iki iple planörün kanatlarınıkontrol ediyordu. İki kardeş planörü sırayla kullanarak uçmanın tadına varıyorlardı.Ancak, planör havada yalnızca 10 saniye kadar kalabiliyordu.

1901 yılında havada daha uzun kalabilen yeni bir planör tasarımı yaptılar. Bundan bir yıl sonra, tasarımları daha da iyileşmişti; yeni planörün bir de dümeni vardı. WrightKardeşler, gece gündüz çalışarak çok hafif bir makine tasarlamaya çalışıyorlardı. Sonunda, bunu başardılar ve makineye bir de pervane yaptılar. Bu sıralarda hemABD'de hem de Avrupa'da uçan bir makine üzerinde çalışan başka mucitler de vardı...

Öykümüzün sonuna yaklaşıyoruz. 17 Aralık 1903... Wright Kardeşler, adını"Uçucu-1" koydukları motorlu hava aracının motorunu çalıştırıp el sıkışıyorlar.Orville Wright, aracın içine yerleşiyor, kardeşine "Hazırım" işaretini veriyor. Araçhareketediyor. Gittikçe hızlanarak ilerliyor ve sonunda yerden havalanıyor! İşte, ilkuçak!

Aslı ZÜLAL (Bilim Çocuk)

2. İşaretleyelim.

1. Aşağıdakilerden hangisi ilk uçağın yapılmasında etkili olmuştur?

A) İnsanların hava yolunu kullanmak istemeleri
B) Kara ulaşımının pahalı olması
C) Wright kardeşlerin düşlerini gerçekleştirmek istemeleri oy
D) Wright kardeşlerin uçağa benzer bir uncaklarının olması

2. Wright kardeşler uçak yapımına ilk olarak nasıl başladılar?

A) Kuşların kanatlarını örnek alıp uçak kanadı yaparak
B) Uçurtmaların ip olmadan nasıl uçacağını inceleyerek
C) Özel bir ip sistemiyle kontrol ettikleri kanatlı bir uçak yaparak
D)Yaptıkları uçurtmaları hep aynı yönde esen rüzgârda deneyerek

3. Wright kardeşler 1901 yılında neden yeni bir planör tasarımı yaptılar?

A) İlk yaptıkları planör çok küçük olduğu için
B) İlk yaptıkları planör havada sadece 10 saniye kaldığı için
C) İlk yaptıkları planörde kanat olmadığı için
D) İlk yaptıkları planörü beğenmedikleri için

4. Aşağıdakilerden hangisi metne göre doğrudur?

A) 1900'lü yıllarda uçak yapımıyla sadece Wright kardeşler ilgilenmiştir
B) Aynı yıllarda hem ABD' de hem de Avrupa'da uçak yapan başkaları da vardı
C) Wright kardeşler uçağın kanatlarını yaparken başkaları pervanelerini yapıyordu
D) Wright kardeşler ve ortakları 1903' te yeni bir uçak yaptılar

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisi " Bu iki kardeşin elinden her iş geliyor." cümlesindeki altı çizili deyimle aynı anlamda kullanılmıştır?

A) Elinden gelse tartıştığı arkadaşını bir kaşık suda boğacaktı
B) Yeni hizmetçi evin temizliğini de tamir işlerini de yapıyor
C) Elinde o kadar çok iş var ki hangisinden başlayacağını şaşırdı
D) Damarına basınca elinden geleni ardına koymaz

3. Okuyalım.

Dizi Dizi Odalar Birbirini Kovalar

Uçağa binemiyorsanız ya da yolların kalabalıklığından, trafiğin sıkışıklığından ötürü otomobillerle yolculuk etmek size zor geliyorsa trenler imdadınıza yetişir. Güvenli olduğu kadar, rahat yolculuklar için de tren çok uygun bir ulaşım aracıdır. Geçmişte olduğu gibi, bugün de birçok insan trenle yolculuk etmeyi diğer ulaşım araçlarına yeğliyor ve demiryollarını kullanıyor.

Bir toprak yolda at arabalarının geçmesiyle oluşan izle, taşıtların yolda ilerlemesine kolaylık sağlar. Yağmurda sonra topraktaki bu izler silinir. Bunu önlemek amacıyla, daha kullanışlı olan ve kolay eskimeyen bir malzeme kullanmaya gereksinim duyan insanlar, eski, çağlarda yollara tahta raylar döşemişlerdi. Bu raylar, araba tekerlekleri sağlam bir dayanak oluşturan bir tür oluğa benzerdi. Günümüzde trenlerin üzerinde ilerlediği raylarsa çok daha ileri tarihlerde ortaya çıktı. 1670 yılında İngiltere'de kömür madenlerinde raylı sistemler kurulmuştu. Maden ocaklarının engebeli zemini üzerine yapılan bu raylar, maden filizi dolu ağır arabaların yürümesini kolaylaştırıyordu. Tahta raylar çabuk aşındığından, yerlerine madeni raylar döşenmesi düşünüldü. Bu madeni yollar zamanla daha da geliştirildi, maden ocaklarından çıkarak kömürü komşu fabrikalara dek taşımaya başladı. Bu dönemde vagon yerine geçen el arabaları ya kol gücüyle itiliyor ya da atlarla çekiliyordu. Buhar makinesinin demiryollarında kullanılmasıysa daha sonraki yıllarda başladı. Demiryollarının temel öğesi raylardır. Rayların iki görevi vardır: taşıtların yönlendirmesini sağlamak ve onları taşımak. Bugün bir demiryolu sabit duran iki paralel raydan oluşur. Bu raylar, enine koyulmuş, ağaç ya da demir parçalarının üzerine yerleştirilir. Demiryolu döşenmeden önce zemin sağlam bir biçimde hazırlanmalıdır.

Demiryollarında yolcu ve yük taşıyan trenlerin trafiği titizlikle düzenlenir. Farklı trenlerin yapacağı hız, her hat için öngörülen yük, hattın biçimi ve lokomotifin özelliklerine bağlı olarak bilgisayarla hesaplanır. Bu hesaba güvenlik payının da eklenmesiyle ortalama hız bulunur. Ortalama hız özel grafiklerle gösterilir. Bu grafiklerden yararlanarak trenlerin birbirlerini engellemeyecek biçimde çalışmaları sağlanır. Güvenlik için aralarındaki uzaklığa da dikkat edilir. Bütün trenlerin tarifeleri gar ve tren görevlilerinin yararlanması için " tarife kitapçıkları" halinde yayımlanır. Yolcular içinse basitleştirilmiş tarifeler vardır. Lokomotiflerin ve trenlerde görevli memurların çalışmaları da özel olarak düzenlenir. Trenlerin düzgün işleyip işlemediği bir yönetim merkezinden izlenir. Merkezdeki görevlilerin her biri hattın bir bölümünü sürekli izler. Önemli bir gecikme ya da aksaklık olduğunda, görevlilere gerekli bilgileri vererek aksaklıklar giderilmeye çalışılır.

Demiryolu taşıtları, çekiciler ve çekilen araçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Çekiciler, trenin çekilmesini sağlar. Lokomotifler buna örnektir. İkinci grupsa yolcu ve yük vagonlarını kapsar. Vagonlar taşıdıkları yüklere göre sınıflandırılır. Trenin en

önemli bölümü kuşkusuz lokomotiftir. Başlangıçta lokomotifler buhar gücüyle çalışırdı. Petrol ve elektrikle çalışan lokomotifler, yavaş yavaş kömür yakan buharlı trenlerin yerini aldı. Bugün dünyanın birçok ülkesinde gösteri amaçlı seferler dışında buharlı trenler kullanımdan kalkmıştır. Günümüzde buharlı trenin yerini dizel yakıtlı lokomotiflerin çektiği trenler almıştır.

Günümüzde demiryollarında kullanılan araçlar arasında özitimli (otomatik olarak çalışan) trenler de vardır. Mototren olarak da adlandırılan hem lokomotif hem vagon görünümündeki Özitimli trenler yolcu taşınmasında kullanılır. Bunlar elektrik ya da dizel yakıtıyla çalışır. Amaç, kısa mesafelerde bölgeler arası ulaşımı sağlamaktır. Bazı makinistli vagonlar özitimli vagonla ya da bir mototrenle her iki yönde de kullanılabilir. Bu iki taşıt arasına bir ya da daha fazla sayıda vagon yerleştirilebilir. Bu yetiştirme düzeni genellikle değiştirilemeyecek biçimde yapılır; öyle ki özitimli trenin vagonları atölye dışında birbirinden ayrılamaz. Banliyö trenleri ve yeraltında çalışan trenlerin çoğu, iki uçtan çekiş temeline göre çalışırlar.

Günümüzde normal trenlerin yerini yavaş yavaş hızlı trenler alıyor. Bu yüksek hızlı trenler ilk olarak Japonya'nın Tokyo ve Osaka kentleri arasında 1964 yılında işlemeye başladı. Bu tren, 525 kilometrelik bir yolda saatte 210 kilometre hıza ulaşıyordu. Bu hat bugün, toplam uzunluğu 2000 km'yi bulan ve bazı bölümlerinde 240 km/s hıza ulaşılan birçok hızlı demiryolu ağının temelini oluşturuyor.

Bilim Çocuk

4. İşaretleyelim.

1. Madenî rayların yapılmasına niçin ihtiyaç duyulmuştur?

A) Demiryollarında yük ve yolcu sayısı arttığı için
B) Tahta raylar çabuk aşındığı için
C) Maden ocaklarında zemin engebeli olduğu için
D) Trenlerin hızı arttığı için

2. Maden ocaklarında vagonlar yapılmadan önce yükler nasıl taşınırdı?

A) Raylar üzerinde sürüklenerek taşınırdı.
B) El arabalarıyla taşınırdı.
C) Atlara yüklenerek taşınırdı.
D) İnsanların sırtında taşınırdı.

3. Okuduğumuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru olup olmadığı işaretleyiniz.

	D	Y
Tahta raylar çabuk aşındığından yerlerine madeni raylar döşendi.	☐	☐
Demiryollarının temel ögesi zemindir.	☐	☐
Demiryolu döşendikten sonra zemin sağlam bir biçimde hazırlanmalıdır.	☐	☐
Günümüzde normal trenlerin yerini hızlı trenler almaktadır.	☐	☐

4. Demiryollarında ortalama hızın hesaplanması ne işe yarar?

A) Yük ve yolcu sayısının belirlenmesinde faydalı olur.
B) Lokomotiflerin sıralanmasında faydalı olur.
C) Trenlerin birbirlerini engellemeden çalışmalarında faydalı olur.
D) Gar ve tren görevlilerinin mesai saatlerinin ayarlanmasında faydalı olur.

5. Özitimli trenlerin en önemli özelliği nedir?

A) Kömürle ve buharla çalışmaları
B) Kısa mesafeli taşımalarda kullanılamıyor olması
C) Vagonların atölye dışında birbirinden ayrılamıyor olması
D) Her türlü taşımacılığa elverişli olmaları

5. Okuyalım.

21. Yüzyıldaki Yardımcılarımız: Androidler

İnsanlar ilk çağlardan bu yana, tehlikeli, zahmetli ya da sıkıcı işlerden kurtulmak istemiş, bu amaçla araçlar geliştirmişlerdir. Tarım, ulaşım ve iletişim araçları bunlardan bazılarıdır. Uzun bir dönem de hayvanlardan yararlanma yoluna gitmişler; ulaşım ve taşımacılıkta atları, develeri ve filleri; haberleşmede kuşları; tarımda atları ve öküzleri kullanmışlardır.

Gelişen teknolojiyle birlikte kullanılan araçlar da giderek daha becerikli özellikler kazanmıştır. Hızları ve güçleri artmış, boyutları küçülmüştür. Hızları ve güçleri artmış, boyutları küçülmüştür. 20. yüzyılda bilim ve teknoloji alanlarında büyük ilerlemeler gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda, araç yapımında da çok ileri gidilmiştir. Evlerinizdeki çamaşır ve bulaşık makinelerini, elektrikli süpürgeleri, telefon ve televizyonları düşünün. Tıpkı bunlar gibi işyerlerindeki bilgisayar, yazıcı ve faks makineleri de artık günlük yaşamın vazgeçilemez öğeleridir. Yaşamınızı kolaylaştıran araçların geliştirilmesi, yenilerin icat edilmesi kuşkusuz 21. yüzyılda da sürüp gidecektir. Nitekim bilim adalarının 21. Yüzyıl için önlerine koydukları bir hedef var: İnsan benzeri robotlar, yani androidler üretmek.

Peki, bilim adamlarının geliştirmeye çalıştığı bu androidlerin günlük yaşamımıza etkileri ve katkıları neler olacak? Bugün yapılması çok doğal, sıradan ve gerçekte zaman alıcı işlerin çoğunu androidler üstleecek. Örneğin kimi androiid modelleri, ev işi yapmaya yönelik biçimde tasarlanacak. Bunlar, özellikle çalışan kadınların en büyük yardımcıları olacak. Kahvaltıdan sonra evin büyükleri işlerine ve çocuklar da okullarına gittiğinde, ev androide kalacak. O da başlayacak çalışmaya: ev temizliğinde o gün yapması gerekenleri yapacak, bulaşık makinesindeki temizleri çıkarıp kahvaltıdan kalan kirlileri yerleştirecek, Bitkileri gerektiği kadar ve gerektiği zamanlarda sulayacak, akşam yemeği için hazırlıkları yapacak. Yemek yapılırken yardım edecek; yemek sırasında da bir garson görevi görecek. Yemekten sonra sofrayı toplayacak.

Öte yandan, sürekli evde bulunan bir android unutkanlık nedeniyle evde çıkabilecek birtakım kaza ve felaketler (su baskını, yangın vs.) için de doğal bir önlem olacak. Duyuları insanlarınkinden daha gelişmiş olduğu için (siz karanlıkta göremezken o görebilir, sizin işitemeyeceğiniz sesleri işitebilir.) gece ve gündüz hırsıza karşı bir alarm görevi görecek. Olabilecek kötü bir olayda polisi, itfaiyeyi ve ev halkını arayabilecek. Tıpkı bu modellerin benzeri biçimde değişik iş yerlerinde çalışacak android modelleri de olacak. Ama androidlerin belki de en büyük yararı yaşlıların, yürüme ve görme engellilerin yaşamlarını büyük ölçüde kolaylaştıracak olması.

Androidler bu kişilerin ev işlerini yapmasının yanı sıra, onlarla birlikte yürüyüşe çıkabilecek, onlara kitap okuyabilecek ve çevrelerinde gördüklerini anlatabilecektir. Günümüzün en ileri düzeydeki android araştırmalarının ürünleri bile gerek hareketleri gerekse düşündükleriyle, düşlenen androidlerden daha çok uzaklar. Ne var ki bu durum bilim adamlarında herhangi bir yılgınlığa yol açmıyor. Çünkü onlar ne kadar uzun bir yola koyulduklarını biliyorlar. Yaptıkları işin ne denli zor olduğunun bilincindeler.

6. İşaretleyelim.

1. Teknolojinin gelişmesi araçlar üzerinde ne tür değişikliklere sebep olmuştur?

A) Araçların boyutlarının büyümesine sebep olmuştur.
B) Araçların hızları ve güçlerinin artmasına sebep olmuştur.
C) Araçların kullanım alanlarının kısıtlanmasına sebep olmuştur.
D) Araçların kullanım alanlarının kısıtlanmasına sebep olmuştur.

2. Aşağıdakilerden hangisi teknolojinin gelişme sebeplerinden biridir?

A) İnsanların makineleşmiş bir hayatı tercih etmeleri
B) İnsanların hayatlarını kolaylaştırmak istemeleri
C) İnsanların yeni yerler keşfetme istekleri
D) İnsanların birbirleriyle olan münasebetleri

3. Aşağıdakilerden hangisi "Yemekten sonra sofrayı toplayacak." Cümlesindeki altı çizili sözcükle aynı anlamda kullanılmıştır?

A) Piknikte kırlardan demet demet menekşe topladık.
B) Dedem bahçesindeki kiraz ağacından bir sepet kiraz topladı.
C) Kardeşim her sabah yatağını toplar ve okula gider.
D) Tek rakamlı sayıları toplayıp ortalamasını aldık.

4. Okuduğumuz metinde androidlerle ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Androidlerin hangi amaçla kullanılacaklarına
B) Hırsızlara karşı alarm görevi göreceklerine
C) Hangi ölçülerde üretileceklerine
D) Yaşlıların yaşamlarına kolaylaştıracaklarına

5. Androidler hakkındaki çalışmalar günümüzde hangi aşamadadır?

A) Bilim adamlarının hayal ettiklerinden daha ileri seviyededirler.
B) Bilim adamlarının hayal ettiklerinden çok uzak seviyededirler.
C) Bilim adamlarının hayal ettikleri seviyeye ulaşmışlardır.
D) Bilim adamları androidler konusundaki çalışmalarını durdurmuşlardır.

3

Kelimelerin Büyülü Dünyası

Bölümler

A) Sözlerin Gizemi
B) Sazın ve Sözün Ustaları
C) Hayalden Mecaza

Beceriler

- Cümle ve Kelimelerdeki Anlam Kaymalarını Anlayabilme
- Mecazlı Söyleyişleri Anlama ve Kullanma

Kelimeler

- söz
- laf
- dil
- mecaz

1. Okuyalım, işaretleyelim.

Türkçenin Zenginliği

İnsanoğlunun dili, yalnız, onun konuşabilmesi, düşündüğünü başkalarına iletebilmesi demek değildir. Dil dediğimiz düzen insanın gözüdür, beynidir; düşüncesi, ruhudur. Ama insan beyninin nasıl gizli yönleri, bilinmeyen noktaları varsa, dilin de çözümlenemeyen, apaçık ortaya konamayan birçok yönü vardır. Özellikle işleyişi, ruhla, mantıkla olan ilişkisi açısından.

Şunu her şeyden önce belirtelim ki bir dil, onu konuşan ulusun yaşayış biçiminin, en geniş anlamda kültürünün, dünya görüşünün, tarih boyunca geçirdiği çeşitli evrelerin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkilerin yansıtıcısıdır. Ama bütün bunların yanı sıra her dilin kendine özgü bir "dünyayı anlayış ve anlatış biçimi" vardır. Bu biçim, dilin söz varlığının, anlam açısından incelenmesiyle ortaya konabilir. Dildeki benzetmeler, aktarmalar, deyim ve atasözleri incelendiğinde o ulusun çeşitli nitelikleri kendiliğinden belirir.

Benim anadilim bir denizdir; derinliğiyle, gözün erişemeyeceği genişliğiyle, sınırsız gücü, güzellikleriyle... Dibinde gün görmemiş inciler yatar; üstünde binbir rengin çalkantısı var.

Bu benim denizim Türk insanının içliliğinin, duyma, düşünme gücünün, dünyayı görüşünün en iyi yansıtıcısıdır; onun çektiklerini, duyduklarını, özlediklerini dile getirir. Türkçeye eğiliniz, tek tek sözlerine bakınız; onlarda Türk'ün bilgeliğini görecek, yüzyıllar boyunca doğayla içice geçen yaşamını öğrenecek, sevgisini, yaradılışının yüksek değerlerini sezinleyecek, bu sözlerin birçoğunda şiir tadı bulacaksınız. Bunların yanı sıra insana, doğaya, yaşama ilişkin binlerce gözlem çıkacak karşınıza...

Deyimlerimize eğiliniz; onları başka dillerin deyimleriyle karşılaştırınız: Bambaşka bir anlatımla taptaze, canlı benzetmelerle, değişik imgelerle karşılaşacak, anlatımı, açıklanması güç duyguların, belirtilmesi zor durumların bir çırpıda kuruluveren bir sahne üzerinde ortaya konduğunu göreceksiniz. Burada yalnızca birkaç örnek üzerinde durmakla yetinelim:

Bir kadının, bir kimse ve özellikle bir yuva için çok büyük bir özveri göstermesi, büyük sıkıntılara katlanması, uzun bir süre çeşitli zorluklara göğüs germesi Türkçede saçını süpürge etmek deyimiyle anlatılır ki, böylesine kısa ve güçlü bir anlatım, ancak Türkçenin somutlaştırma eğilimi ve Türk'ün imge gücüyle açıklanabilir sanıyoruz. Yeteneklerini, olanaklarını göz önünde bulundurmaksızın kendini büyük ve güçlü görüp yapılan bir işe katılmayı anlatan topal eşekle kervana karışmak deyimi de belli bir durumu canlandırarak dile getiren bir sözdür. Körler mahallesinde ayna satmak gibi çok özgün sözler de insanoğlunun, dünyanın her yerinde rastlanan çeşitli tutum ve davranışlarını, ilgi çekici benzetmelere başvurarak, âdeta sahneye koyarak, somutlaştırarak anlatan deyimlerdir. Anadolu'muzda, çoğumuzun duymadığı, bilmediği böylesine nice güzel sözler, özgün anlatım örnekleri vardır.

Yazı dilimizde ve Anadolu ağızlarındaki kimi sözlerin, deyimlerin, hatta kimi bitki adlarının, yıllar yılı okunup bellenmiş nice şiirlerden daha güçlü olduğu, Türk insanının anlatım gücünü, buluş ve nüktesini nasıl kısa yoldan ve içtenlikle ortaya döküverdiği eskiden beri ilgimi çekmiştir.

Türk'ün şiirine, manisine, türküsüne giderseniz duygunun en incesini, söyleyişin en yücesini, en içten anlatımla size tattırdığını görürsünüz. Hem de yavaştan, belli etmeden, kolayca...

Prof. Dr. Doğan AKSAN (Düzenlenmiştir.)

	Doğru	Yanlış
1. Dilin bütün yönleri açıklığa kavuşmuştur.	☐	☐
2. Dil yalnızca düşündüklerimizi başkalarına aktarmak değildir.	☐	☐
3. Dil bir ulusun yaşam biçimini anlatır.	☐	☐
4. Türkçe bir deniz gibi zengin bir dildir.	☐	☐
5. Her dilde deyim yoktur.	☐	☐
6. Türk dili, Türk insanın duygularını yansıtır.	☐	☐
7. Deyimler, olay ve durumları soyutlaştırarak anlatır.	☐	☐
8. Manilerde türkülerden daha içli bir anlatım vardır.	☐	☐

2. İşaretleyelim.

Hangi kelimenin yazımı doğru, hangi kelimenin yazımı yanlıştır?

	Doğru	Yanlış
1. traş	☐	☐
2. farketmek	☐	☐
3. gurup	☐	☐
4. pekçok	☐	☐
5. flüt	☐	☐
6. kılavuz	☐	☐
7. kirbit	☐	☐
8. her bir	☐	☐
9. kiprik	☐	☐
10. poğaça	☐	☐
11. sarmısak	☐	☐
12. kurdela	☐	☐

	Doğru	Yanlış
13. gökkuşağı	☐	☐
14. tespih	☐	☐
15. karakter	☐	☐
16. meyva	☐	☐
17. komiser	☐	☐
18. doküman	☐	☐
19. sandviç	☐	☐
20. metot	☐	☐
21. kontür	☐	☐
22. stajyer	☐	☐
23. şöför	☐	☐
24. herhâlde	☐	☐

3. Okuyalım, cevaplayalım.

Mihriban

Sarı saçlarına deli gönlümü,
Bağlamıştın, çözülmüyor Mihriban.
Ayrılıktan zor belleme ölümü,
Görmeyince sezilmiyor Mihriban.

Yâr, deyince kalem elden düşüyor,
Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor,
Lambada titreyen alev üşüyor,
Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban.

Önce naz, sonra söz ve sonra hile,
Sevilen seveni düşürür dile,
Seneler asırlar değişse bile,
Eski töre bozulmuyor Mihriban.

Tabiplerde ilaç yoktur yarama,
Aşk değince ötesini arama,
Her nesnenin bir bitimi var ama,
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban,

Boşa bağlanmış bülbül gülüne,
Kar koysan köz olur aşkın külüne,
Şaştım kara bahtım tahammülüne,
Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban.

Tarife sığmıyor aşkın anlamı,
Ancak çeken bilir bu derdi, gamı,
Bir kördüğüm baştan sona tamamı,
Çözemedim çözülmüyor Mihriban

Unutursun

"Unutmak kolay mı? " deme,
Unutursun Mihriban'ım.
Oğlun, kızın olsun hele
Unutursun Mihriban'ım.

Zaman erir kelep kelep.
Meyve dalında kalmaz hep.
Unutturur birçok sebep,
Unutursun Mihriban'ım.

Yıllar sinene yaslanır;
Hatıraların paslanır.
Bu deli gönlün uslanır...
Unutursun Mihriban'ım.
Süt emerdin gündüz gece
Unuttun ya, büyüyünce...
Ha işte tıpkı öylece
Unutursun Mihriban'ım.

Gün geçer, azalır sevgi;
Değişir her şeyin rengi
Bugün değil, yarın belki
Unutursun Mihriban'ım.

Düzen böyle bu gemide;
Eskiler yiter yenide.
Beni değil, sen seni de
Unutursun Mihriban'ım

A. Karakoç

1. "Ayrılıktan zor belleme (sanma) ölümü" sözünden ne anlıyorsunuz?

.....

.....

2. "Lambada titreyen alev üşüyor." sözü size neleri çağrıştırıyor? Açıklayınız.

.....

.....

3. Şair neden "Tabiplerde ilaç yoktur yarama" demektedir?

.....

.....

4. Şair, Unutursun isimli şiirde "Eskiler yiter yenide" derken ne demek istemektedir?

.....

.....

5. İki şiiri duygu ve içerik açısından karşılaştırdığınızda aralarında nasıl bir ilişki buluyorsunuz?

.....

.....

4. Açıklayalım.

Gözyaşının bile görevi varmış; ardından gelecek gülümseme için temizlik yaparmış.

Mevlana

.....

.....

.....

Aslında insanlar seni hayal kırıklığına uğratmıyor. Sadece sen, yanlış insanlar üzerinde hayal kuruyorsun. (Denemeler)

Montaigne

.....

.....

.....

Yanına kadar koştuktan sonra, bir adım daha atamayacaksan eğer oraya kadar sakın koşma. Sana değil bekleyene yazık olur. (Yanlızlık Paylaşılmaz)

Özdemir ASAF

.....

.....

.....

Bir silgi gibi tükendim ben. Başkalarının yaptıklarını silmeye çalıştım. Mürekkeple yazmışlar oysa. Ben, kurşun kalem silgisiydim. Azaldığımla kaldım... (Tutunamayanlar)
Oğuz Atay

.....

.....

.....

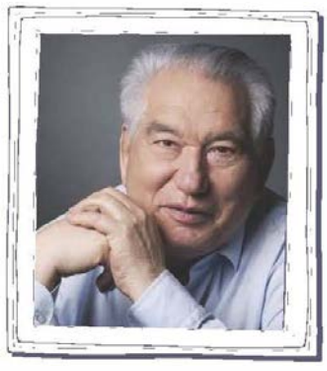

İnsandaki çocuk vicdanı, tohumdaki öz gibidir ve o öz olmadan tohum filizlenmez, gelişmez. Yeryüzünde bizi neler beklerse beklesin, insanoğlu doğdukça ve öldükçe, insanoğlu yaşadıkça hak ve doğruluk denen şey de var olacaktır. (Beyaz Gemi)
Cengiz Aytmatov

.....

.....

.....

Kitaptaki insanları, sokaktakilerden daha çok sevdim. (Bu Ülke)
Cemil Meriç

.....

.....

.....

.....

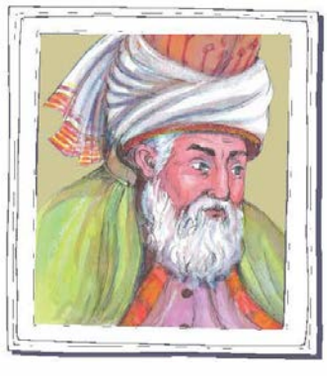

Aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguları paylaşanlar anlaşabilirler.
Mevlana

.....

.....

.....

Aklın süsü dil; dilin süsü sözdür.
Yusuf Has Hâcip

.....

.....

.....

.....

5. Okuyalım, eşleştirelim.

Üç Öğüt

Adamın biri, bir kuşa tuzak kurmuş; onu faka bastırıp yakalamış. Kuş kurtulmak için bir yol aramış. Kendisini yakalayan adama;

— "Ey ulu hoca" demiş, "Sen nice öküzler, koyunlar yedin; nice develer kurban ettin. Hiçbir zaman onlarla doymadın da şu benim küçücük bedenimle mi doyacaksın? Beni bırak da sana üç öğüt vereyim; vereyim de bil bakalım; akıllı mıyım, aptal mı?

Sana bu üç öğüdün birincisini elindeyken, ikincisini şu damın üstündeyken vereceğim. Üçüncüsünü de ağacın dalına konunca söyleyeceğim. Bilesin ki bu üç öğüde kulak verirsen bahtın da açık olacaktır."

Adam, kuşu ister istemez dinlemiş. Ne söyleyeceğini de merak etmiş. Kuşa, "Peki" der gibi bakmış. Kuş, adamın bu hâlini görünce;

"Elindeyken söyleyeceğim söz şu: Olmayacak şeye, kim söylerse söylesin inanma!" demiş.

Bu söz, adamın hoşuna gitmiş. Diğer öğütleri de merak ediyormuş. Kuşu gönülsüzce serbest bırakmış. Kuş uçup damın üstüne konmuş. Hemen ikinci öğüdü söylemiş:

"Geçmiş gitmiş şey için üzülme, ona özlem duyup da kendini paralama."

İkinci öğüdü söyleyen kuş, uçup ağacın en yüksek dalına konmuş. Merakla kendisini izleyen adama;

"Biliyor musun?" demiş. "Benim içimde, on dirhem ağırlığında, eşi bulunmaz bir inci vardı. Eğer beni bırakmasaydın, o inci seni büyük bir servete kavuşturacaktı. Sen de oğulların da zengin olacaktınız. Fakat kısmetin değilmiş, dünyada eşi bulunmayan inciyi kaçırdın..."

Adam bu sözleri duyunca kıvranmaya, saçını başını yolmaya, inlemeye, ah vah etmeye başlamış. Adamın feryadını duyan kuş;

"Biraz önce ben sana, 'Geçmiş gitmiş şey için üzülme, ona özlem duyup da kendini paralama!' diye öğüt vermedim mi? Geçti gitti, ne diye dövünüp durur da kendini paralarsın. Ya öğüdümü anlamadın yahut da sağırsın! Ayrıca sana birinci öğüdümde, olmayacak şeye, kim söylerse söylesin inanma!' demedim mi? Be adam, ben üç dirhem ağırlığında bile değilim, içimde on dirhemlik inci nasıl bulunur?"

Adam, kuşun bu sözlerinden sonra kendine gelmiş. Aptal durumuna düştüğünü fark etmiş. Hemen toparlanıp;

"Peki" demiş, "Haydi o üçüncü öğüdü de söyle!" Kuş sinirlenmiş.

"Önceki öğütleri pek iyi tuttun sanki. Üçüncü öğüdü de öğrenmek istiyorsun. Öyleyse kulaklarını aç da iyi dinle: Uykuya dalmış bilgisiz kimseye öğüt vermek, çorak yere tohum ekmektir."

Kuş bu öğüdü de verdikten sonra uçup gitmiş. Şaşkın adam da arkasından bakakalmış.

Mevlana (Mesnevi'den)

6. Eşleştirelim.

(a) faka basmak	( ) üzüntüden kendine zarar vermek
(b) öğüt vermek	( ) bir şeyi dikkatlice dinlemek
(c) bahtı açık	( ) dertlenerek söylenmek
(d) kulak vermek	( ) büyük bir hata yapmak
(e) kendini paralamak	( ) kaderi iyi
(f) ah vah etmek	( ) doğruyu göstermek

7. İşaretleyelim.

	Doğru	Yanlış
1. Adam kuşu satmak için tuzak kurmuş.	☐	☐
2. Adam kuşu öğüt vereceği için serbest bırakmış.	☐	☐
3. Adam kuşun karnında inci olduğuna inanmış.	☐	☐
4. Kuş ağacın en üst dalına çıkmış.	☐	☐
5. Kuş adama üç öğüt vermiş.	☐	☐
6. Kuş adama cahil olduğunu anlatmaya çalışmış.	☐	☐
7. Kuş üç dirhemden daha hafifmiş.	☐	☐

8. Yeniden yazalım.

Gereksiz Sözcük Kullanma:

Bir cümlede anlamları aynı olan veya anlamca biri diğerini içeren sözcüklerin birlikte kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Doğrularını Yazalım

1. O günleri daha henüz dün gibi hatırlıyorum.

.....

2. Onunla ilk tanışmamızı unutamam.

.....

3. Bu gece ısı sıfırın altında eksi beş derece olacak.

.....

4. Dün gece uyurken gördüğü rüyayı anlattı.

.....

5. Sana söyleyeceğim bu gizli sırlarımı kimseye söyleme.

.....

Sözcükleri Birbiriyle Karıştırma:

Anlamları veya yazılışları benzer olan sözcüklerin karıştırılarak birinin diğerinin yerine kullanılması cümlenin anlam bütünlüğünü bozar.

Doğrularını Yazalım

1. Deterjandan elleri tahrip oldu.

.....

2. Camdan yankılanan ışık gözlerimi kamaştırdı

.....

3. Belediyeler sık sık güz etkenlikleri yapıyor.

.....

4. Çocukların birbirleriyle uygunluk içinde olmaları çok güzel.

.....

5. Bu iki olay arasında hiçbir ayrıcalık yok.

.....

Sözcükleri Yanlış Anlamda Kullanma:

Sözcükler anlamlarına uygun yerde kullanılmadığında ya da yanlış anlama gelecek şekilde kullanıldığında anlatım bozukluğu doğar.

Doğrularını Yazalım

1. Bu yıl babamın yüzünden sınıfı geçtim.

.....

2. Her türlü girişimden çekinmeyen biriydi.

.....

3. Tırnakların bir hayli büyümüş.

.....

4. Aldıkları para mutluluklarına yol açtı.

.....

9. İşaretleyelim.

Hangi kelimenin yazımı doğru, hangi kelimenin yazımı yanlıştır?

	Doğru	Yanlış
1. orijinal	☐	☐
2. herşey	☐	☐
3. otuz beş	☐	☐
4. dil bilimi	☐	☐
5. pantalon	☐	☐
6. menü	☐	☐
7. kıral	☐	☐

	Doğru	Yanlış
8. anneanne	☐	☐
9. büsküvi	☐	☐
10. gözyaşı	☐	☐
11. övmek	☐	☐
12. taktir	☐	☐
13. eylence	☐	☐
14. yalnız	☐	☐

10. Okuyalım, cevaplayalım.
Bir Fark Yaratmak

Bir köprünün üstünde güzel bir bahar günü gözleri görmeyen bir adam dilencilik yapıyormuş. Dizlerinin dibine bir tabela koymuş. Üzerinde "Doğuştan Kör" yazılıymış. Herkes dilencinin önünden geçip gidiyormuş. Bir reklamcı bunu görmüş. Tabelayı almış arkasına bir şeyler yazmış, olduğu yere tekrar bırakmış. Ne olduysa olmuş... Gelip geçen ve bu tabeladaki yeni yazıyı okuyan herkes, başlamış dilencinin önündeki şapkaya para atmaya... Bir cümle yetmiş onca kişiyi etkilemeye ve dilencinin şapkasının kısa sürede ağzına kadar parayla dolup taşmasına...

"Güzel bir bahar günü... Ama ben göremiyorum."

Slogan Bulalım:

1. Bir araba üretseniz hangi sloganla satardınız?

.....

2. Bir cep telefonu üretseniz hangi sloganla satardınız?

.....

3. Yeni bir giyim mağazası açtınız. Hangi sloganlarla müşteri çekerdiniz?

.....

11. Okuyalım, yazalım.
Sihirli Kitaplar

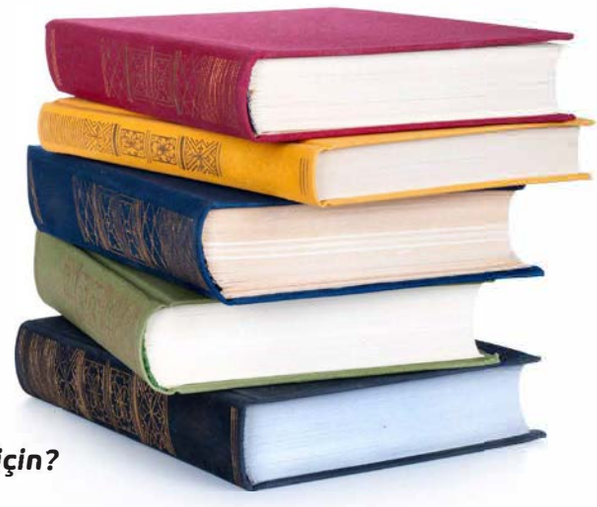

Maksim Gorki, fırıncı çıraklığı yıllarında, Tolstoy'un bir hikâyesini okurken öylesine kendinden geçer ki acaba kâğıdın içinde büyülü bir şey mi var diye kâğıdı havaya kaldırır bakar. Tabii beyaz sayfa üzerin siyah harflerden başka bir şey göremez. Evet, o saf fırıncı çırağını ve bütün okuyucuları büyüleyen şey, bir sihir değil o sözlerin sihirli tesiridir.

Okuduğunuz kitaplardan hangisi sizi daha çok etkiledi? Niçin?

.....

.....

.....

.....

.....

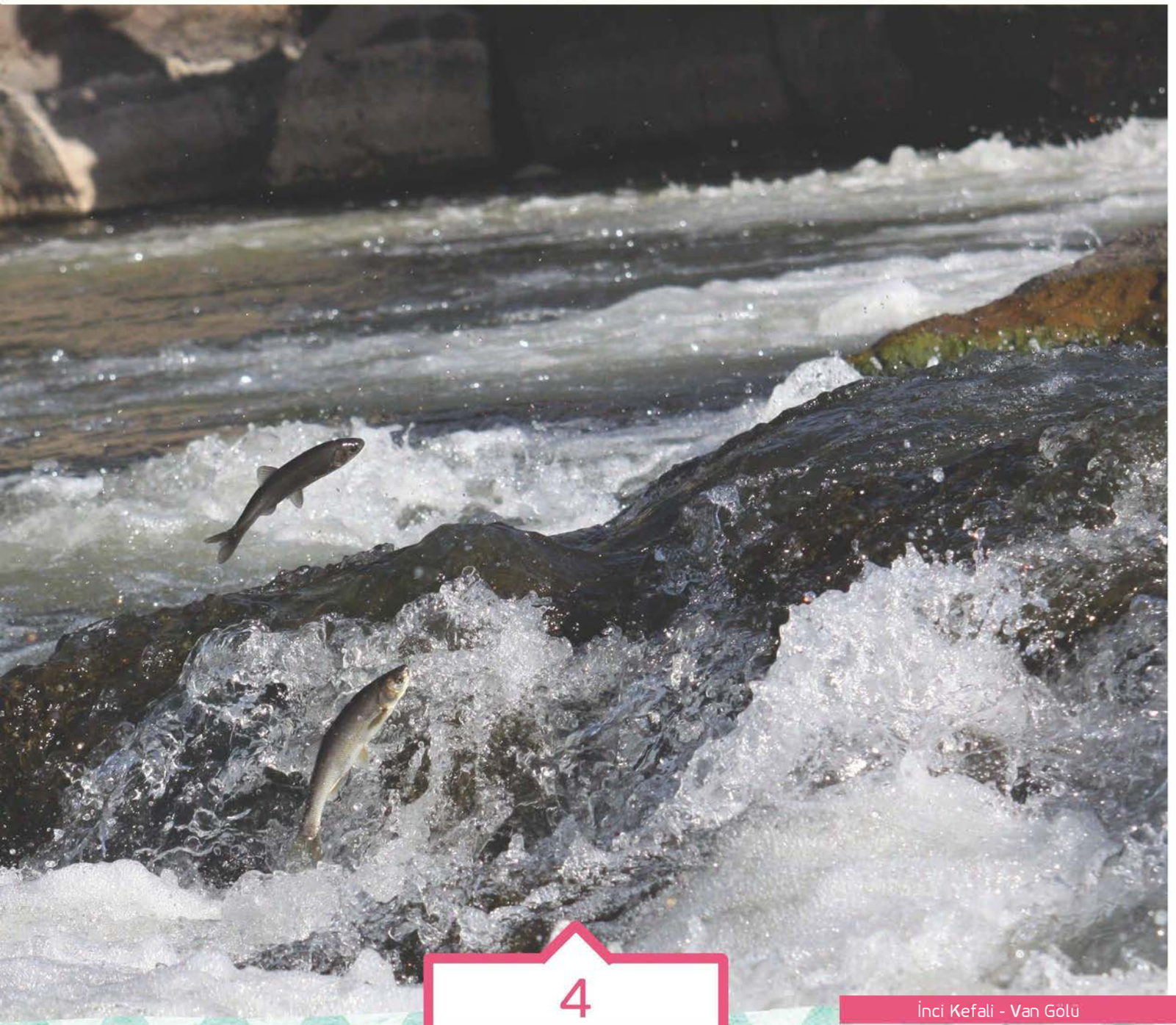

İnci Kefali - Van Gölü

4

Canlılar Âlemi

Bölümler

A) Hayvanlar
B) Bitkiler
C) Modern Hayat ve Canlılar Âlemi

Beceriler

- Hayvanlarla İlgili Deyim, Kalıp İfade ve Özlü Sözleri Kullanabilme
- Bitkilerle İlgili Deyim, Kalıp İfade ve Özlü Sözleri Kullanabilme

Kelimeler

- doğa
- varlık
- böcek
- memeli
- canlı

1. Okuyalım, cevaplayalım.

Kuş Yuvaları

Kuşlar, yuva yapma konusunda en usta canlılar olarak bilinirler. Her kuş türünün kendine özgü yuva teknikleri vardır. Bu tekniklerin her biri bilinci, aklı ve düşünme yeteneği olmayan bir hayvandan beklenemeyecek kadar karmaşıktır.

Kimi türler tüm yıl yuva kurduğu bölgenin civarında bulunmayı tercih etse de aslında birçoğu yuvayı sadece yavrularını dünyaya getirmek ve büyütmek için kullanırlar. Kuş yuvalarının en önemli amaçlarından biri, yavruları soğuktan korumaktır. Yavrular tüysüz doğarlar ve aynı zamanda pek hareket edemedikleri için kaslarını çalıştıramazlar. Bu nedenle yavruların donmamaları için ısı yalıtımlı yuvalara ihtiyaçları vardır. Özellikle "örgü yuvalar", yapıları itibariyle bu sıcaklığı yavrulara sağlayabilirler. Bu yuvaların yapımı ise oldukça detaylı ve zordur. Dişi kuş yuvayı çok uzun bir sürede büyük bir itinayla örerek oluşturur. Aynı zamanda, yuvanın içini tüy, lif ve kıllarla doldurur, böylece yuvanın ısı yalıtımını artırmış olur.

Her türden yuva için malzeme temini son derece önemlidir. Kuşlar gün boyunca yapacakları inşaat için gerekli malzemeyi toplarlar. Kuşların gagaları ve ayakları çeşitli malzemeleri taşımak ve kullanmak için özel tasarlanmıştır. Yuvanın kuruluşu dişiye aittir ama yuvanın kurulacağı bölgeyi erkek seçer. Kuşlar bu mimari şaheserleri çamur, yaprak, sarmaşık, tüy ve kâğıt gibi maddelerden yararlanarak yaparlar. Kuş yuvalarının özellikleri, kullandıkları malzemelere ve uyguladıkları tekniklere bağlıdır. Yuvalar, kullanılacak olan malzemenin yumuşaklığı, dayanıklılığı ve sertliği göz önünde bulundurularak yapılır. Malzeme, sıkıştırmaya ya da gerilmeye elverişli olmalıdır. Ayrıca değişik türden malzemelerin birlikte kullanılması, yapının sahip olduğu koruyucu özellikleri artırır. Sözgelimi çamurla bitki liflerini karıştırmak yuvadaki çatlakların yayılmasını önler.

Kuşlar, topladıkları malzemelerle önce inşaatın harcını oluştururlar. Bu şekilde yuva yapan kuşlardan biri uçurum kırlangıçlarıdır. Uçurum kırlangıçları yuvalarını uçurum kenarlarına, bina veya avlu duvarlarına çimento ile yapıştırırlar. Bu çimentoyu elde ediş yöntemleri ise oldukça pratiktir. Gagalarıyla çamur veya kil parçaları toplarlar ve bu malzemeleri inşaat alanına taşırlar. Çamuru yapışkanımsı salyalarıyla karıştırıp uçurumun yüzeyine sürerler ve üstünde yuvarlak bir açıklık bırakarak düzgün bir çömlek şeklinde biçim verirler. Çömleğin içini çim, yosun ve tüyle doldururlar. Bu yuvaları çoğunlukla sarkan bir kaya çıkıntısının altına inşa ederler ki yağmur yağdığında çamuru yumuşatmasın ve yuvayı yıkmasın. Fakat bir başka kırlangıç türü de yuva yapmak için şelalelerin arkasını seçer.

Bazı kuşların yuvaları kayalık uçurumlarda, bazıları yerde, bazıları ağaçların en üst dallarında bazıları da evlerin çatılarındadır. Bazı kuşlar ise iki bölüme ayrılmış olan özel yuvalar kurarlar. Bu yuvalarda kuluçka odasının asıl girişi arkadadır. Yuvanın diğer girişi ise ortada bir yerdedir. Bu ayrıntı, avcı hayvanlar için hazırlanmış olan bir aldatmacadır.

2. Soralım, cevaplaylım.

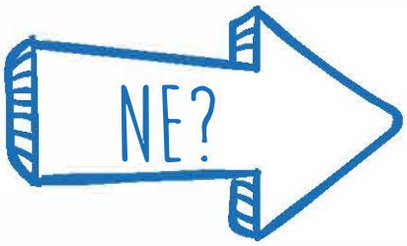

a) Kuş yuvalarının en önemli amaçlarından biri nedir?
Yavruları soğuktan korumaktır.

b) .....?

.....

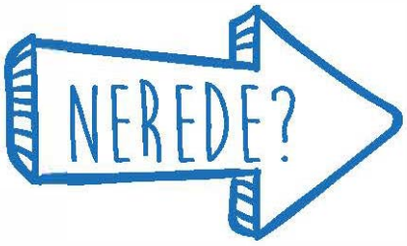

a) .....?

.....

b) .....?

.....

a) .....?

.....

b) .....?

.....

a) .....?

.....

b) .....?

.....

a) .....?

.....

b) .....?

.....

3. Ara başlıkları metne yerleştirelim.

a) Yuva Harcını Elde Ediş Yöntemi

b) Yuva Yapmak İçin Seçtikleri Yerler

c) Yuva Yapma Nedenleri

d) Kullanılan Malzemeler

4. Paragrafları özetleyelim.

1 Her kuş türünün kendine özgü yuva kurma tekniğinin olduğu anlatılıyor.

2

3

4

5

5. Cevaplayalım.

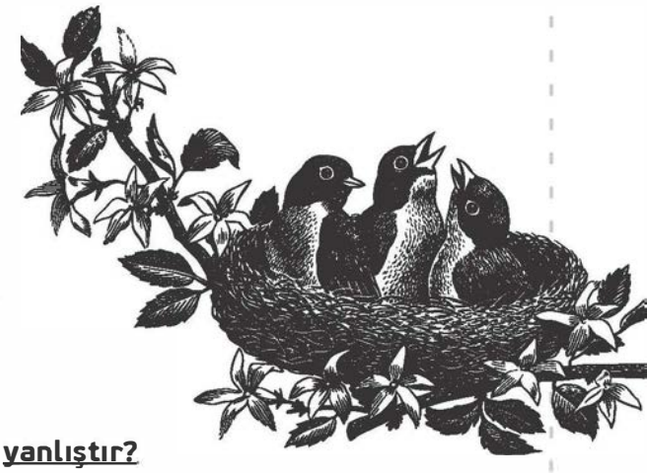

Metne göre;

1. Kuşlar niçin yuva yaparlar?

A) Yavrularını meydana getirmek ve büyütmek için

B) Doğadaki yırtıcı hayvanlardan korunmak için

C) Dişilere kur yapmak ve kendilerini beğendirmek için

D) Yuva yapma dürtülerini tatmin etmek için

2. Kuş yuvaları ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi <u>yanlıştır?</u>

A) Yuvayı dişi kuş yapar.

B) Yuvanın yapılacağı yeri erkek kuş belirler.

C) Yuvada kullanılacak malzemeleri erkek kuş seçer.

D) Yuvanın yalıtımını dişi kuş yapar.

6. Okuyalım, işaretleyelim.

Çardak Kuşları

İnsanlar yeni bir eve yerleştiğinde o evi özenle döşemek, kendi tarzlarını yansıtan ve hoşlarına giden bir ortam oluşturmak isterler. Bunun için araştırma yapar, alacakları eşyaları dikkatle seçer ve onların evdeki dağılımları için denemeler yaparlar. En sonunda kendilerine beğenecekleri ve bakmaktan, yaşamaktan zevk alacakları güzel bir ortam oluştururlar. Çardak kuşu da aynı adımları takip ederek kendine gösterişli bir yuva inşa eder ve burayı özenle süsler.

Çardak kuşları, yaygın olarak Avustralya'da yaşarlar. Nadir bulunmaları nedeniyle araştırma yapmanın son derece zor olduğu bu kuşların en dikkat çekici özellikleri, erkek kuşların inşa ettiği ve özenle döşedikleri yuvalarıdır. Her çardak kuşu türünün seçtiği belli bir renk vardır. Ama genellikle parlak mavi renkli cisimleri tercih ederler. Belli bir renkte olması şartıyla sopa, taş, çiçek, tohum ve o renkte olan herhangi bir şeyi süs eşyası olarak kullanırlar.

Yuvalardaki Mükemmel Estetik Anlayışı

Erkek çardak kuşları, yetişkinliğe adım atar atmaz ilk iş olarak kendilerine bir yuva inşa ederler. Bu yuvayı inşa etmeden önce kendilerine en uygun yeri bulmak için uzun süre araştırma yaparlar. Çardak kuşlarının yuvalarına yer seçerken en çok dikkat ettikleri etken, bölgenin güzel bir ışık açısına sahip olmasıdır. Bu küçük kuş özenle süsleyeceği yuvasının en iyi şekilde sunumunu yapmak için en iyi ışık alan bölgeyi seçer ve yuvasını inşa etmeye başlar. Cinsten cinse göre değişen yuvalar, genellikle oval, üçgen, köprülü bir yol şeklinde veya kubbelidir. Yuvasının inşasını tamamlayan erkek çardak kuşu için bundan sonra asıl görev başlar: Evini en göz alıcı, dikkat çekici ve etkileyici şekilde dekore etmek. Bu süreç şöyle gerçekleşir:

Çardak kuşu, uzun araştırmalar sonucu çevresinde hoşuna giden tüm nesneleri toplar. Bu kuşların yuvalarında; kuş tüyleri, çakıl taşları, rengârenk çiçekler, yemişler, değişik yapraklar, kimi zaman etraftan topladıkları bozuk paralar, metal parçalar, alüminyum folyo parçaları, gözlük camları, ipler, kaşıklar ve hatta araba anahtarları bile bulunabilir. Bulduğu nesneleri yuvasına toplayan çardak kuşu daha sonra saatler süren bir yerleştirme sürecine girer. Sürekli eşyaların yerlerini değiştirerek en dikkat çekici ve en güzel düzeni oluşturmaya çabalar. Koleksiyonuna yeni nesneler eklediğinde, daha az beğendikleriyle bunları değiştirir.

Sadece dekorasyonla sınırlı kalmayan çardak kuşu yuvasının duvarlarını da boyar. Üstelik boyasını da kendisi elde eder. Nasıl mı? Çeşitli renklerdeki bitkileri toplar ve bunların sularını kullanarak duvarlarını boyar. Kimi zaman da boyama işlemi için salgısıyla karıştırdığı kömür tozunu kullanır. Ayrıca ağzında çiğnediği bir parça ağaç kabuğu ile de dalların oluşturduğu yuva duvarına boya yapar. Dikkat çekici olan başka bir nokta da bu kuşların yuvalarının hiçbirinin birbirine benzememesidir. Her kuş, yuvasını âdeta kendi zevkine göre inşa eder.

Çardak Kuşlarının Yuvalarını Hazırlamalarının Amacı Nedir?

Çardak kuşları diğer kuşların aksine yuvalarını yaşamak yerine, karşı cinsin ilgisini çekebilmek için inşa ederler. Dişilerine yaptıkları gösterilerinde bazı kuş türlerinin yaptığı gibi tüylerini kabartmak yerine dekorasyon malzemesi olarak kullandıkları "nesneleri" sergiler ve küçük çardaklar kurarlar. Dişi kuşların dikkatini çekebilmek ve en gösterişli yuvayı yapabilmek için adeta birbirleriyle yarışırlar. Yuvasına yaklaşan dişi kuşu fark eden erkek kuş yuvasında dolaşır ve dişi kuşu etkilemek için şarkı söyler. Aynı zamanda çok iyi birer taklitçi olan bu kuşlar, şelale ve insan seslerini birebir taklit edebilir ve bu sayede de dişi kuşun ilgisini çekmeye çabalarlar.

Metinde çardak kuşları ile ilgili aşağıdakilerden hangilerine değinilmiştir?	
1. İnsana benzeyen yanlarına	☐
2. Yaşadıkları ülkeye	☐
3. Yardımlaştıkları diğer kuşlara	☐
4. Yavrulama zamanlarına	☐
5. Beslenme biçimlerine	☐
6. Yuva yapmalarının nedenine	☐
7. Süs olarak kullandıkları nesnelere	☐
8. Kuluçka sürelerine	☐

1. Aşağıdakilerden hangisi, Çardak kuşlarının yuvalarında kullandıkları boya malzemelerinden değildir?

A) bitkiler

B) ağaç kabuğu

C) meyveler

D) kömür tozu

2. Çardak kuşları dişilerin ilgisini çekebilmek için aşağıdakilerden hangisini yapmaz?

A) şarkı söyler.

B) yuva yapar.

C) tüylerini kabartır.

D) yuvayı süsler.

7. Yazalım.

Yaygın inanışa göre "Yuvayı dişi kuş yapar". Bu ünitede okuduğunuz metinlerden hareketle bu inanışla ilgili görüşlerinizi örnekler vererek yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Okuyalım, işaretleyelim.
Hayvanlarla İlgili İlginç Bilgiler

1. En Hızlı

- Kedi ailesinin bir üyesi olan çita, dünyanın en hızlı koşan memeli hayvanıdır. Çitalar 120 km hıza çıkabilir. Asıl inanılmaz olan ise bu sürate sadece 3 saniyede ulaşması.
- Dünyanın karada yaşayan ikinci hızlı koşan hayvanı ise Kuzey Amerika'da yaşayan Pronghorn Antilobudur. Kendisini kovalayan yırtıcılardan kaçabilmek için saatte yaklaşık 91 kilometre hızla koşabilir.
- Hızlı koşan üçüncü hayvan ise sürüler halinde yaşayan Mavi Yaban Öküzüdür. Saatte 80 kilometre hızla koşabilir.

2. En Küçükler

- Guinness Rekorlar Kitabı'na kaydedilmiş en küçük köpek, 7,1 cm'lik cüce Terrier'dir.
- 27,2 kg ağırlığında, 43,18 cm uzunluğundaki Thumbelina, dünyanın en küçük atı olarak biliniyor.
- Dünyanın en küçük kertenkelesinin uzunluğu 1,6 cm'dir.
- Dünyanın en kısa bukalemunun uzunluğu 1,2 cm'dir.

2. En Zehirli

- Dünyanın en zehirli hayvanı olarak bilinen Kutu Denizanası, vücudunda 70 insanı öldürecek kadar zehir taşır.
- Dünyanın ikinci zehirli hayvanı Kral Kobra yılanının boyu altı metreye kadar ulaşabilir. Bu yılanın tek bir ısırığı bir insanı kısa sürede öldürmeye yeter.
- Üçüncü sırayı Mermer Yüzeyli Salyangoz alıyor. Zehrinin bir damlası kısa sürede 20 kişiyi öldürebilir.

	Doğru	Yanlış
1. Çitalar sürüler hâlinde yaşar.		
2. Pronghorn antilobu peşindeki yırtıcılardan kaçmak için bu kadar hızlı koşar.		
3. Dünyanın en kısa antilobunu parmağınızın ucunda taşıyabilirsiniz.		
4. Mermer Yüzeyli Salyangoz'un zehrinin bir damlası 70 insanı öldürebilir.		
5. Kutu Denizanası insanları ısırarak zehirler.		
6. Kutu Denizanası'nın rengi mavidir.		
7. Dünyanın en küçük atının boyu yarım metre bile değildir.		

9. Eşleştirelim.

	Arı bal alacak çiçeği bilir.		İnsan sevdiği kimse veya sevdiği iş yüzünden gelecek sıkıntılara katlanır.
	Yavuz at yemini kendi arttırır.		İnsanları yakından tanımadan onlarla ilişki kurmak doğru değildir. Ortaya kötü sonuçlar çıkabilir.
	Her koyun kendi bacağından asılır.		Her söz zamanında ve yerinde söylenir. Uygun olmayan zamanda aklına geleni söyleyen kimse cezalandırılır.
	Vakitsiz öten horozun başını keserler.		Bir aile ya da toplum ağaç gibidir. Aile ya da topluluğun dayandığı temel bozulursa o topluluk yıkılır.
	Ağaç çiçeklenmeden meyve vermez.		İşini bilen kimse nereye başvuracağını bilir.
	Her çiçek koklanmaz.		Çalışkan, üzerine aldığı işi tam yapan kimseler bunun mükâfatını görürler
	Ağaç kökünden kurur.		Bazı suçlar sadece kişiyi ilgilendirir. Cezayı da suçu işleyen kişi çekmelidir.
	Gülü seven dikenine katlanır.		Her şey zamanı gelince olur. Zamanı gelmeden iş yapılmaz.

10. Okuyalım, işaretleyelim.

Fabl: Aslan ile Fare

Fabllar, ders verme amacı güden, güldüren, düşündüren öykülerdir. Fablların kahramanları genellikle hayvanlardır. İnsanlar gibi düşünür, konuşur ve davranırlar. Bu hayvanlar, insanlarda hangi özellik varsa onlara sahiptirler.

Aslan toprakla oynuyormuş bir gün.
Bir de bakmış pençesinde bir fare.
Aslan, aslan yürekliymiş o gün.
Kıymamış canına, bırakmış yere.

Boşuna gitmemiş bu iyiliği.
Kimin aklına gelir
Farenin de aslana iyilik edeceği?
Etmiş işte, hem de canını kurtarmış.

Günün birinde aslan,
Biraz çıkayım derken ormandan,
Düşmüş bir tuzağa,
Ağın içinde kalmış,
Kükremiş durmuş boşuna,
Bereket fare yetişmiş imdada
Bu iş kükremekle değil,
Kemirmekle olur demiş.
Başlamış incecik dişlerini işletmeye
Gelmiş işin hakkından kıtır kıtır
Bir ilmik kopunca ağdan hayır mı kalır?
Sabır, biraz da zaman
Güçten, öfkeden daha yaman.

La Fontain'den Çeviren: Selahattin Eyüboğlu

Aşağıdaki atasözlerinin hangileri okuduğunuz fablın iletisine uygundur?	
1. Hizmet et benim için, hizmet edeyim senin için.	☐
2. Mermer iyi taştan, iyilik iki baştan.	☐
3. İyiliğe karşı iyiliği herkes yapabilir, önemli olan kötülüğe karşı iyilik yapabilmektir.	☐
4. İyilik et kötülük bul.	☐
5. İyiliğe "nereye gidiyorsun" demişler, "kötülüğe" demiş.	☐
6. İyilik eden iyilik bulur.	☐
7. Ne verirsen elinle o gelir seninle.	☐
8. İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı.	☐

11. Okuyalım.

Canlılar İklim Değişikliklerine Ayak Uyduramıyor

İnsanoğlunun kendi hayatı ölçeğinde baktığı zaman çok büyük değişiklikler yaşanmadığı izlenimi edindiği iklim, aslında uzun zaman dilimlerini kapsayan sürekli bir değişim içindedir. Gerek hava sıcaklıklarının gerekse iklim değişikliklerinin dünya tarihi boyunca hep aynı kaldığı ve değişmediği şeklindeki bu düşünceyi doğrulamak pek mümkün değildir. Dünyadaki iklim sistemi, durgun bir yapıda olmaktan çok karmaşık bir düzene sahiptir. Dünya, tarih boyunca yüzlerce milyon yıllık sıcak dönemler de geçirmiştir, onlarca milyon yıllık soğuk dönemler de.

Ancak bilim adamları, insan faktörünün etkin olmadığı çağlarda da iklim değişikliğinin yaşandığını söyleseler de özellikle Sanayi Devrimi ve 1960'lı yıllardan itibaren iklim değişikliklerinde artış olduğuna dikkat çekmektedirler. Araştırmalara göre, iklimdeki değişiklikler nedeniyle 2050 yılına kadar bitki ve hayvan türlerinin dörtte biri yok olma tehlikesi altındadır. Özellikle belirli yaşamsal aktiviteleri başlatmada zamansal uyarılara ihtiyaç duyan birçok canlı için mevsim değişiklikleri önemli sorunlar yaratmaktadır. Örneğin:

İklim değişikliği ile böcek salgınları arasında sıkı bir ilişki vardır. Sıcaklığın artması, yaz mevsimlerinin uzamasına neden olmaktadır. Bu da böceklerin bir yılda verdiği döl miktarının artmasına, bitkilere ve ağaçlara daha uzun süre zarar vermesine yol açmaktadır. Aynı zamanda ağaçları su sıresine sokarak onların alyuvarları durumunda bulunan ve yapımında su bulunan reçine üretimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Kuşların göçleri, üreme mevsimleri ve günlük beslenme aktiviteleri sıcaklık değişikliklerinden etkilenmektedir.

Isınma nedeniyle deniz üzerindeki buzun normalden erken parçalanması, deniz foklarını avlamak için bu buza ihtiyaç duyan kutup ayılarını da etkilemektedir. Bazı bölgelerde kutup ayılarının vücut ağırlıkları normalin üçte birine düşmektedir.

Alaska'da yaşanan iklim değişikliği balıkların göç yollarını değiştirmektedir. Bu balıklarla beslenen denizaslanları ve foklarının bölgeden zorunlu olarak ayrılması katil balinaların beslenmelerini etkilemektedir. Balinalar, alanlarında denizaslanları ve foklar bulunmadığından su samurlarını avlamaktadırlar. Su samurlarının azalması da esmer su yosunu yataklarının yok olması gibi zincirleme reaksiyona neden olmaktadır.

Isınan sular bazı balık türlerinin boylarında ve yaşam oranlarında azalmaya yol açmaktadır. Yüksek sıcaklıklar sudaki erimiş oksijeni azaltarak organizmalar üzerinde fizyolojik stres meydana getirmektedir. Yüksek su sıcaklıkları ve kısa kış dönemi, su sütununda zeminden yüzeye besin taşınmasını önleyerek sabit bir tabakalaşmaya yol açmakta ve bu da okyanuslardaki besin zinciri verimliliğinde azalmalara neden olmaktadır.

Pek çok bitki 50 yıl öncesine göre daha az su almaktadır. Bu durum, ağaçların daha yavaş büyümesine, kurak yazlar, tohumların erken olgunlaşmasına, artan hava sıcaklıkları ise çiçeklerin erken açmasına yol açmaktadır.

12. İşaretleyelim.

1. Paragrafa göre, aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

A) Dünya tarihi boyunca nadiren iklim değişikliği görülmüştür.
B) Dünyada soğuk dönemler de olmuştur, sıcak dönemler de.
C) İklim, dünya tarihi boyunca değişiklik göstermemiştir.
D) Dünya oluştuktan sonra yüzyıllarca soğuk dönemler yaşanmıştır.

2. Paragrafa göre, aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

A) İklim değişikliği özellikle Sanayi Devrimi ve 1950'li yıllardan sonra artmıştır.
B) 2050 yılına kadar canlıların yarısından çoğu yok olma tehlikesi altındadır.
C) Canlılar yaşamlarını sürdürebilmek için iklimle ilgili uyarılara ihtiyaç duymaz.
D) İnsan faktörünün etkin olmadığı çağlarda iklim değişikliği yaşanmamıştır.

3. Metnin bütününe göre, aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) İklim değişikliğinden etkilenen böcekler ağaçlara zarar verir.
B) Kuşlar, pek çok sebeple iklim değişikliklerinden etkilenmektedir.
C) Alaska'da yaşanan iklim değişikliği zincirleme reaksiyona neden olmaktadır.
D) İklim değişikliklerinden etkilenmeyen tek canlı türü kutup ayılarıdır

4. Aşağıdakilerden hangisi, iklim değişikliğinin ağaçlar üzerindeki etkilerinden değildir?

A) daha yavaş büyümesi
B) tohumların erken olgunlaşması
C) daha az meyve vermesi
D) çiçeklerinin erken açması

5. Alaska'da yaşanan iklim değişikliği ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Balıklar göç yollarını zorunlu olarak değiştirmiştir.
B) Denizaslanları ve foklar bölgeden ayrılmıştır.
C) Katil balinalar su samurlarını avlamaya başlamıştır.
D) Foklaın ayrılmasıyla esmer su yosunu yatakları artmıştır.

6. Metnin ana iletisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İklim değişikliği canlıların hayatını etkilemektedir.
B) İlim değişikliğine acil olarak çözüm bulunmalıdır.
C) İklim değişikliğinde insan faktörünü incelemek gerekir.
D) İklim değişikliği konusunda halk bilgilendirilmelidir.

13. Okuyalım, cevaplayalım.

Bambu Ağacı

Bambu ağacı, tropikal iklimlerin hüküm sürdüğü topraklar olan Asya'nın güneydoğusu ile Hint ve Büyük Okyanus'taki adalarda yetişir. 1200'ün üstünde çeşidi vardır. 80 cm kalınlığa ve 38 metre uzunluğa erişebilir. Hint kamışı olarak da bilinir. Kalın bir toprak altı gövdesinden dallanarak büyür. Gövdelerinin uzunluğu, türüne göre 10 cm'den 40 m'ye kadar değişir. Şeritsi yaprakları, genç bitkilerde gövdeden, yaşlılardaysa dallardan çıkar.

Bambular uzun ömürlü bitkilerdir. 120 yıla kadar yaşayan türlerine rastlamak mümkündür. Bazı bambu türleri çok seyrek de olsa çiçek verir (her 100 yılda bir). Karakteristik özellikleri bakımından diğer ağaç türlerinden çok daha sağlam, esnek ve dayanıklıdır. İkinci Dünya Savaşında Japonya'da atılan atom bombasından sonra sağ kalabilen tek ağaçtır. Göz alıcı bir güzelliğe sahip olan bambu, özellikle tropikal ülkelerde yaşamın her alanında kullanılır.

İlaç: Saç, tırnak, kemik için faydalı maddeler içerir, ayrıca depresyonu önleyebilir.

Besin maddesi: Küçük fidanları sebze olarak yenir ya da sirkeyle turşusu kurulur.

İnşaat malzemesi: Büyük bambu türlerinin hafif ama dayanıklı olan odunları ev yapımında kullanılır. Eskiden Asya'da, özellikle Güneydoğu Asya'da bütün köyler tamamen bambudan inşa edilirdi. Hatta kentin yarısı bambu sandalların üzerinde suda yüzen evlerden oluşurdu. Bambu suya dayanıklı yapısı ile nehir ve deniz ulaşımında da kullanılmıştır. Sık dokulu ve çok sağlam bir yapısı vardır. Bazı türlerinin içi boş olduğu için mukavemet gerektiren işler için de kullanılmıştır.

Tekstil: Bambular kullanılarak antibakteriyel kumaşlar üretilmektedir.

Mobilya: Bambu ile mobilyalar ve ev eşyaları yapılabilir: Koltuk, masa, sepet, perde, bardak... Endonezya'da bazı bambu türleri ile bir kez kullanılabilen tencereler yapılır.

Müzik aletleri: Flüt, bazı telli çalgılar ve davul yapımı için uygundur.

Silah: Hafif ama sağlam yapısı sebebiyle mızraklar ve ok hortumları yapılır.

Bambunun bazı kültürlerde sembolik anlamları da vardır. Çinlilerde bambu uzun bir ömrün, Hindistan'da dostluğun, Japonya'da dürüstlüğün ve temizliğin sembolüdür. Filipinler'de çiftçiler bambu sırıklarını şans getirsinler diye tarlalarının etrafına dikerler. Japonlar ise yılbaşında giriş kapılarının iki yanına koyarlar.

Bambu ağacını tanımak için soru soralım.

1. Nerede yetişir?
2. Bilinen başka bir adı var mıdır?
3. Kaç metreye kadar uzayabilir?
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

14. Okuyalım.

Çinliler Bambu ağacını şöyle yetiştirir: Önce ağacın tohumu ekilir, sulanır ve gübrelenir. Birinci yıl tohumda herhangi bir değişiklik olmaz. Tohum yeniden sulanıp gübrelenir. Tohum, ikinci yılda da toprağın dışına filiz vermez. Üçüncü ve dördüncü yıllarda her yıl yapılan işlem tekrar edilerek tohum sulanır ve gübrelenir. Fakat inatçı tohum bu yıllarda da filiz vermez. Çinliler büyük bir sabırla beşinci yıl da bambuya su ve gübre vermeye devam ederler. Nihayet beşinci yılın sonlarına doğru bambu yeşermeye başlar ve altı hafta gibi kısa bir sürede yaklaşık 27 metre uzunluğa ulaşır.

Akla gelen ilk soru şudur: Bambu ağacı 27 metre uzunluğa altı hafta da mı yoksa beş yılda mı ulaşmıştır? Cevap, tabii ki beş yıl, altı aydır. Büyük bir sabırla ve ısrarla tohum beş yıl süresince sulanıp gübrelenmeseydi ağacın büyümesinden hatta var olmasından söz edebilir miydik?

15. Yazalım.

Başarıya ulaşmanın şartları sizce neler olabilir? Konu hakkındaki düşüncelerinizi Bambu ağacının filizlendirilmesiyle ilişkilendirerek (dilerseniz başka örnekler de verebilirsiniz) yazınız.

16. Okuyalım, cevaplayalım.

Bunları biliyor muydunuz?

Titan Arum

Diğer adı "Çöl çiçeği" olan Titan Arum, dünyanın en kötü kokan çiçeğidir. Boyu, yaklaşık iki metredir. Çürümüş ete benzeyen bir kokuya sahiptir. Bu koku, yaklaşık 800 metre uzaktan hissedilebilir. Dört yılda bir açan çiçeğin sinek, arı ve böcekleri kendisine çekmek için bu kötü kokuyu yaydığı belirtiliyor.

Bitki, yalnızca iki yaprak, güçlü bir sap ve kökten oluşmaktadır. İki yaprak, bilimkurgu filminden çıkmış bir hal alana kadar büyür. Sapı uzamak yerine kalınlaşır ve 2 metre yüksekliğe, 8 metre genişliğe ulaşır. Bu bitkinin hesaplanan ortalama ömrü 400 ila 1500 yıldır. Yağmur suyu almadan 5 yıl yaşayabilir.

Çöl Soğanı

Taş Kaktüs

Çölde yetişen bu bitkinin sadece iki yaprağı ve bir kökü vardır. Bulundukları iklimin yoğun sıcağının ve ışığının etkilerini en aza indirmek için boylarını uzatmazlar. Yapraklarını saran örtü çok kalındır ve taş görünümündedir. Bu özelliği ile hem su kaybını en aza indirir hem de çöldeki yırtıcı hayvanlara yem olmaktan kurtulurlar.

1. Metinde, Titan Arum ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Diğer adı "çöl çiçeği"dir.

B) Çiçeklerinin açması için 3 yıldan fazla süre gerekir.

C) Üremeyi devam ettirebilmek için kötü koku yayar.

D) Büyüklüğü, diğer çiçek türlerinden fazladır.

2. Metinde, Çöl soğanı ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İki bölümden oluşmaktadır.

B) Sap kısmının boyu, eninden uzundur.

C) Kısa ömürlü bir bitkidir.

D) Susuzluğa dayanıklıdır.

3. Metinde, Taş kaktüs ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Tamamı üç bölümden oluşmaktadır..

B) Sap kısmı birkaç yılda bir, en fazla bir karış uzar.

C) İsmini, yapraklarının taşa benzemesinden almıştır.

D) Tropik bölgelerin nadir açan bitkilerindendir.

Köl Tigin Yazıtı - Moğolistan

5

Tarihe Yolculuk

Bölümler

A) Yazının Macerası
B) Medeniyetler
C) Kilometre Taşlarımız

Beceriler

- Basit Söz Sanatlarını Kullanabilme

Kelimeler

- harf
- kelime
- yazı
- kâğıt

1. Okuyalım, eşleştirelim.

Tarihin Sürprizi

Marmaray projesi, İstanbul'un Avrupa ve Asya yakalarındaki demiryolu hatlarını İstanbul Boğazı altından geçen bir tüp tünelle birleştiren 76 kilometrelik bir demiryolu iyileştirme ve geliştirme projesidir. Ayrıca iki kıtayı birbirine bağlayan ilk ve tek tünel olma özelliğine sahiptir.

Bu dev projenin gerçekleştirilmesinde pek çok zorlukla karşılaşıldı. En büyük engel tarihten geliyordu. Önce Byzantium sonra Constantinopolis ve son olarak İstanbul olarak bilinen şehir, 4. asırdan 15. asra kadar burada hüküm sürmüş olan Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkentiydi. 15. asırdan itibaren de Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmıştı. Deniz altındaki tünelden yaklaşık 3 kilometre uzakta, Eski Bizans şehir merkezinin sınırları içerisinde bulunan Yenikapı'da yeni bir istasyon inşa ediliyordu. Mühendislere bazı modern binaları yıkma yetkisi verildi ama 2005 yılında, Boğaz geçişinin Avrupa tarafından karaya çıktığı yerde tonlarca kumlu toprağın arasında sıra dışı arkeolojik kalıntılara rastlandı. Tarih büyük bir sürprize imza atmıştı. Bunlar MÖ 4. yüzyıldan kalma Roma yapımı büyük bir limanın kalıntılarıydı. Bu, antik dünyanın en büyük limanıydı ve modern zamanların en büyük arkeolojik keşiflerinden biriydi. Dünyanın her yerinden gelen arkeologların da görev aldığı 750 kişilik bir ekip, liman duvarlarını ve antik çağlara ait binlerce eseri arkeolojik kazılar ile ortaya çıkardılar. Ama en büyük keşif 400 yıllık bir zaman zarfından kalma 36 adet iyi korunmuş gemi enkazının bulunmasıydı. Bu, dünya denizcilik tarihindeki en büyük keşif olarak görülüyor. Bu keşifler, arkeologlara neşe verirken mühendislerin işlerini tam anlamıyla rayından çıkardı. Geçmiş, geleceği 4 yıl kadar esir tuttu.

Tüm gecikmeye rağmen, Marmaray projesinin Boğaz'daki tüp geçit bağlantısı tamamlanarak 29 Ekim 2013 tarihinde görkemli bir törenle İstanbulluların hizmetine açıldı.

a) zorluk	☐ yapıt
b) engel	☐ güçlük
c) şehir	☐ tutsak
ç) eser	☐ vakit
d) ekip	☐ mani
e) zaman	☐ kent
f) esir	☐ takım

2. Yazalım.

"raydan çıkartmak" sözünden ne anlıyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Cevaplayalım.

1. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Dünyada iki kıtayı birbirine bağlayan tek tünel Marmaray'dır.
B) Liman kalıntıları Boğaz'ın Anadolu yakasında bulunmuştur.
C) Mühendisler arkeolojik kalıntıları görmezden geldiler.
D) Kalıntıları bulunan liman Antik Yunan'dan kalmadır.

2. Aşağıdakilerden hangisinin cevabı parçada yoktur?

A) Liman kalıntıları ne zaman keşfedildi?
B) Boğaz'daki tüp geçidin açılışı ne zaman yapıldı?
C) Liman kalıntısı nerede bulundu?
D) Tüp geçit kaç metre derinliktedir?

3. Metinde geçen "hüküm sürmek" ifadesinin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

A) bağımlı olmak
B) egemen olmak
C) kısıtlama getirmek
D) çözüm getirmek

4. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) İstanbul'un eski isimlerinden biri Constantinopolis'tir.
B) Doğu Roma İmparatorluğu 4-15. yüzyıllarda hüküm sürmüştür.
C) Kazı çalışmaları Marmaray projesini hiç aksatmamıştır.
D) Kazılarda bulunan gemiler 400 yıllık bir süreçten kalmıştır.

5. Aşağıdakilerden hangisi metinde geçen "enkaz" sözcüğü ile eş anlamlıdır?

A) inşaat
B) yıkıntı
C) iskelet
D) yelken

4. Okuyalım, tamamlayalım.

Lale Devri

Lale Devri, Osmanlı Devleti'nde, 1718 ile 1730 arasındaki özellikle sanat, edebiyat, mimarî gibi pek çok açıdan gelişmelerin yaşandığı dönemdir.

Lale Devri, Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemine dâhil edilmektedir. Buna rağmen pek çok alanda ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu dönemdeki bazı gelişmeler: Paris, Londra ve Viyana gibi Avrupa başkentlerine geçici elçilik heyetleri yollanmış, böylelikle Avrupa'yı daha yakından tanıma imkânı sağlanmıştır. İbrahim Müteferrika, ülkeye ilk kez matbaayı getirmiştir. Çiçek hastalığına karşı aşı uygulanmıştır. İstanbul'daki yangınları önlemek için yeniçerilerden Tulumbacılar adı verilen bir itfaiye ocağı kurulmuştur. Çini atölyeleri ve kağıt fabrikası açılmıştır. Devir, adını o dönemde İstanbul'da yetiştirilen ve zamanla dünyaya yayılan lale çiçeklerinden almıştır. Bu dönemde lalenin iki yüzden fazla çeşidi yetiştirilmiştir.

1. Lale Devri ..... başlamıştır.
2. Lale Devri'nde Avrupa ayarında .....
3. ..... sona ermiştir.
4. Yangınları önlemek için .....
5. Lale Devri'nde lalenin .....

5. Eşleştirelim.

A) yıl	☐ tür
B) imkân	☐ ayaklanma
C) kısım	☐ bölüm
D) çeşit	☐ sene
E) isyan	☐ olanak

6. Yazalım.

"İlerleme kaydetmek" sözü ile ne anlatılmak istenmiştir?

.....

.....

.....

7. Cevaplayalım.

1. Metinde geçen Lale Devri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Amerika'ya elçiler gönderilmiştir.
B) Adını lale çiçeğinden almıştır.
C) Veba hastalığı için aşı uygulanmıştır.
D) Osmanlı Devleti'nin yükselme devrindedir.

2. Metinde geçen Lale Devri ile ilgili ağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tulumbacılar ocağı yeniçerilerden kurulmuştur.
B) Lale tüm dünyaya İstanbul'dan yayılmıştır.
C) Bu devirde halk zevk ve sefa içerisinde yaşamıştır.
D) Bu devirde Avrupa daha yakından tanınmıştır.

3. Metne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Avrupa'ya gönderilen elçiler kalıcıdır.
B) İbrahim Müteferrika Avrupa'ya elçi olarak gönderilmiştir.
C) Lale Devri, Pasarofça Antlaşması ile sona ermiştir.
D) Matbaa Osmanlı Devleti'ne bu dönemde getirilmiştir.

4. Metinde geçen "ileri gelenler" ifadesi ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) saygın kişiler
B) halktan yana olanlar
C) geleceği görenler
D) devletin geleceğini düşünenler

8. Okuyalım, cevaplayalım.

Ağlayan Kaya

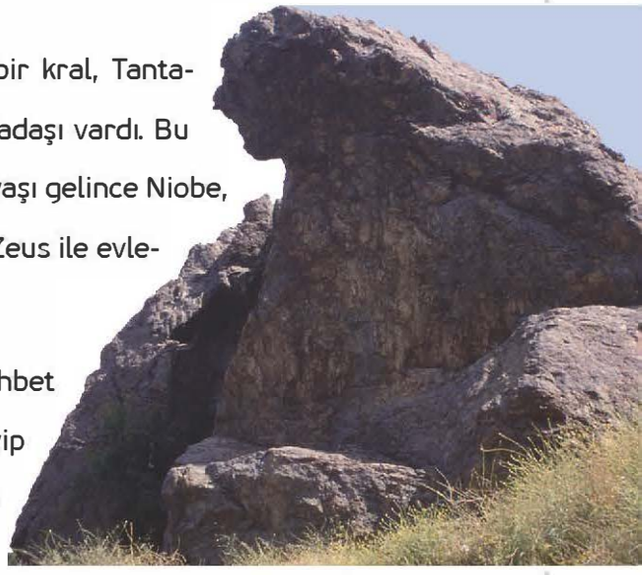

Bir zamanlar Manisa ve çevresinde Tantalos adında bir kral, Tantalos'un Niobe adında bir kızı, Niobe'nin de Leto adında bir arkadaşı vardı. Bu iki arkadaş, çok küçük yaşlardan beri birlikteydiler. Evlenme yaşı gelince Niobe, Thebai kralı ile evlendi ve yedi kız yedi erkek çocukları oldu. Zeus ile evlenen Leto'nun ise ikiz çocukları oldu: Apollo ve Artemis.

Bir gün bir şenlikte Niobe ve Leto bir araya geldi. Sohbet ederlerken Niobe, Leto'nun sadece iki çocuğu olduğunu söyleyip onunla alay edince Leto çok kızdı. Bu yüzden çocukları Apollo ve Artemis'ten Niobe'yi cezalandırmalarını istedi. Apollo ve Artemis okları ile Niobe'nin bütün çocuklarını öldürdü. Niobe, çocukları ölünce yıkıldı ve çocuklarının cansız bedenlerinin başında oturup günlerce ağladı. Kim olduğunu bilmeden onun bu durumuna üzülen Zeus, acılarını dindirmek için Niobe'yi taşa çevirdi.

Manisa'da, Spil Dağı eteklerinde bulunan ve kadın başına benzeyen kayanın Niobe olduğu söylenir. Kayadaki göze benzeyen çukurlardan sular akar ve bunun Niobe'nin gözyaşları olduğu söylenir. Bu kayaya "ağlayan kaya" da denir. Bu kaya ilginç hikayesinden dolayı çok ziyaretçi çeker.

1. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Niobe'yi Zeus taşa çevirdi.
B) Apollo, Artemis'in ikiz kardeşidir.
C) Spil Dağı Manisa'dadır.
D) Niobe Zeus ile evlidir.

2. Aşağıdakilerden hangisinin cevabı parçada yoktur?

A) Tantalos nerenin kralıdır?
B) Leto kimin kızıdır?
C) Niobe'nin eşi nerenin kralıdır?
D) Niobe'nin kaç çocuğu vardır?

3. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Ağlayan kaya'nın Niobe olduğu söylenir.
B) Artemis'in babası Thebai kralıdır.
C) Zeus Niobe'yi cezalandırmak için taşa çevirmiştir.
D) Leto Niobe'yle alay etmiştir.

9. Okuyalım.
Göbeklitepe

Göbeklitepe, Şanlıurfa il merkezinin yaklaşık olarak 15 kilometre kuzeydoğusunda, Örencik Köyü yakınlarında yer alan, dünyanın dini amaçlar için yapılmış en eski yapılar topluluğudur.

Buradaki yapılar, "T" biçimindeki 10-12 dikilitaş ile yuvarlak planda dizilmiş, araları taş duvarla örülmüştür. Bu yapıların merkezinde daha yüksek boyda iki dikilitaş karşılıklı olarak yerleştirilmiştir. Göbeklitepe'deki dikilitaşların birçoğunun üzerine insan, el ve kol, çeşitli hayvan motifleri ve soyut semboller işlenmiştir. Hayvan motiflerinde boğa, yaban domuzu, tilki, yılan, yaban ördekleri ve akbaba en sık görülen motiflerdir. Bu kompozisyonların bir öykü, bir anlatım ya da bir mesaj ifade ettiği düşünülmektedir.

Göbeklitepe'deki yapıların M.Ö. 9600-7300 yılları arasında yani günümüzden en az 11.600 yıl önce, tarım ve hayvancılıktan önceki avcı-toplayıcı gruplar tarafından inşa edilmiş olduğu kanıtlanmıştır. Bu keşiften önce bilim dünyasında dini inançların, insanların yerleşik hayata ve tarımsal üretime geçmesinden sonra ortaya çıktığı görüşü hâkimdi. Bu keşifle birlikte insanların yerleşik hayattan önce de dini inanç sistemlerine sahip oldukları ve ilk yapıların yerleşik hayata geçişten önce, dini inançlar için inşa edildiği ortaya çıkmıştır.

Tüm bunlar ve kazılarda ortaya çıkarılan anıtsal mimari, Göbeklitepe'yi eşsiz ve özel yapmaktadır. Bu bağlamda Göbeklitepe Arkeolojik Alanı, 15 Nisan 2011 tarihinde Türkiye tarafından UNESCO Dünya Mirasları Listesi'ne girmeye aday gösterilmiştir.

10. Cevaplayalım.

1. Aşağıdakilerden hangisi dikilitaşların üzerindeki motiflerden değildir?

A) tilki
B) keçi
C) yılan
D) boğa

2. Metne göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Göbeklitepe dünyanın bilinen ilk tapınağıdır.
B) Dikilitaşlardaki semboller bir öykü anlatır.
C) Göbeklitepe yerleşik hayata geçildikten sonra inşa edilmiştir.
D) Göbeklitepe, Şanlıurfa sınırları içerisindedir.

3. Metne göre Göbeklitepe ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Yerleşik hayattan sonra inşa edilmiştir.
B) Göbeklitepe UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndedir.
C) Göbeklitepe kare planlı bir yapıdır.
D) Dini amaçlarla inşa edilmiştir.

4. Metinde geçen "keşif" sözcüğü hangi anlamda kullanılmıştır?

A) Bir şeyin olacağının önceden tahmin etmek
B) Bir olayın nedenlerini anlamak için incelemek
C) Var olduğu bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarmak
D) Gerçekmiş gibi göstermeye çalışmak

5. Aşağıdakilerden hangisi Göbeklitepe'nin mimari özelliklerinden biridir?

A) Merkezinde iki dikilitaş vardır.
B) Planı elips şeklindedir.
C) Duvarları tuğla ile örülmüştür.
D) On iki yüksek taştan oluşur.

11. Okuyalım.

Safranbolu

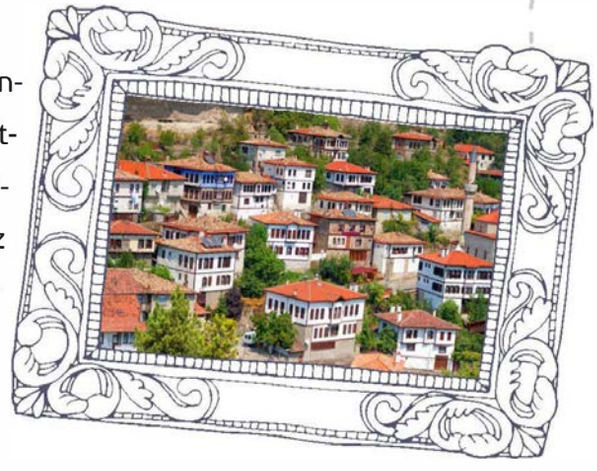

Safranbolu, Karabük ilinin en büyük ve gelişmiş ilçesidir. Ankara'nın iki yüz yirmi kilometre kuzeyinde ve Karadeniz'in yetmiş kilometre güneyindedir. Nüfusu yaklaşık elli beş bindir. Coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca idari ve ticari bir merkez olmuştur. Safranbolu, ismini bu bölgede yetişen ve nadir bir bitki olan safrandan alır: Şehrin adının daha eski dönemderde "safran şehri" anlamına gelen Zağferanpolis olduğu ve günümüzdeki Safranbolu adının da buradan geldiği söylenir.

Safranbolu, 1196 tarihinde Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan'ın oğlu Muhittin Mesut Şah tarafından Selçuklu Devleti topraklarına dâhil edilmiş, ardından Çobanoğlu ve Candaroğlu beylikleri yönetiminde kalmıştır. 14. yüzyılın ortalarında ise ilk defa Osmanlı kontrolüne geçmiştir. Osmanlı Devleti zamanında, özellikle 17. yüzyılda İstanbul-Sinop kervan yolu üzerinde konaklama merkezi olmasıyla ekonomik ve kültürel açıdan en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Bu devirde Osmanlı devlet adamları da şehre önemli eserler katmıştır.

Safranbolu, iyi korunmuş Osmanlı mimarisi sayesinde 1994 yılında UNESCO'nun Dünya Miras Listesi'ne girmiştir. Safranbolu'da bir özel müze, yirmi beş cami, beş türbe, pek çok tarihî çeşme, beş hamam, üç han, bir saat kulesi, bir güneş saati ve birçok tarihî ev vardır. 17 ve 18. yüzyılda yapılmış ahşap evleri sayesinde yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Safranbolu'ya yılda yaklaşık beş yüz bin turist gelmektedir. Safranbolu'da her yıl eylül ayında Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali düzenlenmektedir. Safranbolu'nun kardeş şehri Yunanistan'ın Skydra şehridir.

12. Cevaplayalım.

1. Coğrafi konumunun Safranbolu'ya en önemli katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bitki örtüsünün zengin olmasını sağlamıştır.
B) Tarih boyunca idari ve ticari bir merkez olmasını sağlamıştır.
C) Çok turist almasını sağlamıştır.
D) "Safran şehri" olarak anılmasını sağlamıştır.

2. Safranbolu'yla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Şehrin eski adı Zağferanpolis'tir.
B) En parlak dönemini 14. yüzyılda yaşamıştır.
C) Şehirde müze yoktur.
D) 14. yüzyılda Selçuklu Devleti sınırları içerisinde yer almıştır.

3. Parçadan aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

A) Safranbolu ve çevresinin tarihi oldukça eskiye dayanır.
B) Bugün Safranbolu'nun bulunduğu topraklarda pek çok medeniyet hüküm sürmüştür.
C) Safranbolu, tarihi mimarisi sayesinde UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmiştir.
D) Safranbolu'da Osmanlı Devleti'nden sonra Candaroğulları hakimiyet kurmuştur.

4. Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Safranbolu tarihi ve turistik bir şehirdir.
B) Safranbolu her yıl beş yüz bin kadar turist tarafından ziyaret edilmektedir.
C) Skydra şehri Safranbolu'nun kardeş şehridir.
D) Şehirde her yıl uluslararası bir festival düzenlenmektedir.

13. Okuyalım.

Kleopatra ve Markus Antonyus

Jül Sezar'ın M.Ö. 54'te ölümü ile Roma İmparatorluğu'nun doğu bölgesini İmparator Agustus adına Sezar'ın sadık komutanı, ünlü Markus Antonyus yönetmeye başladı. Markus Antonyus, hem İmparatorluğun doğuda kaybettiği toprakları geri almak hem de iktidarını güçlendirmek istiyordu. Fakat askerî harcamalar için yeterince maddi kaynağı yoktu. Markus Antonyus, dillere destan bir zenginliğe sahip olan Mısır kraliçesi Kleopatra'dan yardım almayı düşündü. Fakat bunu nasıl yapması gerektiği konusunda son derece endişeliydi. Sonunda isteklerinden bahseden bir mektup yazdı ve Kleopatra'yı o günlerde Roma'nın doğu bölgesinin yönetim merkezi olan Tarsus'a bu konu hakkında görüşmek üzere davet etti.

Kraliçe Kleopatra, Jül Sezar zamanında Roma ile sıkı bağlara sahipti ve Sezar'ın suikast sonucu ölmesi ile bu bağlar kopma noktasına geldi. Kleopatra, Sezar'ın öldürülmesinde halefi Augustus'un da parmağı olduğunu düşünüyordu ama Kleopatra, Markus Antonyus'a güveniyordu çünkü o, hayatı boyunca Sezar'a sadık kalmıştı. Markus Antonyus'un mektubunu alan Kleopatra, bir cevap mektubu yazdı. Mektupta şunlar yazıyordu: "Eğer benden yardım istiyorsan Mısır'a gelmeli, herkesin huzurunda önümde diz çöküp benden yardım dilemelisin." Markus Antonyus, bu mektubu aldığında çok sinirlendi ve yazdığı yeni mektupta bu isteği kibarca reddetti ve kendi davetini yineledi. Kleopatra mektuba cevaben, Mısır toprakları dışında başka bir yerde görüşmelerinin imkansız olduğunu kesin olarak bildirdi.

Markus Antonyus, bir gün Tarsus'taki sarayında henüz uyanmışken kulağına liman tarafından yükselen çığlık ve tezahüratlar geldi. Merakla odasının terasına çıkan Markus Antonyus gözlerine inanamadı. Kraliçe Kleopatra, gövdesi ve direkleri altın yaldızlı, kürekleri altın işlemeli, yelkenleri sırmalı, devasa gemisinin güvertesine kurdurduğu altın tahtından kendisine tezahürat eden Tarsus halkını selamlıyordu! Markus Antonyus, "Kleopatra hatasını anladı, pişman oldu ve benim ayağıma geldi." diye düşünüp aceleyle hazırlandı ve limanın yolunu tuttu. Heyecan içinde geminin güvertesine çıktığında Kleopatra'yı selamladı ve alaycı bir biçimde "Tarsus'a hoş geldiniz kraliçem." dedi. Kleopatra'dan, "Asıl siz Mısır topraklarına hoş geldiniz Markus Antonyus." cevabını aldı. Bunu hiç beklemeyen Markus Antonyus güverteden yere baktı ve zeminin kumla kaplı olduğunu gördü. Adeta yüzen bir Mısır adasında olduğunu fark eden Markus Antonyus, mahçup oldu ve ne diyeceğini bilemeyerek Kleopatra'nın zekâsına hayran oldu.

Tarsus limanındaki "yüzen adasında" bir gün kalan Kleopatra, Markus Antonyus'la uzun ve etraflıca görüştü. Ona ihtiyaç duyduğu desteği sağlayacağına söz verdikten sonra Mısır'a doğru yelken açtı. Yelkenleri rüzgârla dans eden geminin arkasından bakakalan Markus Antonyus'taki Kleopatra hayranlığı yerini aşka bırakmıştı.

14.Cevaplayalım.

1. Metne göre Markus Antonyus ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Markus Antonyus Sezar'ın komutanıydı.
B) Markus Antonyus Kleopatra'yı görünce çok şaşırdı.
C) Markus Antonyus Kleopatra'nın zekasına hayran oldu.
D) Markus Antonyus, Agustus adını almıştır.

2. Metne göre Markus Antonyus niçin Kleopatra'dan yardım istemiştir?

A) Doğuda kaybedilen toprakları tekrar almak için
B) İmparator Agustus'u memnun etmek için
C) Kendisi Roma'ya imparator olmak istediği için
D) İdari gelirlerini artırarak zengin olmak için

3. Metne göre Markus Antonyus, Kleopatra'nın en çok hangi özelliğinden etkilenmiştir?

A) güzelliği
B) denizciliği
C) zekâsı
D) zenginliği

4. Metinde geçen "limanın yolunu tuttu" ifadesiyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Limanı geçilir duruma getirmek
B) Limana doğru gitmeye başlamak
C) Limana giden yoldan ayrılmak
D) Limanı istenen düzene getirmek

5. Metinde geçen "yelken açmak" ifadesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı anlamda kullanılmıştır?

A) Direğe çıkıp rüzgarın yönüne göre yelkeni açtı.
B) Kayıkçı, yelken açmak için hazırlıkları tamamladı.
C) Bu yıl Uzak Doğu'ya yelken açacağını söyledi.
D) Kuzey ufuklarına yelken açarken heyecanlıydı.

15. Okuyalım, cevaplayalım.

Bursa Ulu Cami

Ulu Cami, Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış ilk şehir olan Bursa'nın en görkemli camisidir ve en önemli tarihî yapılarındandır. Ulu Cami, Osmanlı Devleti'nin dördüncü hükümdarı Yıldırım Beyazıt tarafından mimar Ali Neccar'a 1396-1399 yılları arasında yaptırılmıştır. Ünlü seyyah Evliya Çelebi meşhur Seyahatname'sinde Ulu Cami için "Bursa'nın Ayasofaya'sıdır." demiştir.

Rivayete göre Yıldırım Beyazıt, Niğbolu Savaşı öncesinde savaşı kazanmak için Allah'a yalvarır, bir de adak adar: Savaştan zaferle dönerse Bursa'da yirmi tane cami yaptıracaktır. Savaşı kazanan Yıldırım Beyazıt, zaferden sonra damadı Emir Sultan'ın önerisi ile yirmi cami yerine yirmi kubbeli tek bir cami yaptırmaya karar verir. Ulu Camii'nin adı, birçok efsanevi hikaye ile birlikte anılmaktadır. Bunların en ünlülerinden biri de ünlü Türk gölge oyunu kahramanları olan Hacivat ve Karagöz'le ilgilidir.

Ulu Cami'nin iki minaresi vardır. Caminin kuzey batı köşesinde yer alan minare, cami ile birlikte Yıldırım Bayezıd döneminde inşa edilmiş; kuzeydoğudaki ise muhtemelen Çelebi Mehmet tarafından yaptırılmıştır. 2215 metrekare alan kaplayan Ulu Cami, her biri dörder kubbeli beş bölümden oluşur ve hemen hemen eşit büyüklükteki yirmi kubbesinin ortasındaki kubbe açık olarak yapılmıştır. Telle örtülü bu orta kubbeden giren yağmur damlaları kubbenin hemen altında bulunan havuzlu şadırvanda toplanır, ışık ise camiyi aydınlatırdı. Bu şadırvan ve cami duvarlarında yer alan dev boyutlardaki yazılar, Ulu Cami'nin kendine özgü özellikleridir. Günümüzde Ulu Cami'de yirmi bir hattat tarafından yazılmış kırk beş levha, seksen yedi duvar yazısı bulunmaktadır ve bunlar Türk hat sanatının seçkin örnekleridir. Caminin ceviz ağacından, kündekârî tekniği ile hiç çivi kullanılmadan yapılmış minberindeki ağaç işçiliği bir şaheserdir. Minber üzerine güneş sistemi kabartma tekniğiyle işlenmiştir. Gezegenler, güneşe uzaklıkları ve büyüklüklerine göre yerleştirilmiştir.

Cami, namaz kılma alanı bakımından Türk tarihinde yapılan en büyük camidir. Ulu Cami alçak tavanlı, çok kubbeli ve sütunlu olduğu için daha küçük olduğu izlenimi verir ama gerçekte namaz kılma alanı bakımından Süleymaniye, Sultan Ahmet gibi diğer tüm camilerden büyüktür.

Bursa Ulu Cami, yüzyıllardır olduğu gibi bugün de dimdik ayakta ve kullanımdadır. Her gün ibadet ve ziyaret için gelen binlerce insan ile dolup taşmaktadır. Tarihî olduğu kadar manevî öneme de sahip olan Ulu Cami'ye adım attığınız anda içinizin muhteşem bir huzur ile dolduğunu hissedeceksiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Ulu Cami'nin tek minaresi vardır.
B) Ulu Cami çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilmektedir.
C) Ulu Cami'nin yirmi adet kubbesi vardır.
D) Ulu Cami'nin içerisinde bir şadırvan vardır.

2. Parçada verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Ulu Cami'nin minberi çınar ağacından yapılmıştır.
B) Ulu Cami Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılmıştır.
C) Ulu Cami'nin duvarlarında hat sanatının seçkin örnekleri vardır.
D) Ulu Cami'yi Karagöz ve Hacivat yapmışlardır.

3. Parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ulu Cami'nin Müslümanlar için manevi önemi büyüktür.
B) Güneş sistemi minbere oyma tekniği ile işlenmiştir.
C) Ulu Cami'nin duvarlarında Türk hat sanatının önemli örnekleri bulunmaktadır.
D) Bursa, Osmanlı Devleti'nin ilk başkentidir.

6

Bilimin Gözüyle

Bölümler

A) Sempozyuma Hazırlık
B) Sempozyum Günleri
C) Bildiri Sunuyorum

Beceriler

- Bilimsel Konularda Konuşabilme
- Uluslararası Bilimsel Sempozyumlara Katılabilme
- Bilimsel Tartışmalarda Görüşlerini Uygun Bir Dille İfade Edebilme

Kelimeler

- sunum
- makale
- görüş
- bilim
- bildiri

1. Okuyalım, cevaplayalım.

El Biruni (973 - 1048)

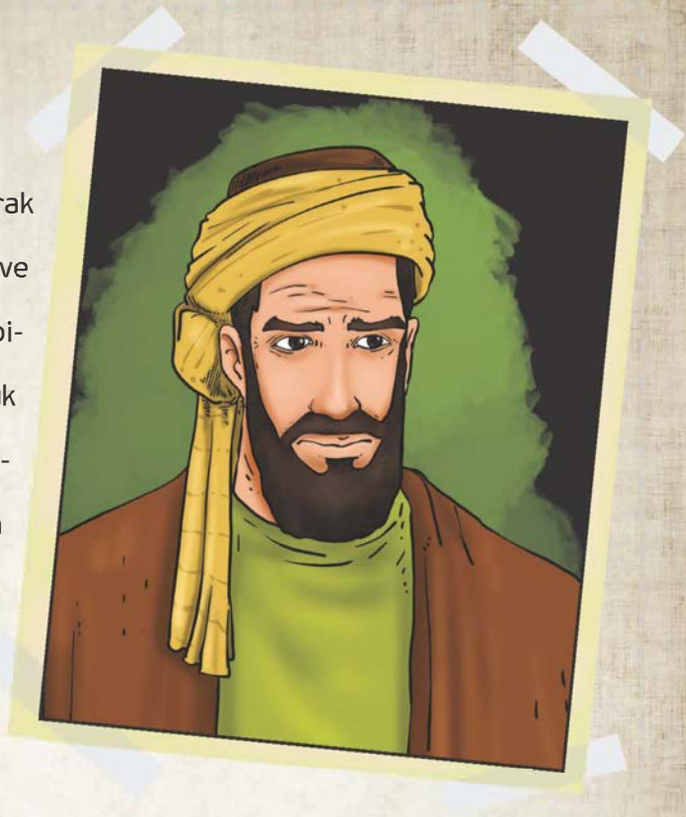

Batı dillerinde adı Alberuni veya Aliboron olarak geçer. Gökbilim, matematik, doğa bilimleri, coğrafya ve tarih alanındaki çalışmalarıyla tanınır. Onuncu ve on birinci yüzyıllarda İslam dünyasında yetişmiş olan büyük fen ve din alimi Biruni'nin, eserlerindeki yüksek fen bilgileri kendisinden sekiz asır sonra yaşamış olan fen alimlerini dahi şaşırtmıştır. _____

_____

Yaşadığı asra Biruni asrı denmesine neden olan ve yaşadığı dönemden asırlar sonra dahi eserlerinden yararlanılan Biruni yalnızca İslam âleminde değil, tüm dünyada etki uyandırmıştır. Yer çekimi kanununu ile ilgili ilk defa fikir ortaya atıp incelemelerde bulunan Biruni'dir. Ayrıca çağımızda henüz sözü edilebilen karaların kuzeye doğru kayma fikrini 9,5 asır önce dile getirmiştir. Kitabü't-tefhim fi Evaili Sanaati't-tencim, Kitabü'l-cevahir fi Marifeti'l-cevahir adlı eserinde kıymetli taşlar ve madenlerden bahsetmektedir. Biruni, izafi (rölati, nisbi) yoğunlukları, mahruti alet dediği ve en eski piknometre (yoğunluk ölçme aleti) denilebilecek bir alet vasıtasıyla belirlemiştir. Biruni, cebir, geometri ve coğrafya konularında o konuyla ilgili bir ayet zikretmiş, ayette bahsi geçen konunun yorumlarını yapmış, ilimle dini birleştirmiş, ilim öğrenmekteki amacının Allah'ı tanımak ve hakikati bulmak olduğunu dile getirmiştir. Eserleri halen bilim dünyasında kaynak eser olarak kullanılmaktadır.

1. Yukarıdaki boşluğa aşağıdaki cümlelerden hangisinin getirilmesi uygundur?

A) Biruni, günümüzden yaklaşık bin yıl önce yaşamıştır.

B) Astronomi alanındaki çalışmalarına Güneş'in ve gezegenlerin eğimini saptayarak başlamıştır.

C) Ancak onun en önemli özelliği daha çok matematik bilimine sağladığı katkılardır.

D) Çalışmalarını daha çok gökbilim, matematik, doğa bilimleri, coğrafya ve tarih alanında yapmıştır.

2. Biruni için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Biruni pek çok alanda eserler vermiş bir bilim adamıdır.

B) Biruni, yaptığı çalışmalarla pek çok bilim adamına ve alanına ışık tutmuştur.

C) Biruni, her sahada çok önemli araştırmalar ortaya koymuştur.

D Biruni, bütün dünyanın tanıdığı ve çalışmalarını önemsediği bir bilim adamıdır.

3. Metnin konusu aşağıdaki cümlelerden hangisi olabilir?

A) Biruni'nin çalışma alanları ve onun bilime katkıları.

B) Biruni'den önce ve sonra bilim alanındaki gelişmeler.

C) İslamiyet döneminde yaşayan bilim adamlarından Biruni'nin sosyal bilimlere katkısı.

D) Coğrafi keşiflerin pek çoğunda Biruni'nin imzasının bulunduğu.

2. Okuyalım, cevaplayalım.
Alzheimer Hastaları ve Yakınları

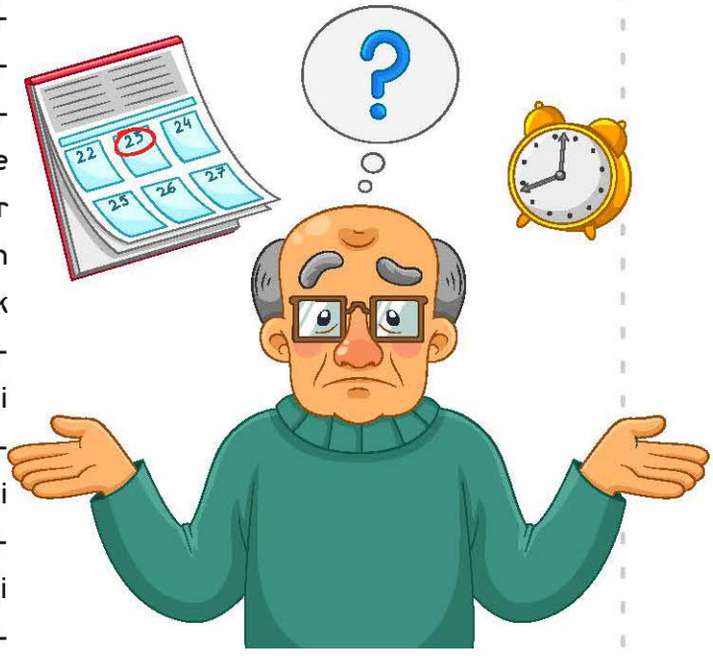

Alzheimer, erken veya ileri yaşta başlayan temelde bellek kaybı, kognitif ve fonksyonel yetilerde yıkımla giden ilerleyici bir hastalıktır. Hastalığın ilerleyişinde pek çok davranışsal, duygu, durum bozuklukları ve psikotik süreçler sıklıkla gözlenmektedir. Tanı, hastalar açısından olduğu kadar hasta yakınlarını da derinden etkiler. Hastanın yakınları bu tanı karşısında, sık olarak öncelikle şok yaşarlar. Çünkü hasta başlangıçta bir sorunu olduğunun diğer insanlar tarafından fark edilmesini önlemeye çalışabilir. Sorunların başlangıçta hafif olmasına ve çevrenin sorunları basit yaşlılık problemleri gibi algılayıp önemsizleştirmelerine bağlı olarak bunu başarabilirler. Belki de bu dönemde yakının hasta olabileceği ihtimali hiç akla gelmeyebilir. Ancak tanı konduktan sonra hasta yakınları red, korku, öfke, çaresizlik, suçluluk, ümitlenme, tükenmişlik, yas vb. gibi duygusal tepkiler gösterirler. Hastalık, değişken evreler hâlinde ilerler. Bu da yine hasta yakınını zor durumda bırakır. Yeni evrenin getirdiği tamamen farklı sorunlarla baş edebilmek için temel ihtiyaçları daha çok bilgilenme, paylaşma ve sosyal destektir. Zaman ilerledikçe ve hasta değiştikçe hasta yakını kendisi için önemli birini kaybettiğini düşünmeye başlayabilir. Hastanın ilerleyen süreçlerdeki ağır davranışsal ve psikolojik tepkileri hasta yakınlarını çileden

çıkarabilir. Hasta yakınları, hastaya kötü davranmanın çok olumsuz bir tavır olduğunu bildikleri hâlde kendilerini kontrol edemedikleri zamanlar ağır bir suçluluk yaşamaya başlayabilirler, hatta depresyona girebilirler. Ancak daha sonra çoğunlukla doğrulanmayan bu tür haberler nedeniyle hem umutlu hem de cesaretleri kırılır. Son evrelerine gelmiş hasta için artık çevre ile bağ çok kısıtlıdır ve hastaya iyi bir tıbbi bakım dışında fazla bir şey yapılamaz. Hasta yavaş yavaş ölüme gitmektedir. Yurt dışında Alzheimer hasta yakınlarına hizmet veren pek çok kurum vardır. Alzheimer hastaları için İstanbul ve Ankara'da da hizmet veren bir Alzheimer derneği bulunmaktadır. _____

_____

_____ .

1. Paragrafta anlam bütünlüğünü bozan cümle hangisidir?

.....

2. Metinde "tanı" sözcüğü ile kastedilen nedir?

.....

3. *"Hastalığın ilerleyişinde pek çok davranışsal, duygu, durum bozuklukları ve psikotik süreçler sıklıkla gözlenmektedir."*

Yukarıdaki cümlede sözü edilen davranışsal, duygu durum bozuklukları ve psikotik süreçler neyin veya kimin üzerinde gözlenmektedir?

.....

4. Yukarıdaki paragraf aşağıdaki cümlelerin hangisiyle tamamlanabilir?

A) Alzheimer çaresi bulunamayan bir hastalık olmaktan çıkmamıştır.
B) Derneklerin Alzheimer hastalarına büyük katkısı vardır.
C) Bu iki merkezde verilen en temel hizmet hasta yakınları için bilgilendirme, destek ve etkileşim gruplarıdır.
D) İstediğimiz zaman bu tür derneklere gidebiliriz.

5. Yukarıdaki paragrafı en iyi özetleyen cümle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Alzheimer, hasta yakınlarını da çok yakından etkileyen ve onları zor durumda bırakan, geriye dönüşü olmayan, hafızanın yitimi olarak nitelenebilen ilerleyici bir hastalıktır.
B) Alzheimer hastalarının yakınları, bu hastalıktan en az hastalar kadar etkilenirler ve bu durum karşısında çok zor durumda kalırlar.
C) Alzheimer başlangıçta fark edilirse, hasta yakınları, hasta ve kendileri için ileriye dönük önlemler alabilir.
E) Hasta yakınları, Alzheimer hastaları için gerekli tedbirleri kendileri alabilirler, aynı zamanda çeşitli kurumlardan da hizmet ve destek bulabilirler.

3. Okuyalım, tamamlayalım.

Antibiyotik Kullanımı

açısından — maliyeti — yanlış — verilmelidir

hâlde — uygun — değerlendirme — direnç

sonucunda — aralıklarla — olmaksızın

dirençli — kullanılması

Enfeksiyon hastalıkları, insan sağlığı açısından önemli ve uygun antimikrobik tedaviyle başarının sağlandığı bir alandır.

İdeal antibiyotik kullanımı için, doğru tanı sonrası doğru antibiyotik, en ..... yoldan, etkin dozda, optimum ....., uygun süreyle ..... . Tanı açısından gerekli ..... yapılmadan ve enfeksiyon ..... antibiyotik kullanılması, seçilen antibiyotiğin yanlış olması, antibiyotik dozunun yetersiz veya aşırı olması, doz aralıklarının uygunsuz olması durumlarında antibiyotikler uygun kullanılmamış olur. Etkisi bilinen bir antibiyotik yerine ..... daha yüksek ve yeni olan bir antibiyotiğin seçilmesi, gerekli olmadığı ..... aynı anda birden fazla antibiyotiğin ....., kültür sonucuna uygun olmayan antibiyotik kullanımı da antibiyotiğin uygunsuz kullanımına örneklerdir.

Antibiyotiklerin ..... nedenlerle veya doğru olmayan biçimde kullanılması, bakterilerin sonraki tedavilere karşı ..... göstermesine neden olabilir. Bunun ..... ise, daha sonra antibiyotiğe ihtiyaç duyulduğunda işe yaramazlar. Bu yalnızca antibiyotiği uygun olmayan biçimde kullanan kişi ..... değil, sonradan .....bakteriye yakalanma riski olan herkes için tehlike oluşturmaktadır.

4. Cevaplayalım.

1. Antibiyotikler uygun kullanılmadığı takdirde ne gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkar?

.....

2. Vücudun bakterilere karşı direnç kazanması nasıl oluşur?

.....

3. "optimum" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde yukarıdaki metindeki ile eş görevde kullanılmamıştır?

a) Firma, kârını maksimuma ulaştırdığı üretim düzeyinden daha fazla kaynak kullanmaz. Diğer bir deyişle bu noktada firma, optimum kaynak kullanımını gerçekleştirmiş olur.

b) Midede bulunan bir enzimin faaliyet gösterebilmesi için optimum durum, 2-3 arası bir ph ve 36.5 santigrat derece sıcaklıktır.

5. Eşleştirelim.

1.	tanı	☐	riziko
2.	etkin	☐	teşhis
3.	ideal	☐	çokça
4.	direnç	☐	faal
5.	sonuç	☐	uygun
6.	risk	☐	netice
7.	aşırı	☐	mukavemet

6. İşaretleyelim.

En Büyük Engelimiz: Korkularımız

A

Bir bilge, akşamüzeri her zaman gittiği gölün kenarında oturmuş, gölün durgun suyunu seyrederken gününü (1) .... Bu arada bir köpek koşa koşa göl kenarına gelip su içmek için eğilmiş, tam içecekken sua yansıyan aksinden korkarak geri çekilmiş ve gölden uzaklaşarak bir süre uzaktan suyu izlemiş. Bilge, köpeğin gölde gördüğü aksini kendine zarar verecek bir yaratık olarak algıladığını ve gitmesini beklediğini fark etmiş. Köpek birkaç kez daha göl kenarına kadar gelip içmeyi deneyip, geri çekildikten sonra son bir cesaretle yaratığı gördüğü yerin üstünden atlayarak göle girmiş ve suyunu içmiş. Sonra başarının verdiği sevinçle gölden uzaklaşıp kaybolmuş.

B

Bilge gördükleri üzerine düşünmeye başlamış ve şu (2) ....:

"En çok ihtiyaç duyduğumuz şeylere ulaşmamızı engelleyen şey, içimizdeki kendimizden korkularımızdır."

" Bu korkuları aşabildiğimiz sürece başarılı olabiliriz."

" Bir bilgenin bile köpekten (3) .... vardır".

C

Bir günü daha yeni bir şeyler öğrenmiş ve bilgi dağarcığına eklemeler yapmış olmaktan mutluluk duyarak evinin (4) ....

Ç

Bu hikâyede vurgulandığı gibi gerçekte de "Hedeflerimize ulaşmada en büyük engel, kendimiziz." Bunun beslendiği yer ve kaynağı ise korkularımızdır.

D

Henüz denemeden oluşturduğumuz, başaramam, yapamam, ulaşamam yargılarının temelinde eğer dener ve başaramazsam, ayıplanırım, küçümsenirim, dalga geçilirim, üzülürüm vs. gibi korkularımız yatar. Bu (5) .... için ulaşmayı çok istediğimiz hedeflerimizden bile vazgeçebiliriz.

E

Eğer (6) .... istediğimiz şey bizim için önemli ve korkularımız ona oranla zayıf kalıyorsa çabamızı sürdürürüz. Ancak yine de bu korkular bizim başarımızı olumsuz etkiler. Süreç ya da harcadığımız güç artar.

F

Bu nedenle korkularımızı tanımak, onları yuvalandıkları derinlerden çıkarıp (7) .....le hayatımızdaki olumsuz etkilerini azaltmak ve koyduğumuz engelleri kaldırmak, yok etmek mümkün olabilir. Bunun için gerekirse uzman desteği almak işimizi daha da kolaylaştırır.

(1)

A) gözden geçirmek
B) göze alıyormuş
C) göze geliyormuş
D) göz süzüyormuş

(2)

A) fikir alışverişi yapmış
B) fikre varmış
C) fikre inanmış
D) fikir danışmış

(3)

A) alacağı bilgiler
B) alacağı dersler
C) göreceği işler
D) edineceği alışkanlıklar

(4)

A) yoldan çıkmış
B) yola gelmiş
C) yolunu tutmuş
D) yolunu bulmuş

(5)

A) korkudan ölmemek
B) ödü patlamamak
C) beti benzi atmamak
D) korkularla yüzleşmemek

(6)

A) ele geçirmek
B) elde etmek
C) elde bulundurmak
D) ele vermek

(7)

A) yüzleşmek
B) yüz vermek
C) yüz yüze gelmek
D) yüzüne gülmek

7. Kısaca yazalım.

Bilge, gölde aksini gören ve korkan köpeğin korkusunu gidermek için göle girişini gözlemlemiş. .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Yazalım.

Metnin ana düşüncesi nedir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Eşleştirelim.

1 bilge	2 seyretmek	3 yaratık	4 kenar	5 akis
6 ihtiyaç	7 dağarcık	8 hedef	9 deneme	10 çaba

mahluk	yansıma	kıyı	gaye	bellek
gereksinim	izleme	emek	sınama	bilgili

10. Okuyalım, yerleştirelim.
Bilgisayar Teknolojisi

Bilgisayar, kendisine verdiğimiz bilgileri istediğimizde saklayabilen, istediğimizde geri verebilen ..... denir. Bilgisayarlar çok farklı biçimlerde karşımıza çıkabilirler. 20. yüzyılın ortalarındaki ilk bilgisayarlar büyük bir oda büyüklüğünde olup günümüz bilgisayarlarından yüzlerce kat daha fazla güç tüketiyorlardı. 21. yüzyılın başına varıldığında ise bilgisayarlar bir kol saatine sığacak ve .... ile çalışacak duruma geldiler. Bu kadar küçük imal edilebilmelerinin temel nedeni 1969 yılında .... ile çok küçük alanlara sığdırılabilen devreler yapılabilmesidir. Şu anda kullandığımız bilgisayarlar Intel'in ilk işlemci unvanına sahip olan 4004'ten sonra bilgisayar teknolojisi hız kazanmıştır. Toplumumuz kişisel bilgisayarı ve onun taşınabilir eşdeğeri, dizüstü bilgisayarını, bilgi çağının simgeleri olarak tanıdılar ve bilgisayar kavramıyla özdeşleştirdiler. Günümüzde çok yaygın kullanılmaktadırlar. Bilgisayarın temel çalışma prensibi ikili sayı sistemi yani sadece 0 ve 1'den oluşan kodlamalardır.

İstenilen yazılımı kaydedip istenilen zamanda çalıştırabilmeleri bilgisayarları çok yönlü kılan ve hesap makinelerinden ayıran ana özellikleridir. Church-Turing tezi bu çok yönlülüğün matematiksel ifadesidir ve herhangi bir bilgisayarın bir diğer bilgisayarın görevlerini yerine getirebileceğinin altını çizer. Dolayısıyla, karmaşıklıkları ne düzeyde olursa olsun, ... süper bilgisayarlara kadar, bellek ve zaman sınırı olmadığı takdirde hepsi aynı görevleri yerine getirebilirler.

İnternet Dünyası

İnternet, dünya genelindeki bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik .... Türk Dil Kurumu, internet sözcüğüne karşılık olarak genel ağı önermiştir. İnternet yerine zaman zaman sadece net sözcüğü de kullanılır.

İnternet, çok protokollü bir ağ olup birbirine bağlı bilgisayar ağlarının tümü olarak da tanımlanabilir. Binlerce akademik ve ticari ağla devlet ve serbest bilgisayar ağının birbirine bağlanmasıyla oluşmuştur. Bilgisayarlar arasında bilgi, çeşitli protokollere göre paketler hâlinde transfer edilir. İnternet üzerinde .... ve birbirine bağlı sayfalar gibi çok çeşitli bilgiler ve hizmetler vardır. İnternet üzerinden oyunlar da oynanabilir.

.... ile internete bağlanabilmek için genellikle bir .... ihtiyaç vardır. Bunun yanında uydu, wi-fi diye adlandırılan .... da internete bağlanılabilir. En yaygın olanı ise bir analog modem ile belli hızda bir internet servisi veren bir şirketin hizmetinden yararlanmaktır. Modemin

ayarları şirketin verdiği servis telefon numarası ve özelliklerine göre ayarlanıp, "Bağlan!" komutu verilir. Analog modem bilgisayarın dijital verileri çeşitli ses frekanslarına çevirip telefon hattından internet servisine ulaştırıp tersine aynı yöntemle verileri almaktadır.

Her görüntülenen sitenin bir adresi vardır. Bu, dört yuvadan oluşan ve her yuvanın 0 ile 255 arası değeri olan bir adrestir. Bunların görevi ise görüntülenecek her site ismine eş değer IP adresini hazır tutmak ve bilgi taşıma protokolünün paketlerini (TCP/IP) bu adrese yönlendirmektir. Böylece az uğraşla internet gezgincisinin çağırdığı sitedeki bilgilere ulaşılabilir.

Günümüzde, analog modemlerin yerini daha hızlı ve daha az hatalı olan dijital (ADSL) modemler almaktadır. Bunların kullanım ücretleri, katılımın artmasıyla makul ödenebilir düzeye inmektedir. ADSL bir analog modemden 10x - 1500x kez hıza sahip olup, canlı videolu sohbet imkânı yanında bir sinema filmini kısa bir zaman dilimi içinde .... vermektedir.

WWW dünyası yanında, dosya indirimi, sanal sohbet odaları, ... (eCommerce), tartışma mekânları (forum), internet üzerinden sohbet doğrudan mesaj (IM) gibi kullanım alanlarını, bugün bütün dünyada yüz milyonlarca insan kullanmaktadır.

11. Cevaplayalım.

1. Bilgisayarların küçülmelerinin sebebi nedir?

A) Intel'in çok ileri bir teknolojiye sahip olan işlemci üretmesidir.

B) Bilgisayarların bu kadar küçük imal edilebilmelerinin temel nedeni 1969 yılında yarı iletkenler ile çok küçük alanlara sığdırılabilen devreler yapılabilmesidir.

C) Yerden ve elektrikten tasarruf yapılabilen yeniliklere ihtiyaç duyulmasıdır.

D) Bilgisayar üreten firmaların birbiriyle girdikleri rekabetin sonucudur.

2. İnternete bağlanabilmek için aşağıdakiler hangisine gerek yoktur?

A) Uydu

B) Modem

C) Telefon hattı

D) Uydu anteni

3. Niçin her görüntülenen sitenin 0 ile 255 arasında bir adresi bulunmaktadır?

A) Az bir çabayla internet kullanıcısının bilgilere daha hızlı ulaşabilmesi içindir.

B) Ağlar arasında iletişimi güçlendirmek için.

C) Telefon hattı ile bilgisayar arasında adres bağlantısı için.

D) Her bilgisayara ait bir tanıtıcı numara bulunmak zorundadır.

4. İstenilen yazılımı kaydedip istenilen zamanda çalıştırabilmeleri bilgisayarları çok yönlü kılıp hesap makinelerinden ayıran ana özellikleridir.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi yukarıdaki cümlede altı çizili kelime grubu ile aynı anlamdadır?

A) daha farklı yapıp

B) çok işlevli olmasını sağlayıp

C) daha özellikli yapıp

D) çok özellikli olmasını sağlayıp

5. Modemlerin kullanım ücretleri, katılımın artmasıyla makul ödenebilir düzeye inmektedir.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi yukarıdaki cümlede altı çizili kelime grubu ile aynı anlamdadır?

A) asgari fiyata gelmektedir.

B) daha ucuz bir fiyata alınabilir.

C) daha uygun seviyeye düşmektedir.

D) daha uygun fiyata bulunabilir.

6. "Bilgisayarın temel çalışma prensibi ikili sayı sistemi yani sadece 0 ve 1'den oluşan kodlamalardır."

Aşağıdaki cümlelerin hangisi yukarıdaki cümle ile eş anlamlıdır?

A) Bilgisayarın belli başlı çalışma yöntemi ikili sayı sistemi yani 0 ile 12den oluşan kodlamadır.

B) Bilgisayarın çalışma sistemi ikili sayı grubu yani 0 ve 1'den oluşan kodlamalardır.

C) Bilgisayar temel çalışma prensibi olarak 0 ve 1 sayılarının kodlanmasından oluşur.

D) Bilgisayarın ana çalışma ilkesi ikili sayı düzeni yani yalnız 0 ile 1'den meydana gelen kodlandırmadır.

7. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) uğraş - çaba

B) temel - esas

C) metot - yöntem

D) dilim- kesit

8. Church-Turing tezi bu çok yönlülüğün matematiksel ifadesidir ve herhangi bir bilgisayarın bir diğer bilgisayarın görevlerini yerine getirebileceğinin altını çizer. , karmaşıklıkları ne düzeyde olursa olsun, cep bilgisayarından süper bilgisayarlara kadar, bellek ve zaman sınırı olmadığı takdirde hepsi aynı görevleri yerine getirebilirler.

Yukarıdaki boşluğa aşağıdaki sözcük veya sözcük gruplarından hangisinin getirilmesi uygundur?

A) Ayrıca

B) Aynı zamanda

C) Bu nedenle

D) Böylece

9. Bu, dört yuvadan oluşan ve her yuvanın 0 ile 255 arası değeri olan bir adrestir. Bunların görevi ise görüntülenecek her site ismine eş değer IP adresini hazır tutmak ve bilgi taşıma protokolünün paketlerini (TCP/IP) bu adrese yönlendirmektir. az uğraşla internet gezgincisinin çağırdığı sitedeki bilgilere ulaşılabilir.

Yukarıdaki boşluğa aşağıdaki sözcük veya sözcük gruplarından hangisinin getirilmesi uygundur?

A) Dolayısıyla

B) Bilhassa

C) Diyelim ki

D) Belki de

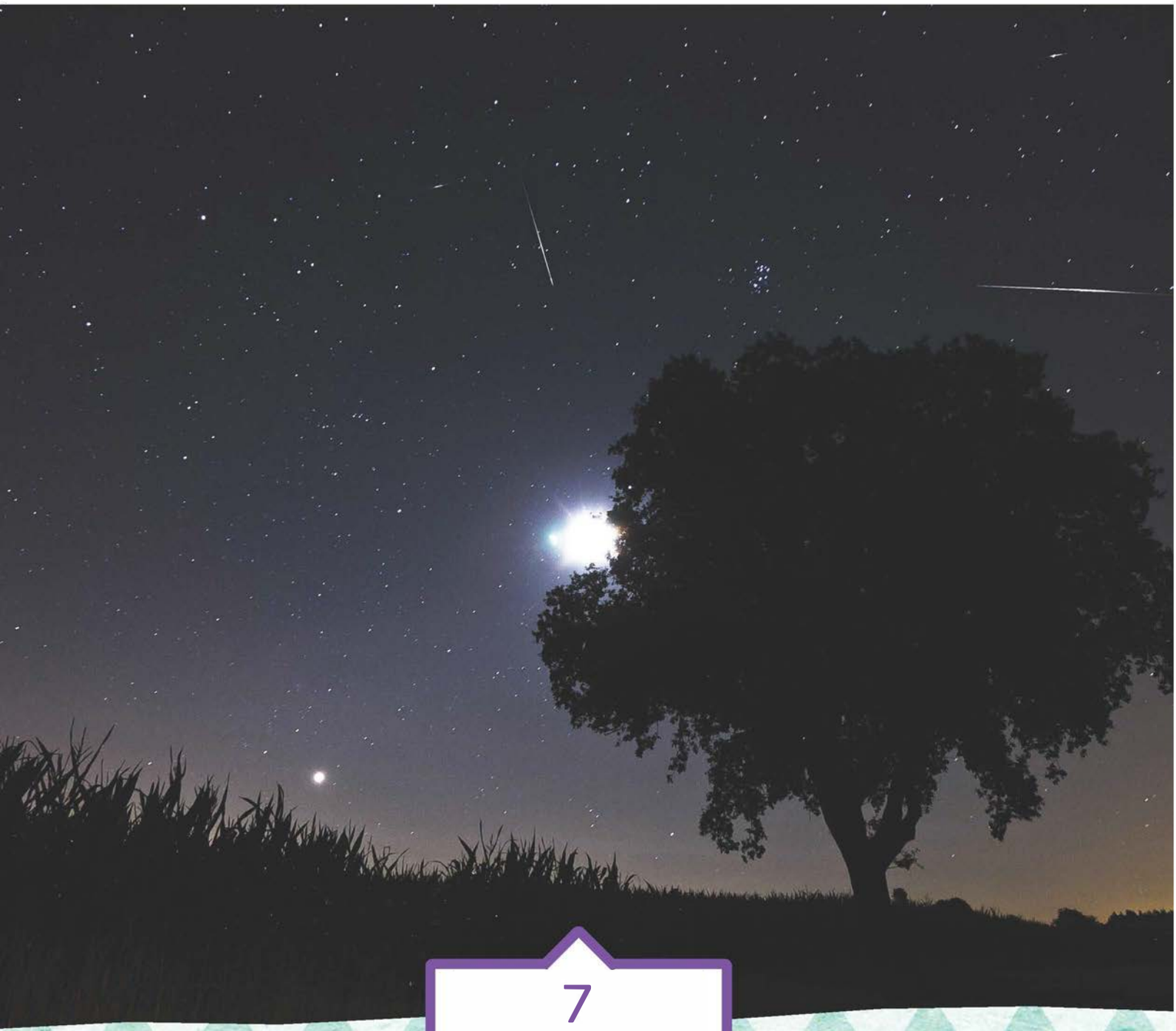

7

Sayılarla Hayat

Bölümler

A) Abaküsten Bilgisayara
B) Sayılar Ne Söyler?
C) Hayatımızdaki Sayılar

Beceriler

- Türk Kültüründeki Sayılarla İlgili Kültürel Unsurları Bilme
- Nüfusla İlgili Bilgileri Anlama

Kelimeler

- rakam
- kültür
- nüfus
- yoğunluk

1. Okuyalım, cevaplayalım.

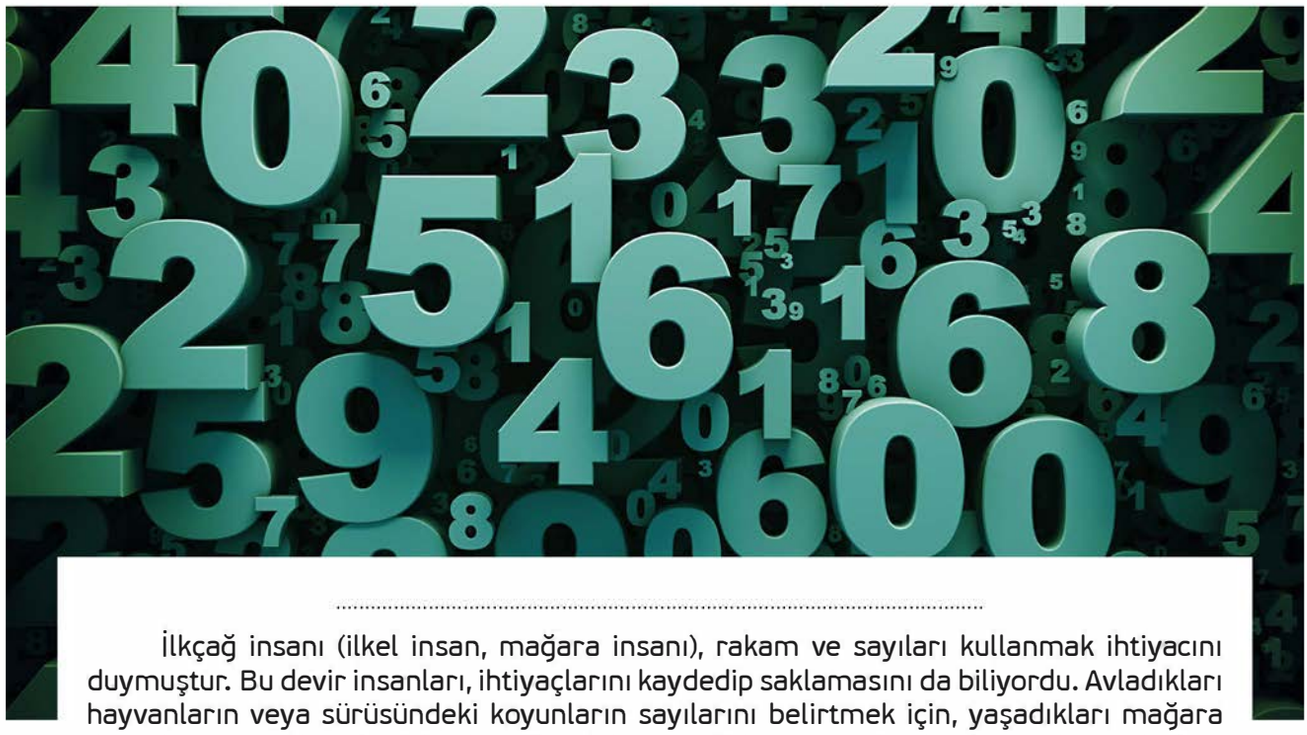

İlkçağ insanı (ilkel insan, mağara insanı), rakam ve sayıları kullanmak ihtiyacını duymuştur. Bu devir insanları, ihtiyaçlarını kaydedip saklamasını da biliyordu. Avladıkları hayvanların veya sürüsündeki koyunların sayılarını belirtmek için, yaşadıkları mağara duvarlarına çizikler çizmişler, bir ağaç dalına çentikler yapmışlardır. Bazen de ipe düğüm atmışlar veya çakıl taşlarını kullanmışlardır.

Bu devirde, 13-15 yaşındaki insanın, koyun ve geyik gibi varlıkları, ok gibi eşyaları sayabilmek için ufak yuvarlak çakıl taşlarına sahip olması veya kesilmiş bir ağaç dalı (sopa) üzerine çentik atması icap edecekti. Bir taş veya sopa üzerinde işaretlenmiş bir adet çentik, tek koyunu ifade ederdi. Belli bir zaman sonra, eğer her bir taş veya çentik için bir koyun yoksa o insan bir veya birkaç koyunun kayıp olduğunu anlardı. Bu devrin insanları, sayıları bir yere kaydedip saklamasını da biliyorlardı.

İlkçağ insanları, sayılar için kil tabletler üzerine çizikler kazmayı veya kesilmiş ağaç dalına çentikler atmaya başlamakla ilk defa sayıları yazılı olarak ifade etmiş oluyorlardı. İlkçağ insanının kullandığı bu işaretler, rakam ve sayıların ilk yazılı ifadeleridir.

Bunların yanında; ilkel insanlar, sayıları belirtmek için, değişik ses ve kelimeler de kullanmışlardır. Bugün sayıları belirten standart hale gelmiş sembol (şekil) ve sözcükler vardır. Günümüzde; sayılar, hem 1, 2, 3, ... gibi sembollerle ve hem de; bir, iki, üç, ... gibi kelimelerle ifade edilmektedir. Örneğin, dört adet kalemi, "dört kalem" kelimesi ile belirtip "4" sembolü ile gösterebiliyoruz.

Bilinen en eski sayma sistemlerinden biri, Eski Mısırlılara ait olanıdır. Eski Mısırlıların kullandıkları resim yazısının (hiyeroglif) başlangıç tarihi, M.Ö. 3300 yılına kadar geri gider. Eski Mısırlılara ait sayma sistemi, ilkçağ mağara insanının önceleri kullandığı sayma sisteminin gelişmiş şeklidir.

Eski Mısır aritmetiği hakkındaki bilgilerimiz, papirüs tomarlarından elde edilmektedir. Bugün bu papirüsler; bilim tarihinde, MÖ 1900-1800 yılları için adlandırılan, Kahun ve Berlin papirüsleri ile, MÖ 1700 ile 1600 yılları için adlandırılan Hiksoslar Devrinden MÖ 1788-1580 kalma Rhind ve Moskova matematik papirüsleridir. Mısır matematiği hakkındaki diğer kaynaklar, birkaç parşömen tomarı ile kil ve tahta tabletlere dayanmaktadır.

Eski Mısır'da rakam ve sayılar bazı sembollerin (şekillerin) yan yana gelmesiyle ortaya çıkıyordu. Bütün rakamlar, 7 değişik şeklin bir araya gelmesiyle ve yazım biçimi de, sağdan sola doğru ifade ediliyordu.

1. Aşağıdakilerden hangisi metnin başlığı için uygundur?

A) Sayılar ve insanlar
B) Sayıların insanlar üzerindeki etkis
C) Sayıların tarihçesi
D) Sayıların gizemi

2. Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Sayıların nasıl yazıya döküldüğüne
B) Sayıların neden kullanımına başlandığına
C) Bilinen en eski sayma sisteminin hangi millete ait olduğuna
D) İlkçağdaki insanların sayıları mağara duvarlarına yazdıklarına

3. Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmiştir?

A) Eski Mısır'da rakamların kullanım yerlerine
B) İlkçağda varlıkların sayılabilmesi için sayıların kullanımına
C) İlkçağ insanlarının sayıları hayvan resimleriyle ifade ettiğine
D) Mısır matematiği hakkında kaynakların kesin sonuçlar vermediğine

4. "İlkçağ insanı rakam ve sayıları kullanmak ihtiyacını duymuştur."

Bu cümle ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisiyle aynı anlamda kullanılmaktadır?

A) İlkçağ insanı rakam ve sayıları kullanmak istemiştir.
B) İlkçağ insanı rakam ve sayıları kullanmayı tercih etmişlerdir.
C) İlkçağ insanı rakam ve sayıları kullanmak zorunda kalmışlardır
D) İlkçağ insanı rakam ve sayıları kullanma ihtiyacını hissetmişlerdir.

5. "Bu devrin insanları, sayıları bir yere kaydedip saklamasını da biliyorlardı."

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bu devrin insanlarının sayıları çok iyi kaydettiği
B) Bu devrin insanlarının sayıları ilk kez yazdıkları
C) Bu devrin insanlarının sayıları yazılı ifade ettikleri
D) Bu devrin insanlarının sayıları kaydettikten sonra iyi bir şekilde muhafaza ettikleri

6. "Bilinen en eski sayma sistemlerinden biri, Eski Mısırlılara ait olanıdır."

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) En eski sayma sistemlerinin başka çeşitlerinin de olma ihtimali
B) En eski sayma sistemlerinden birinin sadece Eski Mısırlılara ait olduğu
C) En eski sayma sistemlerinden birinin milletler arasında değişkenlik gösterdiği
D) En eski sayma sisteminin Eski Mısırlılardan sonra başka bir milletin de kullandığı

2. Okuyalım, işaretleyelim.
Sıfırın Tarihçesi

Matematikte bir şeyin yokluğunu temsil eden, kendi başına değeri olmayan bir rakamdır sıfır. Sıfır sembolü ile temsil edilir. Çarpma işleminde kendisiyle çarpılan sayı kaç olursa olsun sonuç sıfır olduğundan çarpma işlemi için yutan eleman adını alır. Toplama işleminde ise kendisiyle toplanan sayı kaç olursa olsun toplama etki etmediğinden etkisiz eleman adını alır.

Sıfır diğer rakamlardan sonra bulunmuştur. MÖ 700-500 yılları arasında Mezopotamyalılar astronomi metinlerinde sıfır anlamına gelen özel bir işaret kullanmışlardır.

MS 2. yüzyılda Yunanlılar Batlamyos'un astronomi ile ilgili metinlerinde sıfır yerine geçebilecek içi boş ve yokluğu temsil eden bir işaret kullanmıştır. Ancak sıfırın ilk olarak ortaya çıkışı Hint matematiği ile başlamaktadır. Hint dünyasında bugünkü sıfır anlamındaki işaret kullanılmaya başlanmıştır.

İslam dünyasının meşhur matematikçisi Harezmî dokuz rakamla birlikte sıfırın da kullanılarak aritmetik işlemlerinin yapılışını anlatan eserini yazmıştır. Harezmî tarafından yazılmış bu eser halen Viyana Saray Kütüphaneleri'nde bulunmaktadır. Kendi el yazısını taşıyan bu eser 1143 tarihlidir. Cebirin kurucusu olarak da bilinen Harezmî'nin yazmış olduğu bu eser daha sonraları Latinceye çevrilerek bilim dünyasına sunulmuştur. Böylelikle MS 1100 yıllarında Avrupa bilim dünyası sıfırı yaygın olarak kullanmaya başlamıştır.

Sıfır, yokluğu temsil etmesinin yanında çoğu zaman da bir başlangıç noktası olarak kullanılır. Rakım hesaplanırken deniz seviyesinden yüksekliğin belirlenmesi noktasında sıfır bir başlangıç noktasıdır. Tam sayılar söz konusu olduğunda sıfırı ne pozitif bir tam sayı ne de negatif bir tam sayı kabul ederiz. Sıfır bizim için bir mihenk taşıdır ve sayı doğrusu üzerinde sıfırın sağında ya da solunda bulunması dolayısıyla sayılar pozitif ya da negatif olarak adlandırılır.

Sıfır için özel bir işaretin kullanılması ve onluk sayı sisteminin uygulanmasıyla matematiksel hesaplamalarda bir devrim olmuştur. Matematik işlemlerinin yapılması kolaylaşmış sıfırın bulunuşu matematikteki önemli gelişmelerin kapılarını aralamıştır.

	Doğru	Yanlış
1. Sıfır ilk olarak Hint matematiği ile ortaya çıkmıştır.		
2. İslam dünyasının meşhur matematikçisi Harezmî'nin dokuz rakamla birlikte sıfırın da kullanılarak aritmetik işlemlerinin yapılışını anlattığı eseri şuan Paris'te bulunmaktadır.		
3. Sıfır yokluğu temsil etmesinin yanında çoğu zaman da bir bitiş noktası olarak kullanılır.		
4. Matematikteki önemli gelişmelerden biri de sıfırın bulunuşuyla matematik işlemleri kolaylaşmıştır.		
5. Sıfırın sağında ve solundaki sayılar negatif olarak adlandırılır.		
6. Bazı matematik işlemlerinde sıfır, "yutan eleman" veya "etkisiz eleman" olarak adlandırılır.		

1. Metinde aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir?</u>

A) Sıfırın ne anlama geldiğine
B) Sıfırın çıkarma işleminde nasıl kullanıldığına
C) Harezmî'nin sıfırla ilgili yazdığı eserine
D) Sıfır için kullanılan sembolü ilk hangi milletin kullandığına

2. Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmiştir?

A) Sıfırın Avrupa ve Asya'daki gelişim sürecine
B) Sıfırı ilk olarak hangi bilim adamının kullandığına
C) Sıfırın bulunmasının diğer rakamlardan önce olmasına
D) Deniz seviyesinin hesaplanmasında sıfırın başlangıç noktası olarak kullanılmasına

3. "Sıfır bizim için bir mihenk taşıdır."

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisiyle aynı anlamda kullanılmaktadır?

A) Toplum içinde kabul görmemizin en büyük ölçütü ahlaki değerlerimizdir.
B) Bizim için bu sözlerin manevi değeri vardır.
C) Bu olay bizim için bir başlangıç noktasıdır.
D) Yarışmamızın bitiş noktasında geldik.

4. "Avrupa bilim dünyası sıfırı yaygın olarak kullanmaya başlamıştır."

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Avrupa bilim dünyası sıfırı genel olarak kullanmaya başlamıştır.
B) Avrupa bilim dünyası sıfırı arda sırada kullanmaya başlamıştır.
C) Avrupa bilim dünyası sıfırı nadiren kullanmaya başlamıştır.
D) Avrupa bilim dünyası sıfırı yayarak kullanmaya başlamıştır.

3. Okuyalım, cevaplayalım.

Ali Kuşçu

Ali Kuşçu

Uluğ Bey

On beşinci yüzyılda yaşamış olan önemli bir astronomi ve matematik bilginidir. Babası, Timur'un (1369-1405) torunu olan Uluğ Bey'in doğancı başısı idi. "Kuşçu" lâkabı buradan gelmektedir.

Ali Kuşçu, Semerkant'ta doğmuş ve burada yetişmiştir. Burada bulunduğu sıralarda, Uluğ Bey de dâhil olmak üzere dönemin önemli bilim adamlarından matematik ve astronomi dersleri almıştır. Ali Kuşçu bir aralık, öğrenimini tamamlamak amacı ile Uluğ Bey'den habersiz Kirman'a gitmiş ve orada yazdığı risalesi ile geri dönmüştür. Dönüşünde risaleyi Uluğ Bey'e armağan etmiştir. Ali Kuşçu'nun kendisinden izin almadan Kirman'a gitmesine kızan Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra onu takdir etmiştir.

Ali Kuşçu, Semerkant'a döndükten sonra, gözlemevinin başına geçmiştir. Ancak, Uluğ Bey'in ölümü üzerine Ali Kuşçu Semerkant'tan ayrılmış ve Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın yanına gitmiştir. Daha sonra Uzun Hasan tarafından, Osmanlılar ile Akkoyunlular arasında barışı sağlamak amacı ile Fatih Sultan Mehmet'e elçi olarak gönderilmiştir.

Bir kültür merkezi oluşturmanın şartlarından birinin de bilim adamlarını bir araya toplamak olduğunu bilen Fatih Sultan Mehmet, Ali Kuşçu'ya İstanbul'da kalmasını ve medresede ders vermesini teklif eder. Ali Kuşçu, bunun üzerine, Tebriz'e dönerek elçilik görevini tamamlar ve tekrar İstanbul'a geri döner. İstanbul'a dönüşünde Ali Kuşçu, Fatih Sultan Mehmet tarafından görevlendirilen bir heyet tarafından sınırda karşılanır. Kendisi için özel karşılama töreni yapılır. İstanbul'a gelen Ali Kuşçu'ya 200 altın maaş bağlanır ve Ayasofya'ya müderris olarak atanır. Ali Kuşçu, burada Fatih Külliyesi'nin programlarını hazırlar. Astronomi ve matematik dersleri vermiştir. Ayrıca İstanbul'un enlem ve boylamını ölçer ve çeşitli güneş saatleri yapar.

Ali Kuşçu'nun medreselerde matematik derslerinin okutulmasında önemli rolü olmuştur. Verdiği dersler olağanüstü rağbet görmüş ve önemli bilim adamları tarafında da izlenmiştir. Ayrıca dönemin matematikçilerinden Sinan Paşa da öğrencilerinden Molla Lütfi aracılığı ile Ali Kuşçu'nun derslerini takip etmiştir. Ali Kuşçu'nun, biri Astronomi diğeri de Matematik olmak üzere iki önemli eseri vardır. Kabri Eyüp Sultan'dadır.

4. İşaretleyelim.

	Var	Yok
1. Ali Kuşçu'nun hangi devirde yaşadığı	☐	☐
2. Uluğ Bey'den neden habersiz bir şekilde Kirman'a gittiği	☐	☐
3. Fatih Sultan Mehmet'in yanına niçin elçi olarak gönderildiği	☐	☐
4. Soyadının neden "Kuşçu" olduğu	☐	☐
5. Hangi tarihte dünyadan göçüp gittiği	☐	☐
6. Ali Kuşçu'nun hangi dilleri bildiği	☐	☐

1. "Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra onu takdir etmiştir."
Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisiyle aynı anlamdadır?

A) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra onu göndermiştir."
B) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra onu teselli etmiştir."
C) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra ona teşekkür etmiştir."
D) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra ona beğenisini dile getirmiştir."

2. "Ali Kuşçu'nun medreselerde matematik derslerinin okutulmasında önemli rolü olmuştur."
Bu cümlede anlatılmak istenenle aşağıdakilerden hangisi aynı anlamda kullanılmaktadır?

A) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra onu göndermiştir."
B) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra onu teselli etmiştir."
C) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra ona teşekkür etmiştir."
D) Uluğ Bey, risaleyi okuduktan sonra ona beğenisini dile getirmiştir."

3. Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Ali Kuşçu'nun hangi ilimleri bildiğine
B) Ali Kşuçu'nun Semerkant'tan ayrılma sebebine
C) Ali Kuşçu'nun İstanbul'a ne zaman döndüğüne
D) Ali Kuşçu'nun eserlerinin kaç dile çevrildiğine

4. "Verdiği dersler olağanüstü rağbet görmüştür."
Bu cümlede anlatılmak istenenin zıddı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Verdiği dersler beğenilmiştir.
B) Verdiği dersler takdir edilmiştir.
C) Verdiği derslere ilgi çok fazlaymış.
D) Verdiği derslere az talep olmuştur.

5. Okuyalım, işaretleyelim.

Miras

Ölmek üzere olan yaşlı bir baba yatağının başına üç oğlunu çağırarak onlara vasiyette bulunur:

- Oğullarım, ben ölünce birbirinize düşmemeniz için size sahibi olduğum 17 deveyi paylaştırmak istiyorum. Miras olarak develerin yarısını büyük oğluma üçte birini ortancaya dokuzda birini ise küçük oğluma bırakıyorum. Babalarının ölümünden sonra mirası babalarının vasiyeti uyarınca paylaşmak üzere kardeşler bir araya gelirler. Fakat bir türlü işin içinden çıkamazlar. Mirası babalarının istediği gibi pay edemezler. Çünkü 17 sayısı ne ikiye ne üçe ne de dokuza bölünebilir. Bu işin üstesinden ancak köyün tecrübe ehli yaşlı bilgesi gelir diye düşünüp ona giderek danışırlar.

Bilge kişi;

"Benim bir devem var onu da alıp yeniden hesap yapın." der. Bu cömertliğe çok şaşıran oğullar 18 deveyi pay etmeye girişirler. Önce ikiye bölerler büyük oğul 9 develik payını alır. Sonra üçe bölerler çıkan 6 deveyi de ortanca oğul alır. Daha sonra dokuza böldüklerinde 2 deveyi de küçük oğul alır. Ama bütün develeri paylaştıktan sonra ortada fazladan bir deve kalır yine. Oğullar bu duruma da bir çözüm getirmesi için yeniden yaşlı bilgeye başvururlar.

Bilge kişi güler ve " İyi öyleyse" der. Sorununuz çözümlendiğine göre ben de devemi geri alabilirim artık.

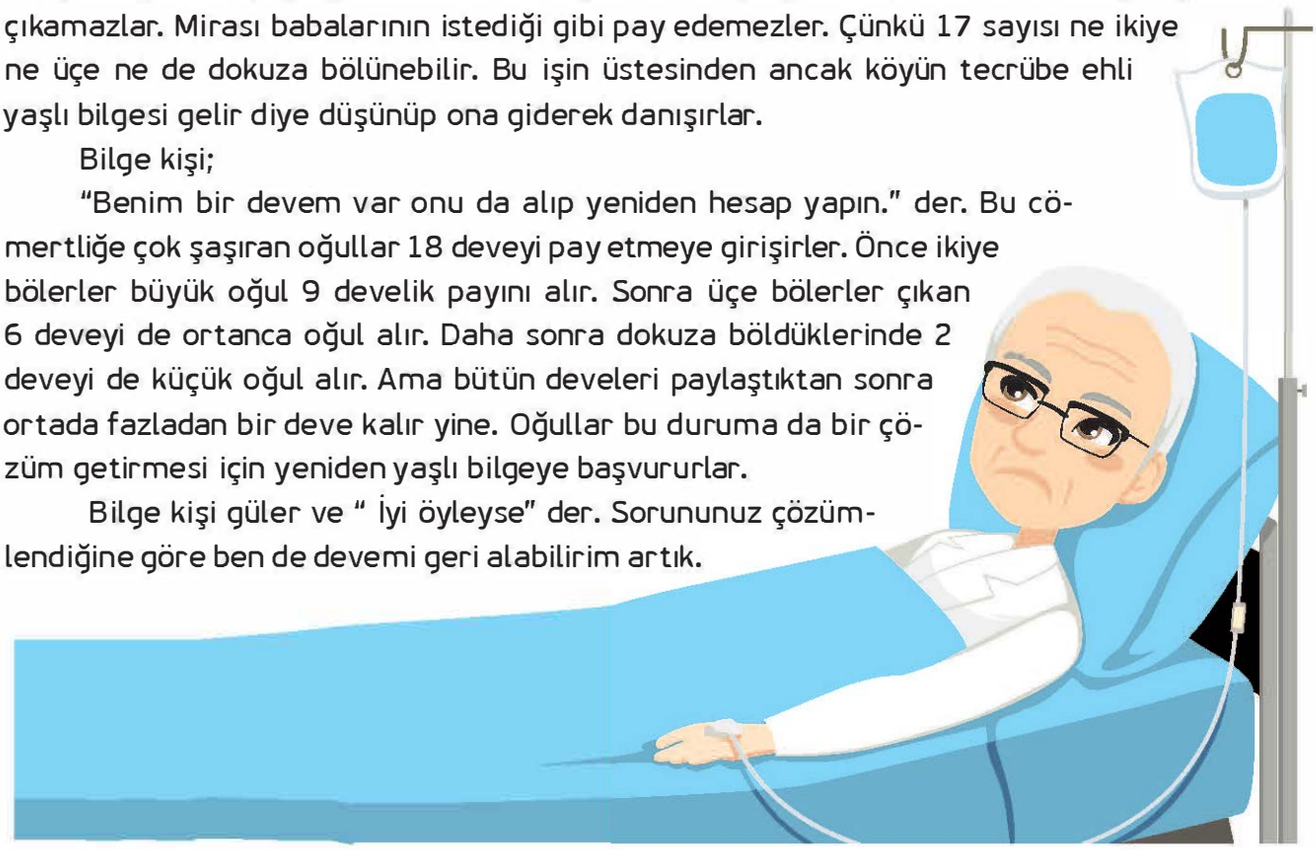

	Doğru	Yanlış
1. Hasta olan yaşlı adam, oğullarına vasiyetini ölüm döşeğinde açıkladı.	☐	☐
2. Oğullarının arasının bozulmaması için ölmeden önce vasiyetini açıkladı.	☐	☐
3. Yaşlı adam mirasın en büyük kısmını en küçük oğluna bıraktı.	☐	☐
4. Yaşlı adamın oğulları babaları ölmeden öne kalan mirası paylaştılar.	☐	☐
5. Yaşlı adamın oğulları babaları öldükten sonra bir türlü mirası babalarının dediği şekilde paylaştıramadılar.	☐	☐
6. Yaşlı adamın oğulları mirası paylaştırmak için bilge kişiden yardım istediler.	☐	☐
7. Bilge adam yaşlı adamın oğullarına yardım edemedi.	☐	☐

1. "Birbirine düşmek" **deyiminin anlamı aşağıdaki cümlelerden hangisinde doğru kullanılmıştır?**

A) Çocukların kavgası yüzünden birbirlerine düştüler.
B) Arkadaşlarıyla doğum günüde eğlenip birbirine düştü.
C) Mezun olduktan sonra annem beni tebrik ettiği için birbirimize düştük
D) Otobüse binerken yaşlı amcaya yer verdiği için yaşlı amcayla birbirlerine düştüler.

2. "İşin içinden çıkamamak" **deyiminin açıklaması aşağıdaki cümlelerin hangisinde doğrudur?**

A) Başaramamak, işi çözümleyememek
B) İşi bitirmeden başka bir işe geçmek
C) İşleri çözümleyip halletmek
D) İşleri çok yoğun olmak

3. "İşin üstesinden gelmek" **deyiminin açıklaması aşağıdaki cümlelerin hangisinde doğrudur?**

A) İşlerle meşgul olmak
B) İşleri düzenlemek
C) Üzerine aldığı işi yapmak, başarmak
D) Sadece kendisine verilen işi yapmak

4. "Çözüm getirmek" **deyiminin anlamı aşağıdaki cümlelerden hangisinde yanlış kullanılmıştır?**

A) Müdür toplantıda tartışılan konuya çözüm getirdi.
B) Yolların yapım çalışmasındaki aksaklıklara belediye bir çözüm getirdi.
C) Ablamın üniversitede nerede okuyacağı sorusuna babam çözüm getirdi.
D) Kantinde konuşan gençlerin eğlenceli konuşmalarına çözüm getirdim.

6. Aşağıdaki deyimleri cümle içinde kullanalım.

Birbirine düşmek:

İşin içinden çıkamamak:

İşin üstesinden gelmek:

Çözüm getirmek:

7. Okuyalım, cevaplayalım.

Cümleleri metne anlamlı bir şekilde yerleştirelim.

hepsini boş bir salonun ayrı ayrı köşelerine

basit matematik sorusu vardır.

onları 3 gün sonra sınav yapacağını

Hangi lastik patladı?

lastiğinin patladığını

Dört üniversite öğrencisi, uyanamadıkları için matematik finaline geç kalırlar. Okula gidince de hocaya arabalarının ..... bu yüzden geciktiklerini sınava girmek istediklerini söylerler.

Hoca önce bunlara inanmaz ama öğrencilerinin yalvarmalarına dayanamayarak, ... söyler.

Sınav günü gelince hoca, dört öğrencinin ..... oturtur.

Sınav geçme sistemi şöyledir:

100 üzerinden 50 puan alan herkes sınavı geçebilir.

Hocanın hazırladığı sınavda kâğıdın ön sayfasında 10'ar puanlık dört tane ..... .

Bunları kolayca çözerler. Arka sayfada ise 60 puanlık bir soru vardır:

"..... ?"

3. Metinde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Öğrencilerin geç kalma sebeplerine

B) Öğretmenin sınavda sorduğu sorulara

C) Öğrencilerin sınavdan sonra ne yaptığına

D) Öğretmenin öğrencilere inanıp inanmadığına

Öğretmenin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız? Yazalım.

.....

.....

.....

.....

.....

Cumhurbaşkanlığı Sarayı - Ankara

8

Kişiler, Kişilikler

Bölümler

A) Bilim Adamı
B) Kişiliğin Anahtarı: El Yazısı
C) Yüz Hatları İle Karakter Okumak

Beceriler

- Deyim ve Atasözlerini Kullanabilme

Kelimeler

- atasözü
- özdeyiş
- deyim
- kıssa

1. Okuyalım.
Babamı İstiyorum

Adam, yorgun argın eve döndüğünde 5 yaşındaki çocuğunu kapının önünde beklerken buldu. Çocuk babasına, "Baba bir saatte ne kadar para kazanıyorsun?" diye sordu... Zaten yorgun gelen adam, "Bu senin işin değil." diye cevap verdi. Bunun üzerine çocuk "Babacığım lütfen, bilmek istiyorum." diye üsteledi. Adam "İlle da bilmek istiyorsan 20 milyon." diye cevap verdi. Bunun üzerine çocuk "Peki bana 10 milyon borç verir misin?" diye sordu. Adam iyice sinirlenip "Benim senin saçma oyuncaklarına veya benzeri şeylerine ayıracak param yok. Hadi, derhâl odana git ve kapını kapat!" dedi.

Çocuk sessizce odasına çıkıp kapıyı kapattı. Adam sinirli sinirli "Bu çocuk nasıl böyle şeylere cesaret eder." diye düşündü. Aradan bir saat geçtikten sonra adam biraz daha sakinleşti ve çocuğa parayı neden istediğini bile sormadığını düşündü, "Belki de gerçekten lazımdı"...

Yukarı çocuğunun odasına çıktı ve kapıyı açtı... Yatağında yatan çocuğa, "Uyuyor musun?" diye sordu. Çocuk "Hayır." diye cevap verdi...

"Al bakalım, istediğin 10 milyon. Sana az önce sert davrandığım için üzgünüm. Ama uzun ve yorucu bir gün geçirdim." dedi... Çocuk sevinçle haykırdı, "Teşekkürler babacığım"... Hemen yastığının altından diğer buruşuk paraları çıkardı. Adamın suratına baktı ve yavaşça paraları saydı. Bunu gören adam iyice sinirlenerek, "Paran olduğu hâlde neden benden para istiyorsun?... Benim, senin saçma çocuk oyunlarına ayıracak vaktim yok." diye kızdı... Çocuk "Param vardı ama yeterince yoktu." dedi ve yüzünde mahcup bir gülücükle paraları babasına uzattı; "İşte 20 milyon... Şimdi bir saatini alabilir miyim babacığım?..."

2. Cevaplayalım.

1. Adam kapıdan girdiğinde ne durumdaydı? Sebep neydi?

.....

2. Babası çocuğa istediği parayı verdi mi? Neden?

.....

3. Sizce baba ile çocuğun ilişkisi nasıl?

.....

3. Cevaplayalım.

1. Bunun üzerine çocuk "Babacığım lütfen, bilmek istiyorum." diye üsteledi.

A. Böylece çocuk "Babacım lütfen, bilmek istiyorum." diye seslendi.
B. Bunun üzerine çocuk babasına bilmek istediğini söyledi.
C. Bunun üzerine çocuk ısrar ederek "Babacım lütfen, bilmek istiyorum." dedi.
D. Sonra çocuk "Babacım lütfen, bilmek istiyorum." dedi.

2. Adam sinirli sinirli "Bu çocuk nasıl böyle şeylere cesaret eder." diye düşündü.

A. Adam sinirli sinirli "Bu çocuk nasıl böyle şeyler yapar." diye düşündü.
B. Adam sinirlenerek, "Bu çocuk nasıl böyle şeylere cesaret eder." dedi.
C. Sinirli adam, çocuğun nasıl böyle şeylere cesaret ettiğini düşündü.
D. Adam çocuğun nasıl böyle şeylere cesaret ettiğine sinirlendi.

3. Çocuk sevinçle haykırdı, "Teşekkürler babacığım."

A. Çocuk sevindi ve babasına teşekkür etti.
B. Çocuk "Teşekkürler babacığım." diye bağırdı.
C. Çocuk sevinçle haykırarak babasına teşekkür etti.
D. Çocuk sevinip "Teşekkürler babacığım." dedi.

4. İşaretleyiniz.

Cümledeki altı çizili sözcük hangi anlamda kullanılmıştır?

1. Çocuk "Param vardı ama yeterince yoktu." dedi ve yüzünde <u>mahcup</u> bir gülücükle paraları babasına uzattı.

A. Utangaç: Kenara mahcup bir çocuk gibi büzüldü.

B. Utangaç bir biçimde: Etrafınızda mahcup, cüretsiz, beceriksiz dolaşır.

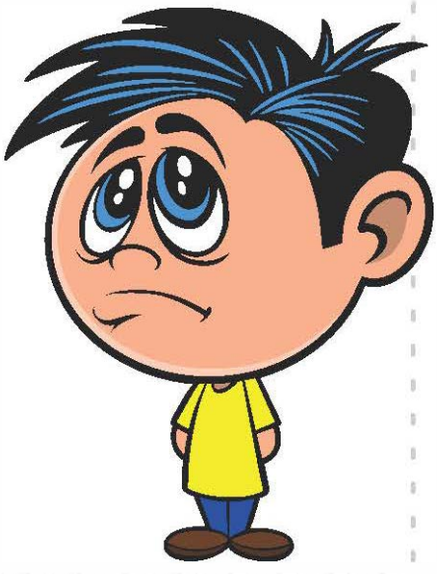

2. Sana az önce <u>sert</u> davrandığım için üzgünüm.

A. Çizilmesi, kırılması, buruşması, kesilmesi veya çiğnenmesi güç olan, pek, katı, yumuşak karşıtı: Sert tahta.

B. Gönül kırıcı, katı, ters bir biçimde: Ben de ona bile bile sert çıkıştım.

5. Yanlış cümleleri düzeltiniz.

1. Başarılı olmak istiyorsa çok çalışmalısın.

.....

2. Beni görürse çok mutlu oluyordu.

.....

3. Artık diplomamı aldığıma göre iş aramaya başlamalısın.

.....

4. Sesini çıkarmadan yavaşça odaya girdik.

.....

5. Ayrıldıklarından beri yüzünü görmüyorum.

.....

6. Onu görürsek selam söylerdin.

.....

6. Yerleştirelim.

huzur | misafir olmak | vefa | haddini bilmek | direnmek | alçak gönüllü

..... : kendi değer ve yeteneğini olduğundan üstün görmemek.

Kişi ..... de kendine yakışacak sevdalara düşmeli. (N. Ataç)

..... : Ön, yan, kat, makam, yamaç.

Ertesi sabah tutukluyu ..... çağırtıp ona düşüncesini söylediğinde hiç beklemediği bir karşılık aldı. (İ. O. Anar)

..... : Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), mütevazı, tevazulu

..... olmak yine yüksekliği artırır. (N. F. Kısakürek)

..... : Bir yerde konuk olarak karşılanıp gerekli ilgiyi, izzet ve ikramı görmek.

Aklına esince atına atlar ve Rüstem Bey'e beş on gün ..... . (S. F. Abasıyanık)

..... : Herhangi bir düşüncede, bir istekte veya bir durumda ayak diremek, inat etmek, ısrar etmek, taannüt etmek.

Tek tük ..... çıktıysa da çürük yumurta gibi kıza zamanda eziliverdi. (K. Korcan)

..... : Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı.

Biz, mağlup olduğumuz için sizden cesur görünüyoruz ve ..... daha sağlamlaşıyor. (A. Gündüz)

7. Boşluklara uygun ifadeleri seçiniz.

1. Bütün bunlar olmadan önce ona ..... . Artık güvenmiyorum.

A) güvenmedim
B) güvenirim
C) güveniyordum
D) güvenirim

2. Sanki kötü bir şey yapmamış gibi pişkin pişkin ..... .
Utanmaz bir hâli vardı.

A) sırıtıyordu
B) oturuyordu
C) yürüyordu
D) uyuyordu

3. Odası çok dağınıktı ve pis kokuyordu. Kirli çamaşırlar ..... yatağın yanına yığılmıştı.

A) dağ kadar
B) tepe gibi
C) dünya kadar
D) dağ gibi

4. Öyle hızlı koşuyordu ..... onu yakalayabilmem mümkün değildi.

A) ama
B) ki
C) belki
D) sanki

5. Dükkândaki her şey çok pahalıydı. ..... hiçbir şey almadan çıktım.

A) bundan sonra
B) bu kadar
C) bu yüzden
D) bu arada

6. Zekidir insanoğlu herkesi kolayca kandırabilir. Ne var ki ..... kandırmak zordur.

A) kendini
B) kendi kendine
C) kendimi
D) kendisiyle

8. Boşlukları uygun eklerle tamamlayınız.

1. Şu ödevlerimi bitir ..... bitir ..... dışarıya çıkacağım.

2. Çok yemek ye..... rahat uyuyamıyor.

3. Yakını iyi göremediği için kitap oku..... gözlük takar.

4. Derin sularda yalnız yüz..... kramp girerse çok tehlikeli olur.

5. Ben eve dön..... o çoktan uyumuştu.

6. Dün kavga et..... sana söylediklerini duydum.

7. Keşke gel..... önce haber verseydin.

9. Diyalogda boş kalan yere uygun ifadeyi bulunuz.

- Dün gazetede okuduğum habere göre bu yıl, son yüzyılın en sıcak yaz mevsimi yaşanacakmış.

- .....
.....
- Elbette... Ölçümler ortada.
- Geçen yıl da böyle yazmışlardı. Neyin ölçümleri bilmiyorum ama ben inanmıyorum artık gazete haberlerine.

a) Gerçekten mi?
b) Sen inanıyor musun gazetelerin yazdıklarına?
c) Madem öyle deniz kenarına gitmeyelim, yaylaya çıkalım bu yaz.
ç) Serin bir yerlere gidelim mi tatil için öyleyse?

-Sana bir kadından bahsetmiştim. Hatırlıyor musun?
-Hangi kadın?
- Hani devre mülk satmak için sürekli arıyor, rahatsız ediyor, laf anlamıyor bir türlü dediğim.
- Hatırladım. Çok kızmıştın ısrar ettiği için.
- İşte o kadın!
- .....
.....

- Aynen. Bu sefer bağırdım artık. Bir daha ararsan şikayet ederim, dedim.

a) Sürekli arayıp ısrar ediyordu.
b) Artık aramıyor değil mi?
c) Yine aradı demeyeceksin herhalde?
ç) Bir daha aramaya cesaret edemez değil mi?

10. Okuyalım, cevaplayalım.

Arkeoloji Nedir?

Eski zamanları, bütün abidelerine ve maddi kalıntılarına bakarak inceleyen, tarihe yardımcı olan bir bilim dalı. Yunancadaki arkhaios, eski ve logos, bilim kelimelerinden gelir. Arkeolojinin inceleme sahasına her türlü sanat eserleri, şehir kalıntıları, abideler ve çeşitli eşyalar girer. Bu malzemelere dayanarak eski çağların tarihini canlandırmaya çalışır.

Arkeolojinin temeli, insan tarafından yapılmış elle tutulan her eseri inceleyerek, her biriyle insanlık tarihinin bir safhasını ortaya çıkartmaktır. Arkeologlar, bu incelemeleri esnasında filoloji, antropoloji, jeoloji, etnografya, coğrafya, nümismatik, sanat tarihi gibi yardımcı ilim dallarından geniş çapta faydalanırlar.

Metne göre doğru cümlelerin yanına D, yanlışların yanına Y yazınız.

a) Arkeoloji, anlamı Yunanca kelimelerden türemiş bir bilim dalıdır. ( )

b) Arkeolojinin ilgilendiği konu, insanlık tarihini ortaya çıkarmak değildir. ( )

11. Cevaplayalım.

Buluşların teknik incelenmesi | Kazı | Kalıntıların korunması | Keşif

Arkeolojik bir eserin ortaya çıkarılması için başlıca dört safha vardır. Safhaların başlıklarını kutudan seçerek yerlerine yazınız.

1. ..... : Tarihi belgeler, mahalli adetler, rastgele buluşlar veya gerektiğinde yapılan sondajlarla toprak yüzeyinin metotlu bir şekilde taranmasıdır.

2. ..... : Eski arkeologlar sadece eşya aramakla yetinirlerdi. Şimdi ise bölgenin tarihi incelemesi yapılmaktadır. Kazı ile üzerinde çalışılan bölgenin yerleşme alanları, mezarları, kuyuları, temel hendekleri ortaya çıkarılır.

3. ..... : Bu safhada ele geçen eşyanın üslup ve estetik incelenmesi yapılarak, yapıldığı yer ortaya çıkarılır. Günümüzdeki en son teknik buluşlardan da (radyoaktivite) faydalanarak, bulunan eşyanın yapılış senesi ve yeri tespit edilmektedir.yerleşme alanları, mezarları, kuyuları, temel hendekleri ortaya çıkarılır.

4. ..... : Yeryüzüne çıkarılan birçok eşya ışık, ısı ve iklim şartlarının tesiriyle hemen bozularak dağılmaktadır. Bunun önüne geçmek için, temizleme ve restorasyon atölyelerinde, kimyevi bazı işlemler sonucu bunlar muhafaza altına alınmakta ve böylelikle eski eserler korunabilmektedir.

http://arkeoloji.nedir.com/#ixzz3630tthZt

Seviyeler	
A1 A2	TEMEL
B1 B2	ORTA
C1 C2	İLERİ

Yunus Emre Enstitüsü

www.yee.org.tr

Yunus Emre Enstitüsünün yazılı izni olmadan tamamen veya kısmen kopyalanamaz, çoğaltılamaz.

ISBN 978-605-87010-2-1